

Parodian ja uskonnon risteyksessä

Notkea uskonto suomalaisten diskordianistien puheessa

Essi Mäkelä

Uskontotieteen pro gradu –tutkielma

Humanistinen tiedekunta, Helsingin yliopisto

30.4.2012

Tiedekunta/Osasto ☐ Fakultet/Sektion – Faculty Humanistinen tiedekunta		Laitos ☐ Institution – Department Maailmankulttuurien laitos	
Tekijä ☐ ☐ ☐ Författare – Author Essi Mäkelä			
Työn nimi ☐ ☐ Arbetets titel – Title Parodian ja uskonnon risteysessä – Notkea uskonto suomalaisten diskordianistien puheessa			
Oppiaine ☐ Läroämne – Subject Uskontotiede			
Työn laji ☐ ☐ Arbetets art – Level Pro gradu		Aika ☐ ☐ Datum – Month and year 30.4.2012	Sivumäärä ☐ ☐ Sidoantal – Number of pages 91
Tiivistelmä ☐ ☐ Referat – Abstract Tutkielmassa käsitellään lähiluvun ja sisällönanalyysin metodien kautta haastateltujen diskordianistien puhetta suhteessa Teemu Tairan notkistuvan uskonnollisuuden teoreettiseen viitekehykseen. Aineistona on käytetty seitsemää yksittäistä sähköistä haastattelua, yhtä tarkentavaa sähköistä haastattelua, sekä nauhoitettua viiden hengen ryhmähaastattelua. Diskordianismi syntyi 1950-luvulla muutaman nuoren miehen ateistisena vitsinä ja uskontosatiirina. Se kehittyi lopulta kyseenalaistamista ja kaaoksen sekä järjestyksen välistä epätasapainoa tasoittamaan pyrkiväksi liikkeeksi ja on levinnyt erityisesti Internetin välityksellä ympäri maailman. Diskordianismia on tutkittu hyvin vähän ja sitä on pidetty enemmän parodiana kuin aitona uskonnollisena liikkeenä. Carole Cusack julkaisi ensimmäisen diskordianismia teoreettisesti käsittelevän teoksen <i>Invented Religions</i> vuonna 2010. Kiinnostus uusiin uskonnollisiin ilmiöihin on nous-sut myös muun postsekulaarin tutkimuksen kautta, kun sekularisaatioteorioiden ovat tyypistyneet koskemaan vain institutionaalista ja oppiin pohjautuvaa uskonnollisuutta. Teemu Taira on kirjoittanut Zygmund Baumanin notkean modernin käsitteeseen viitaten notkistuvasta uskonnollisuudesta. Notkistuva uskonnollisuus keskittyy naulakkoyhteisöihin, sisäiseen auktoriteettiin, affektiivisuuteen, uskonnon rajojen notkistumiseen, thaumaturgiseen ajatteluun ja päämäärättömyyteen. Tutkielma nostaa haastatteluista näihin kategorioihin viittaavia teemoja ja vertaa diskordianistista ajattelumallia Tairan teoreettiseen viitekehykseen. Diskordianismi on notkistumisen ääriesimerkki sen individualistisuuden ja Internetin naulakko-yhteisön, sekä erityisesti rajojen tietoisesta notkistamisesta. Affektiivisuus painottuu myös diskordianistisessa elämäntavallisessa rakentamisessa, vaikkakin sen kyseenalaistava asenne ja näkökulmien aktiiviseen vaihtamiseen pyrkivä ideologia on tulkittavissa diskordianistiseksi opiksi tai asenteeksi.			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords Diskordianismi, notkistuva uskonnollisuus, pakanuus, parodiauskonnollisuus, postsekulaari, sisällönanalyysi			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Keskustakampanin kirjasto			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information 3 liitettä, 1 kuva, 2 kaaviota			

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	1
1.1. Notkea uskonto teoreettisena viitekehyksenä.....	2
1.2. Parodiauskonnot: parempaa määritelmää etsimässä.....	3
1.3. Aiempi tutkimus.....	7
1.4. Sisällönanalyysi.....	11
1.5. Tutkijasubjektin etiikka.....	14
1.6. Sähköposti- ja ryhmähaastattelu aineiston keruumenetelminä.....	17
1.7. Tutkimuskysymys ja aineisto.....	19
2. Uskonnollisuus muutoksessa.....	24
2.1. Sekularisaatioteorioista muuttuvaan uskontoon.....	27
2.2. Uskonnon notkistuvat rajat.....	29
2.2.1. Uskonnon affektiivinen ja vaihtoehtoinen luonne.....	33
2.3. Keksityt uskonnot.....	35
3. New age ja pakanuus.....	37
4. Diskordianismi.....	42
4.1. Diskordianismin syntyhistoriaa.....	44
4.2. Mytologia ja filosofia diskordianismissa.....	45
5. Suomalainen diskordianismi harjoittajan silmin.....	49
5.1. Näkökulma uskontoon ja uskonnollisuuteen.....	49
5.1.1. Sisäisen uskonnollisuuden vapaus.....	53
5.1.2. Ulkoisen uskonnon rajoittavuus.....	58
5.2. Uskonnon ydinalueet.....	61
5.3. Sisäinen auktoriteetti.....	65
5.4. Uskonnon toimintaympäristö.....	66
5.5. Uskonnon tavoitteellisuus.....	69
6. Diskordianismi notkean uskonnollisuuden teoreettisessa viitekehysessä.....	72
7. Yhteenvedo ja johtopäätökset.....	77
7.1. Katsaus tutkimuksen kulkuun ja kysymyksiä jatkotutkimukseen.....	81
7.2. Lopuksi.....	84
8. Lähteet ja kirjallisuus.....	85
8.1. Käytettyjä internet-osoitteita.....	90
9. Liitteet.....	91
9.1. Sähköisen haastattelun vastaukset vastaajittain	91
9.2. Sähköinen, tarkentava haastattelu.....	106
9.3. Nauhoitettu ryhmähaastattelu ja litteraatio.....	108

1. Johdanto

Postsekulaari uskonnollisuus on ilmiö, jonka havaitseminen perinteisen uskonnollisuuden näkökulmasta voi olla hyvin vaikeaa tai jopa mahdotonta. Uskonnollisuus siirtyy uudenaikaisiin sosiaalisiin medioihin, eikä suostu yksityiseen lokeroon, johon moderni aika sen koetti sovittaa. Opinnäytetyössäni tutustun uskonnon muuttumista tarkasteleviin teorioihin ja erityisesti yhteen uuden uskonnollisuuden ääriesimerkeistä, diskordianismiin, jonka harjoittajien haastatteluja analysoin sisällönanalyysin keinoin. Vertaan diskordianistien haastatteluvastauksia Teemu Tairan notkistuvan uskonnollisuuden teoreettiseen viitekehykseen. Pyrkimykseni on myös hahmotella diskordianistisesti ajattelevien suhtautumista uskonto-käsitteeseen ja diskordianismiin suhteessa muihin uskontoihin.

Uskonto-käsitteellä tuntuu olevan määritelmiä yhtä monta kuin on sen käyttäjiäkin. Koska uskonto on usein kuitenkin muun muassa mielletty vakavaksi ja sananmukaisesti uskoon perustuvaksi, on tutkimukseni yksi tarkoitus tarkastella, miten parodia alkaneen uskonnon harjoittaja viittaa omaan uskonnolliseen perinteeseensä suhteessa viralliseen uskontoperinteeseen tai käsitykseen uskonnosta. Virallisella viitataan tässä uskonnollisten instituutioiden määrittelemään ns. oikeaan oppiin ja enemmistön uskonnollisuuteen. Länsimaissa ja Suomessa tämä tarkoittaa käytännössä kristillisiä kirkkoja, joiden kautta koko länsimainen kulttuuri tulkitsee uudenlaista uskonnollisuutta. Voiko parodia muuttua uskonnollisesti tyydyttäväksi elämäntavaksi ja miksi ihmiset hakeutuvat näinkin radikaalisti perinteisestä eroavan uskonnollisen liikkeen pariin? Myös nämä ovat kysymyksiä, joihin tutkielmani etsii vastauksia haastatteliini diskordianistien kielenkäytöstä.

1.1. Notkea uskonto teoreettisena viitekehyksenä

Teemu Taira määrittelee teoksessaan Notkea uskonto postmodernin uskonnollisuuden mallia. Sekularisaatioteoriat syntyivät aikanaan tarkastelemaan uskonnon katoamista yhteiskunnasta, mutta niitä on kritisoitu vahvasti ja myös Taira ottaa kantaa sekularisaation uuteen käsitteellistämiseen. Tairan notkean uskonnollisuuden teoreettinen hahmotelma pyrkii kartoittamaan alueita, joille uskonnollisuus on siirtynyt tai siirtymässä täydellisen katoamisen sijaan. Kun näkökulmaa laajennetaan perinteisten institutionaalisten uskontojen ulkopuolelle, ei uskonto suinkaan ole katoamassa: se muuttaa muotoaan. Notkistuva uskonto solahtaa erilaisiin koloihin yhteisöllisessä, yksilöllisessä ja sosiaalisessa ympäristössä, mistä sitä ei perinteisin määritelmin ehkä edes havaita, saati tunnisteta uskonnoksi.¹

Yhteisöllisyys ja uskon opit ovat olleet perinteisten uskontojen keskeisimpiä aspekteja, mutta nyttemmin jopa institutionalisoituneiden uskontojen tapauksessa yksilön uskonnollisuus on muuttunut notkistuvampaan suuntaan. Notkistuminen liittyy ns. postmoderniin murrokseen, jossa modernin aikana luodut rajat rikotaan ja esimerkiksi uskonto yksityisyyteen pakottamisen sijaan asettuu helpommin näkyville kuin ns. kiinteässä modernissa. Notkistuvaan moderniin kuuluvat myös tiukan rajoittavat uskonlahkot, sillä samalla kun notkistuminen luo vapautta se myös aiheuttaa pelkoa ja ahdistusta liiasta valinnan vapaudesta. Tällöin notkistumisen ehkä selkeämmin havaittavan eklektisyyden rinnalle tulee myös tiukka tietyn ryhmän oppien noudattaminen. Eli sen sijaan, että yhteisöllisyys ja opit jäisivät toissijaisiksi, ne valitaankin ylitse muiden.²

Koska diskordianismi on malliesimerkki rajojen rikkomisesta ja institutionalisoitumattomuudesta, se näyttäisi ainakin ensisilmäykseltä sopivan Tairan määritelmään notkistuvasta uskonnosta. Tämän tutkimuksen päämääränä onkin selvittää, missä määrin ja miten tämä näkyy diskordianistien puheessa käytännössä. Haastattelujen analyysissä pyrin löytämään siis yhteyksiä Tairan määritelmään. Notkistuva uskonnollisuus on mielestäni oiva kattokäsite uusille uskonnoille, jotka kehittyvät nimenomaan postmodernissa – eli Tairan Zygmunt Baumanilta lainaamin sanoin notkeassa modernissa³. Tällöin uskonnon

¹ Taira, 2006: 7–35

² Taira, 2006: 18–22

³ Bauman, 2002

perinteinen käsitys ja toisaalta uskonnollisuuden uudet muodot joutuvat ristiriitaan. Notkistuvan uskonnon harjoittajat tulkitsevat uskonto-sanana muun yhteiskunnan tapaan nimenomaan institutionaalisen ja perinteisen käsityksen mukaan, kun uskontotieteessä määrittelyjen rajat ovat aina olleet enemmän tai vähemmän häilyvät. Uusia termejä tarvitaan vähintään empiiristä tutkimusta tehtäessä, jotta ymmärrys muuttuvasta uskonnollisuudesta olisi mahdollista. Notkistuvan uskonnon edustaja ei tahdo asettua liian tiukkoihin raameihin, jolloin kehitetään uudenlaisia nimiä kuvaamaan sitä, mikä lopultakin on uskonnollisuutta laajemmassa merkityksessä. Erilaiset termit, kuten new age ja henkisyys ovat nousseet esiin uuden uskonnollisuuden tutkimuksessa samalla, kun niiden piiriin itsensä määrittelevien määrä on vaihdellut. Jotta uskonto-termi ei menettäisi merkitystään julkisessa keskustelussa, sen uudenlaiset merkitykset tuleekin määritellä esiinnousevan tutkimuksen valossa.

1.2. Parodiauskonnot: parempaa määritelmää etsimässä

Mitä uudempi uskonnollinen liike ja lyhyempi perinne, sitä suuremmalla epäilyksellä valtayhteiskunta siihen suhtautuu. Useat uusimmista uskonnollisista suuntauksista ovatkin joko fantasiakirjallisuuteen tai -elokuvaan perustuvia, tai jopa parodisia käänteisuskontoja, mikä omalta osaltaan lisää niiden epäilyttävyyttä. Vanhoja uskontoja pidetään niin sanotusti normaalina uskontona, mutta jos jokin uskonto tunnustaa kirkkain silmin olevansa vain muutaman kymmentä vuotta vanha perinne ja esimerkiksi pohjaavansa filosofiansa suurelta osin siihen, miten ihmisten pitäisi työnteon sijaan laiskotella⁴, on monen nykykulttuurissa elävän ihmisen varmasti vaikea ainakaan alitajuisesti myöntää sitä oikeaksi uskonnoksi. Niin sanottu tosi uskominen ei tunnu sopivalta käsitteeltä tällaisen uskonnollisuuden kohdalla, sillä nämä ihmiset eivät ole tosissaan – tai ainakaan vakavissaan uskontonsa suhteen. Vai ovatko? Uskonnon määritelmän analogisuudesta huolimatta vallalla tuntuu olevan käsitys siitä, että uskonnon tulisi olla vähintäänkin jotain, johon uskotaan tosissaan ja nimenomaan vakavissaan. Mutta mihin uskonnossa yleensä todella uskotaan? Miten vakavasti tosi uskominen pitäisi ottaa ja minkä määritelmän mukaan? Kuka määrittelee muiden ”todellisen uskomisen”? Nämä ovat kysymyksiä, joiden vastaamista en tässä yhteydessä edes yritä kattaa pohdintaa laajemmin. Ne on kuitenkin hyvä tiedostaa, kun

⁴ Kuten Church of SubGeniuksessa (esi.m Cusack, 2010: 83–112)

keskustellaan notkistuvista uskonnoista ja uusista uskonnon määrittelmistä. Varsinkin jos tämä liitetään uskonnollisten yhdyskuntien virallistamiseen Suomessa, missä olisi aihetta omalle kriittiselle tutkimukselleen.

Kysymys parodiauskonnoista on pitkälti määritelmällinen ja lähtökohtaisesti latautunut. Uskontoihin liittyvä terminologia on ensinnäkin länsimaista innovaatiota ja toisekseen käytännössä vanhentunutta, eikä enää vastaa nykyihmisen tarpeita elämäkatsomuksensa muodostamisessa. Sama pätee käsitteisiin myös tutkimuksen yhteydessä: jos diskordianistilta kysyy uskonnon määritelmää ja omaa suhdetta siihen, ei uskonto tunnu relevantilta sanalta poisrajaavan luonteensa takia, mutta diskordianismi sinänsä halutaan tunnustettavien uskontojen joukkoon – eikä syyttä, vastaahan se harjoittajansa uskonnollisiin tarpeisiin siinä missä mikä tahansa muukin elämäkatsomus. Luonkin nopean katsauksen nyt siihen, miten uudemman sukupolven uskonnollisuus olisi mahdollista määritellä niin sanotuksi oikeaksi uskonnoksi ilman, että tartuttaisiin vanhoihin ennakkoluuloihin. Tarkoitukseni ei ole määritellä uskontoa uudestaan, sillä sen nykyinen analoginen määritelmä pätee mielestäni kylliksi tulkinnallisessa vapaudessaan. Analogisuudella tarkoitan uskonnon määrittelyä vertaamalla eri ilmiöitä osatekijöiden altaaseen, jossa yhdistyvät tähänastisen uskonnollisuuden määritelmän sisään asetettujen ilmiöiden eri puolet. Tällaisen analogisuuden ajatus toimii niin kauan, kuin yhtäkään osatekijää ei nosteta ylitse muiden. Erilaiset perheyhtäläisyys- ja köysi- tai pelivertaukset ovat pyrkineet kartoittamaan uskontojen yhtäläisyyttä ja epäyhtäläisyyttä: kaikki uskonnot ovat ilmiöinä uskonnoiksi tunnustettuja, mutta jakavat vain osan tekijöistään muiden uskontojen kanssa. Ei ole olemassa yhtä määritelmää, joka pitäisi sisällään kaikki uskonnot ja määritteli ulkopuolelle kaikki ei-uskonnot.⁵ Toisaalta tällainen määritelmä nojaa pitkälti siihen, mikä on aiemmin määritelty uskonnoksi ja vaikka se on joustava, saattaa uudenlaisen uskonnollisen ilmentymän soveltaminen tällaiseen määrittelyyn olla hankalaa, jollei mahdotonta.

Ns. parodiseksi uskonnoiksi voidaan katsoa esimerkiksi Carole Cusackin kirjassa, *Invented Religions – Imagination, Fiction and Faith* (2010), esitellyt diskordianismi, Church of SubGenius, jediismi, matrixismi sekä Lentävän Spaghettihirviön kirkko.⁶

⁵ Taira, 2006: 25–26

⁶ Cusack, 2010. En laske mukaan Church of All Worldsia (CAW), koska sen alkuperäinen tarkoitus ei ollut niinkään parodioida, vaan luoda vakavasti otettava uskonto Robert A. Heinleinin *Stranger in a Strange Land* -kirjaan (1961) perustuen. Vaikka uskonnon ilmentymä on leikkisä ja kapinallinen oman aikansa esim. seksitabuja kohtaan, se on vain lainausta kirjasta, eikä tarkoitus ole ollut parodioida uskonnollisuutta, kuten muissa Cusackin teoksen uskonnoissa. Cusack puhuu tästä parodisuuden

Näistä diskordianismi on vanhin: se perustettiin jo 1950-luvun lopulla. Se syntyi muutaman nuoren miehen keskinäiseksi vitsiksi, joka sittemmin ideana levisi heidän ystäväpiiriinsä ja myöhemmin ympäri maailmaa. Ajan myötä diskordianismista tuli enemmän kuin vain vitsi myös kehittäjilleen.⁷ Church of SubGeniuksen (COSG) katsotaan olevan diskordianismista irtaantunut oma uskontonsa, joka diskordianistisen anarkismin nimissä suosittelee elämäntavaksi työnteon sijaan laiskottelua ja lorvailua. COSG:ssä myös niinsanottu ”kulttuurin jumitus”⁸, eli yleisen ja anarkistisen hämmennyksen luominen on keskeinen osa toimintaa. Diskordianismissa samankaltaista toimintaa nimitetään Operaatio mielenpanoksi (Operation Mindfuck). Jediismi ja matrixismi ovat populaarikulttuurissa levinneisiin sci-fi- ja fantasiamaailmoihin perustuvia uskontoja. Jediismi perustuu George Lucasin Star Wars -elokuvien jedien oppeihin ja matrixismi Wachowskin veljesten Matrix-elokuvien maailmankatsomukseen. Lentävä Spaghettihirviö kirkkoineen on Bobby Hendersonin uusi tulkinta kristillisestä älyllisestä luomisesta, jonka opetus Kansasin kouluissa hyväksyttiin evoluutio-orian rinnalle.⁹ Henderson loi alkujaan vain kommentin älyllisen luomisen älyttömyydelle, mutta sittemmin Spaghettihirviön kannattajat ovat lähteneet kehittämään uskontoa edelleen. Toistaiseksi virallistamisyritys Suomessa kaatui, koska kyseessä katsottiin olevan pelkän parodian¹⁰, mutta kenties Spaghettihirviön seuraajat saattavat vielä kehitellä ideaa pidemmällekin, jolloin kyse ei enää olisikaan vain parodiasta.

Kullakin näistä uskonnoista on ollut hankaluutensa julkisuudessa profiloitua todellisina uskontoina jo lähtökohtiensa vuoksi. Fantasiakirjallisuus ja -elokuvat eivät ole suuren yleisön silmissä – ja siis perinteisten uskontoinstituutioiden silmissä – sopivia lähtökoh-
tia uskonnolliselle ajattelulle. Myöskään laiskottelun pyhittäminen tai kaaoksen jumalattaren ympärille kehittynyt vitsi eivät istu yleiseen mielikuvaan uskonnosta. Tämänkaltaisten liikkeiden olemassaolo kuitenkin jo itsessään kertoo jotain nykyihmisen uskonnollisuuden luonteesta ja koska ainakin osa aatteiden kannattajista väittää kyseessä olevan ns. oikean uskonnon – luonteestaan riippumatta – on uskonnon

ongelmasta haastattelunauhoitteessa The Religious Studies Project -nimisen projektin internetsivuilla, johon olen kirjoittanut oman kommenttini, mikä myös julkaistiin kyseisen projektin sivuilla.

<http://www.religiousstudiesproject.com/2012/01/30/podcast-carole-cusack-on-invented-religions/>

⁷ *Ibid.*: 46

⁸ ”Culture jamming”, kirjoittajan käännös

⁹ Cusack, 2010:83–84, 113

¹⁰ Pastafarisen kirkon yhdyskuntajärjestys:

<http://pastafarismi.files.wordpress.com/2010/05/yhdyskuntajarjestys.pdf>

Virallistamisprosessista: <http://pastafarismi.wordpress.com/2010/04/03/pastafarinen-kirkko-hakee-virallista-tunnustusta/>

kenttään laskettavien ilmiöiden alaa kenties päivitettävä, mikäli tarkempi tutkimus kyseisten uskontojen parissa kykenee todistamaan sen tarpeelliseksi. Tarvitaan kuitenkin uusia työkaluja aina määreistä lähtien, jotta uudenlaista uskonnollisuutta kyettäisiin tutkimaan. Keskustelu tällaisten parodisten, keksittyjen tai fiktiopohjaisten uskontojen¹¹ määrittelystä onkin käynnistynyt ja tahdon omalla työlläni edistää sitä vähintään empiiristen esimerkkien valossa, vaikken varsinaisia määritelmiä tämän opinnäytetyön puitteissa onnistuisikaan luomaan.

Carole M. Cusackin teoksessa *Invented Religions* kunkin yllämainitun uskonnon kohdalla pohditaan niiden olemassaolon muotoja ja yhteenottoja yhteiskunnan kanssa. Esimerkiksi Australiassa, Uudessa-Seelannissa, Kanadassa ja Britanniassa suoritetussa uskontojen väestönlaskennassa kymmenentuhannet, jopa sadattuhannet vastaajat ilmoittivat olevansa jedejä. Heidät kuitenkin tyrmättiin automaattisesti huijareina ja kuten Cusack toteaa, varmasti monet laittoivatkin jediismin paperille vain huumorimielessä, mutta tuskin ilmiötä tulisi kuitenkaan täysin ohittaa.¹² Markus Davidsen on tutkinut jediismin harjoittajia ja osa heistä on ”vain” Star Wars -faneja, mutta toisessa ääripäässä jedismi on todellinen henkinen elämäkatsomus ja uskonto.¹³ Jokaisessa uskonnossa lienee pelkkiä tunnelmoijia ja satunnaisharjoittajia siinä missä niitäkin, jotka omistavat suurimman osan ajastaan ja ajatuksistaan uskonnolliselle suuntautumiselleen.¹⁴ Miksei siis myös parodisessa uskonnollisuudessa? Alkuun parodinen suhtautuminen saattaa myös pidemmälle vietyinä kääntyä todelliseksi uskonnollisuudeksi. Niin käsillä olevan opinnäytetyön kuin Davidseninkin tutkimusten perusteella voisi päätellä, että näin on ainakin jossain määrin jo käynyt. Toisaalta uskonnollisten parodioiden leviäminen ja niiden osittainen tosissaan ottaminen kertoo jo itsessään jotain siitä, miten ihmiset suhtautuvat uskontoihin nyky maailmassa. Lentävä Spagettihirviö ja muut vastaavat kärjistyksiset kertovat myös siitä, minkälaisia asioita uskonnoissa usein oletetaan olevan – eritoten opiskelijoiden ja muiden koulutettujen ihmisryhmien parissa, joille virallinen uskonnollisuus ei ole kyennyt antamaan vastauksia elämästä ja maailmasta. Tätä tukee jo se, että diskordianismin ja Lentävän Spagettihirviön suosio on ollut erityisen korkealla nimenomaan yliopistokampuksilla,

¹¹ Fiction-based religions on Markus Davidsenin määritelmäesitys muun muassa Tolkien- ja Star Wars -uskonnollisuudelle: Davidsen, 2012

¹² *Ibid.*: 124–125

¹³ Davidsen, 2011

¹⁴ McGuire, 2005: 122

missä ne ovat osittain myös syntyneet.¹⁵

1.3. Aiempi tutkimus

Suomessa on julkaistu suomalaisiin uuspakanaryhmiin liittyen melko vähän tutkimuksia. Tom Sjöblomin Contemporary Paganism in Finland-artikkeli (2000), kuvaa nimensä mukaan nykypakanuuden muodostumista Suomessa 1900-luvun loppupuolella. Artikkelissa käsitellään myös uskonnon määrittämättömyyden ongelmaa suhteessa tieteen perinteeseen, jossa nimenomaan määrittely on ollut keskeinen lähtökohta. Termin määrittely on usein esillä postsekulaarin uskonnollisuuden yhteydessä juuri sille ominaisen rajat ylittävän ja epävirallisen uskonnollisuuden luonteen takia. Sjöblom tarkastelee myös esoteeristen perinteiden, kuten suomalaisten ruusuristiläisten, suhtautumista pakanuuteen. Sjöblom kutsuu heitä ”esoteerisiksi pakanoiksi”, vaikka esoteerinen harjoitus eroaa pakanuudesta ainakin siinä, miten esoteeriset yhteisöt käyttivät ja käyttävät esikristillisiä lähteitä alkukantaisen henkisyuden ilmaisuna enemmän kuin todellisena luonnonuskona, kuten esikristilliset lähteet on uuspakanuuden parissa yleensä tulkittu. Sjöblom kartoittaa hiukan suomalaista pakanakenttää, johon ei siis lasketa esim. joitain pakanallisia tapoja noudattavia, mutta muuten ateisteiksi itsensä lukevia ihmisiä. Hän esittää, että pakanalliset ryhmät ovat useammin taipuvaisia eklektismiin kuin varsinaisesti yhden tradition seuraamiseen.¹⁶ Ainakin tässä suhteessa diskordianismi on siis kotonaan suomalaisen pakanuuden piirissä. Sjöblom myös toteaa suomalaiset pakanapiirit niin nuoriksi, etteivät pakanayhteisöt vielä artikkelin julkaisuvuonna 2000 olleet herättäneet mainittavaa kiinnostusta tutkijoiden parissa¹⁷. Nyt, yli kymmenen vuotta myöhemmin, tilanne ei vielä ole mainittavasti kohentunut, mutta uutta tutkimusta on ilmassa.

Topi Aarnion artikkeli Vanhat jumalat, uudet pakanat (2001) puolestaan käsittelee lyhyesti uuspakanuuden kentän historiaa ja suuntauksia. Hän esittelee Church of All Worlds -liikkeen lisäksi uusnoituutta ja aasainuskoa, sekä pakanallisten liikkeiden

¹⁵ Cusackin haastattelu os. <http://www.religiousstudiesproject.com/2012/01/30/podcast-carole-cusack-on-invented-religions/>

¹⁶ Sjöblom, 2000: 223–230

¹⁷ *Ibid.* : 233

näkymistä suomalaisessa uskonnollisuuden kentässä.¹⁸ Hanna-Maria Långin ja Iiro Arolan julkaisemattomat pro gradu -työt käsittelevät suomalaisten pakanoiden sosiaalista identiteettiä: Arola tutkii suomenuskoa ja etsii suomenuskolle paikkaa muun uuden uskonnollisuuden kentällä¹⁹. Lång puolestaan erittelee wiccan määrittelyssä käytettyjä wiccojen internetkeskustelusta nousseita identiteettidiskursseja²⁰. Itse käsittelem diskordianistien itsemäärittelyä ja suhdetta muuhun uskonnollisuuteen, joten molemmat mainitut pro gradu työt ovat aiheiltaan hyvin lähellä omaani.

Mika Lassander on selvittänyt pakanoiden ja Iso-Britannian ns. keskivertokansalaisten maailmankuvien eroa väitöskirjassaan *From security to self-expression The emergent value pattern and the changing role of religion*²¹. Hän toteaa pakanoiden maailmankuvan olevan keskimääräistä postmaterialistisempi ja avoimempi uusille ideoille, kun taas Iso-Britannian Avoimen yliopiston opiskelijoiden maailmankuva on konservatiivisempi. Avoimen yliopiston opiskelijat edustivat Lassanderin tutkimuksessa keskivertokansaa. Lassander haastatteli tutkimukseensa myös suomalaisia pakanoita ja käsittelee vahvasti samankaltaisia muuttuvan uskonnollisuuden teemoja, kuten minä omassa tutkielmassani. Myös Kaarina Aitamurto on kirjoittanut väitöskirjansa uudenlaisesta uskonnollisuudesta ja nykypakanuudesta²². Hän tutustui venäläiseen rodnaverie-
liikkeeseen ja mainitsi väitöstilaisuudessaan 8.6.2011 diskordianismin yhtenä ääriesimerkkinä uskonnollisuuden käsitteellisiä rajoja koettelevista uskonnoista.

Diskordianismista on tehty hyvin vähän tutkimusta, eikä siitä ole julkaistu kovinkaan paljoa. Carole Cusackin *Invented Religions*²³ on ensimmäinen julkaistu tutkimus, joka käsittelee varsinaisesti diskordianismia. Vertailukohteeksi hän on valinnut muita ”keksittyjä uskontoja”, joiden tutkimus on toistaiseksi ollut hyvin vähäistä. Käsittelem Cusackin teosta tarkemmin luvussa 2.3, mutta keksityillä uskonnoilla Cusack viittaa fiktiivisen narratiivin käyttöön uskonnollisen narratiivin lähtökohtana²⁴. Ensimmäisiä kertoja diskordianismi liikkeenä pääsi painettuun teokseen, kun toimittajatutkija ja

¹⁸ Aarnio, 2001

¹⁹ Arola, 2010

²⁰ Lång, 2007

²¹ Lassander, 2010

²² Aitamurto, 2011

²³ Cusack, 2010

²⁴ Cusack, 2010: 22–23

itsekin pakana, Margot Adler, tutustui amerikkalaiseen uuspakanaperinteeseen uraauurtavassa teoksessaan *Drawing Down The Moon – Witches, Druids, Goddess-Worshippers, and Other Pagans in America Today*²⁵. Siinä missä Cusack pyrkii tuomaan diskordianismia uskontotieteellisen teoreettisen tutkimuksen pariin, Adler lähinnä kuvailee pakanauskonnollisuutta Yhdysvalloissa etnografisella otteella korjatakseen käsityksiä uuspakanuudesta, jota 1970–1980 -luvuilla oli tutkittu hyvin vähän.

Adlerin opuksessa diskordianismin perustaja, Kerry Thornley, mainitaan ensimmäisinä pakanaus-sanan käyttäjinä uusien luonnonuskontojen yhteydessä.²⁶ Adlerin lainaama Thornleyn kirjoitus siitä, miten uskonto on nimenomaan yhteiskunnan tabujen rikkomista ja pakanaus yhteiskunnan ”käänteisvirtaus”²⁷ lienee myös hyvä aloitus diskordianismista kertovalle tutkimusperinteelle, ottaen huomioon diskordianismin uskontokäänteisen ja anarkistisen luonteen. Adler aloittaa diskordianismin tarkemman kuvauksen toteamalla huvittuneeseen sävyyn sen vakavan käsittelyn lähestulkoon naurettavaksi johtuen yhteisön omasta nimityksestä: ”Epäprofeetallinen epäuskonnollinen epäorganisaatio”, joka on ”omistautunut syventäville ymmärrykselle Jokapäiväisen kaaoksen parafyysisistä ilmenemismuodoista”²⁸. Kyseessä on siis uskonnoksi naamioituneen huijauksen sijaan monimutkaiseksi huijaukseksi naamioitunut uskonto.²⁹ Adler kuvailee diskordianismin synnyn, leviämisen ja sisällön laajasti perustuen muun muassa kyseisen uskonnon luojien lausuntoihin ja haastatteluihin. Adlerin kirjasta käy myös selväksi, miten Gregory Hill, Principia Discordian koonnut perustajaosapuoli, kuvaili ateistisen vitsin muuttuneen hiljalleen todeksi: ”jos tällaisen jutun tekee kyllin hyvin, se alkaa toimia”. Jos hämmennyksen jumalattaren ottaa tosissaan, voi siihen uskomalla saada samanlaisia uskonnollisia kokemuksia kuin jos ottaa tosissaan jonkin toisen uskonnollisen hahmon, kuten esimerkiksi kristittyjen Jumalan.³⁰ Diskordianismi kuvataan osana pakanauskontojen rikasta ja monipuolista kenttää. Se on hyväksytty osa pakanoiden yhteisöä, eivätkä sen opit hassunhauskasta uskonnollisuudesta suinkaan ole ristiriidassa muun ”vakavamman”

²⁵ Adler, 1986

²⁶ Adler, 1986: 293–294

²⁷ *Ibid.* ”Counter trend” that is ”dedicated to an advanced understanding of the paraphysical manifestations of Everyday Chaos”

²⁸ *Ibid.*: 328; ”Non-prophet Irreligious Disorganization”; 293–294: ”dedicated to an advanced understanding of the paraphysical manifestations of Everyday Chaos”

²⁹ *Ibid.*; ”The Erisian revelation is not a complicated put-on disguised as a new religion, but a new religion disguised as a complicated put-on.”

³⁰ Adler, 1986: 328–337

pakanauskonnollisuuden kanssa, sillä riemu ja hupailu ovat osa pakanuuden ydintä³¹.

Myös tutkija David Chidester on kirjoittanut diskordianismista ohimennen teoksessaan *Authentic Fakes*, jossa hän kuvaa populaarikulttuurin vaikutusta nykyuskonnollisuuteen ja populaarikulttuurin käyttöä uskonnolliselle tyypilliseen tapaan.³² Chidester määrittelee diskordianismin ”uskontoväärennykseksi”, joka ei ole alkanut ns. aitona uskontona, vaikka saattaakin herättää aitoja uskonnollisia kokemuksia ihmisissä. Samaan kategoriaan Chidesterin mukaan kuuluvat muun muassa Coca-Cola -uskonnollisuus ja Elviksen kirkko.³³ Chidester rinnastaa diskordianismin uskontoihin, joita on syntynyt Internetiin kasvavalla tahdilla ja joista monen päätarkoituksena tuntuu olevan nauttia siitä riemusta, että mistä tahansa aiheesta voi keksiä parodiauskonnon, ja että Internet toimii sille loistavana kasvualustana. Näitä uskontoja hän kutsuu virtuaaliuskonnoiksi. Chidesterin mukaan autenttisuusongelma on virtuaaliuskontojen kohdalla juuri siinä, että ne esiintyvät todellisina uskontoina, vaikka ovat ”selvästi väärennöksiä”. Virtuaaliuskontojen alkuunpanijana Chidester pitää nimenomaan diskordianismia, josta ovat lähteneet liikkeelle ainakin Church of SubGenius, The Illuminated Knights of Otis ja The Holy Church of Unified Borkism.³⁴

Kuten Chidester kuvaa, diskordianismi on onnistunut parhaiten autenttisuuden vaatimuksessaan. Kun Yahoo määritteli sen parodiauskonnoksi, diskordianistit vaativat sähköpostein päästä määritellyksi ”todellisten” uskontojen joukkoon tai vaihtoehtoisesti kaikkien uskontojen siirtoa parodiauskontomääritelmän alle. Yahoo muutti painostuksen alla diskordianismin määritelmän hakukoneessaan ”parodiauskonnosta” ”viihde – kuskonto – huumori” -kategoriaan, joka sopi diskordianisteille paremmin. Diskordianismi, kuten muutkin virtuaaliuskonnot haastavat nimenomaan ”aidon” uskonnon määritelmän luomalla uskonnon perustuen niihin määritelmiin, joita yleisesti pidetään hyväksyttävänä ja parodioiden niitä rankalla kädellä.³⁵

Näiden julkaistujen töiden lisäksi Internetissä on luettavissa kaksi julkaisematonta maisterin tutkielmaa diskordianismista. Richard Lloyd Smith III:n tutkielma *Neophilic*

³¹ Adler, 1986: 336–337

³² Chidester, 2005

³³ *Ibid.* : ix

³⁴ Chidester, 2005: 23, 192

³⁵ Chidester, 2005:198–199, 209

Irreligions³⁶ ja Laurel Nariznyn tutkielma Ha ha, only serious: A Preliminary Study of Joke Religions³⁷. Smith kuvaa diskordianismia, Church of SubGeniusta sekä Cthulhu-kulttia pääosin Internetissä toimiviksi yleisökulteiksi Stark-Bainbridge -kulttiteorian mukaan³⁸. Laurel Nariznyn tutkielma lähtee hakkeripiireissä tutusta termistä ”ha ha, only serious” (HHOS). Hänen käyttämänsä vitsiuskonto -termi kuvaa niin satiirisia uskontoja – joihin Narizny laskee diskordianismin – kuin parodisiakin uskontoja, kuten Lentävän spagettihirviön kirkko ateistisena parodiana. Näiden kahden lisäksi hän on tutkinut Center of Duck Studies -nimistä pyhän ankan liikettä. Diskordianismi satiirisena uskontona on Nariznyn mukaan rehellinen uskonto, joka perustuu ns. syvälliseen leikkiin, mutta herättää todellisia uskonnollisia kokemuksia.

Turun yliopiston uskontotieteen opiskelija, Hanna Lehtinen, jonka kanssa tämänkin tutkielman haastatteluaineisto on kerätty, kirjoitti diskordianismista julkaisemattoman kandidaatin työnsä keväällä 2011. Muuten diskordianismista ei tietääkseni Suomessa ole kirjoitettu tieteellisiä artikkeleita tai julkaisuja ainakaan toistaiseksi.

1.4. Sisällönanalyysi

Käyttämäni analyysimenetelmä haastatteluhaustausten käsittelyssä on aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Sisällönanalyysissa analyysi tavoittelee systemaattisuutta ja objektiivisuutta tiivistäen ja järjestäen aineiston johtopäätösten tekoa varten. Se sopii niin strukturoidun, kuin strukturoimattomankin aineiston analyysimenetelmäksi. Sisällönanalyysi käy joko yksittäiseksi metodiksi, tai väljäksi teoreettiseksi kehykseksi erilaisille analyysikokonaisuuksille. Erilaiset laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät perustuvatkin usein sisällönanalyysille, kun analyysin kohteena on joko kirjoitettu, kuultu tai nähty aineistosisältö. Myös määrällistä sisällönanalyysiä on tehty jo 1900-luvun alusta.³⁹ Laadullista sisällönanalyysiä on kritisoitu lähinnä siitä, miten se saattaa usein jäädä vain aineiston järjestyksi tai sitaattikokoelmaksi ilman varsinaisia

³⁶ <http://www.chaosmatrix.org/library/chaos/texts/neophile.html>

³⁷ <https://scholarsbank.uoregon.edu/xmlui/bitstream/handle/1794/9336/Thesis%20Laurel%20Narizny.pdf?sequence=1>

³⁸ Stark & Bainbridge, 1985

³⁹ Tuomi & Sarajarvi, 2012: 91

johtopäätöksiä⁴⁰. Laadullisen tutkimuksen yksi ongelma on myös pieni yleistettävyyys. Tällöin aineiston keruussa ja analyysissa tulee huomioida tutkimuksen toistettavuus, eli että samasta aineistosta tehdyllä samalla analyysimenetelmällä voidaan tulla samankaltaisiin tuloksiin.⁴¹ Jotta analyysini ei jäisi vain aineiston esittelyksi ja teemoitteluksi, pyrin syventämään luvuissa 5 ja 6 tekemääni teemoittelua vielä syväanalysoiden, sekä johtopäätöksin luvussa 7. Yleistettävyyys ei sinänsä ole ongelma, kun muistamme tutkivamme sitä, mikä on kulttuurisesti mahdollista, ei niinkään sitä, mikä on yleisesti vallalla olevaa. Toistettavuuteen olen pyrkinyt avaamalla tutkimusmenetelmiäni ja viittaamalla tiettyihin kohtiin aineistossani, joka puolestaan on sekä itselläni hallussa, että talletettuna SKS:n äänite- ja kansanrunousarkistoon.

Sisällönanalyttisesti luokiteltu aineisto on mahdollista ensimmäisen laadullisen vaiheen jälkeen vielä kvantifioida, mikä tuo oman näkökulmansa aineiston analyysiin. Kvantifioinnissa aineistosta lasketaan, kuinka monta kertaa tietyt asiat toistuvat esimerkiksi tutkittavien puheessa tai kuinka moni ilmaisee samaa asiaa. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä ensimmäisessä vaiheessa siis luodaan järjestelmä ja analyysirunko, jonka avulla on mahdollista laskea ja taulukoida aineistosta nousevat toistuvat tai yksittäiset asiat. Sisällönanalyysi on tutkimushistoriansa aikana jakautunut ainakin kahteen koulukuntaan. Tuomi ja Sarajärvi erottelevat nämä koulukunnat niin, että sisällönanalyysi viittaa nimenomaan laadulliseen sisällönanalyysiin, jossa aineistoa pyritään kuvaamaan sanallisesti ja sisällön erittely puolestaan viittaa sisällönanalyysiin, jonka päämääränä on aineiston tilastollinen esittäminen ja tulkinta.⁴² Opinnäytetyön suppeudesta johtuen olen keskittynyt itse aineiston teemoitteluun ja kvalitatiiviseen, eli laadulliseen sisällönanalyysiin.

Sisällönanalyysi esittää tekstin merkityksiä ja tekstianalyysinä se on melko lähellä esimerkiksi diskurssianalyysiä. Molemmat analyysimenetelmät tarkastelevat inhimillisiä merkityksiä, joita kerätystä aineistosta löytyy. Diskurssianalyysi keskittyy kuitenkin analysoimaan sitä, miten tekstin merkityksiä tuotetaan. Tällöin analyysimenetelmät saattavat olla käyttökelpoisia samaan aineistoon, mutta ne tuottavat hyvin erilaista tietoa.⁴³

⁴⁰ Tuomi & Sarajärvi, 2012: 103

⁴¹ Miles & Huberman, 1985: 15–16

⁴² Tuomi & Saarijärvi, 2012: 104–106, 120–121

⁴³ Tuomi & Saarijärvi, 2012: 104

Käyttämäni sisällönanalyysi rakentuu teemoittelun ja tulkinnan kautta. Teemoittelun avulla aineistosta nousee vastauksia tai tuloksia esitettyihin kysymyksiin. Sisällönanalyysi tarkastelee aineiston suhdetta esitettyihin kysymyksiin ja suhteessa käytettyyn teoriaan. Teemoittelun avulla aineistosta nousevat aiheen kannalta mielenkiintoisimmat yksityiskohdat ja laajimmat vastaukset.⁴⁴ Teemoittelun haastatteluaineistoni Tairan notkistuvaan uskonnollisuuteen liittyvien piirteiden mukaan ja tulkitsemisen haastateltavien vastauksia suhteessa notkean uskonnon kaavioon. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi antaa aineiston itsessään luoda omat teemansa ja linssinsä, joiden kautta syntyy kuva tutkittavana olevasta kohteesta sille esitettyjen kysymysten valossa.

Tutkielmassani tarkastelun kohde on se, miten diskordianistit kertovat diskordianismista ja toisaalta suhtautuvat uskontoihin ylipäätään. Uskontojen luonne sosiaalisena konstruktiona tekee niistä oivallisen kohteen tutkimukselle yhteisön pienempien yksikköjen sosiaalisia tulkintoja tarkasteltaessa. Uskonnon harjoittajalle kyse on normatiivisista ohjenuorista, joiden uudelleentulkinta on usein hyväksyttyä, mutta perustusten kyseenalaistaminen ei⁴⁵ Tässäkin mielessä diskordianismin tarkastelu uskontojen kentässä on mielenkiintoista sen kyseenalaistavan asenteen kannalta. Jos ideologiaan kuuluu ikään kuin kyseenalaistaa kaikki, tuleeko silloin myös kyseenalaistaa kyseenalaistaminen?

Sosiologisen sekä ymmärtävän lähtökohtani takia sisällönanalyysi sopii analyysimenetelmäksi, sillä se on kyllin avoin aineiston eri vivahteiden analysoimiselle. Kun tutkimuskohde on niinkin tuore kuin diskordianismi, on mielestäni tarpeellista tarkastella sitä mahdollisimman monipuolisesti. Tuon esiin diskordianismia emistiseltä tasolta pyrkien ymmärtämään haastateltavien diskordianistien ajattelua ja toisaalta tarkastelen ilmiötä etisistisesti uskontotieteilijän näkökulmasta. Lähestyn aiheitani siis induktiivisesti, eli alhaalta ylöspäin. Pyrin löytämään aineistostani ja sen sisällönanalyysistä vihjeitä laajemmista tendensseistä. Nämä tendenssit eivät välttämättä paljasta laajoja totuuksia kulttuuristamme, vaan pikemminkin kulttuurisia mahdollisuuk-

⁴⁴ Eskola & Suoranta, 1998 : 175 – 180

⁴⁵ Sakaranaho, 2001: 13

sia, jotka itsessään ovat arvokkaita tarkastelun kohteita. Mielenkiintoista on myös se, miten diskordianistisessa filosofiassa mainitaan erilaiset tavat nähdä todellisuus: Todellisuus isolla alkukirjaimella ei löydy sitä tarkastelevista linseistä vaan ne ovat vain määrittelyn ja tarkennuksen välineitä. Tällaisena välineenä pidän myös sisällönanalyysia: välineenä tarkastella tutkimukseni kohdetta tietynlaisin kysymyksenasetteluin, eikä suinkaan kokonaisvaltaisena tai määrittelevänä kuvauksena. Toisenlaisen kysymyksen esittäminen samalle aineistolle nostaisi lisää mielenkiintoisia teemoja ja tutkimustuloksia, jotka olisivat yhtä päteviä omaan kysymyksenasetteluunsa nähden. Laadullista aineistoa ei olekaan mahdollista analysoida tyhjäksi yhdellä jäsentelytavalla⁴⁶.

Sisällönanalyysin riskeinä lienevät lähinnä ylitulkinnat ja liian laajoihin johtopäätöksiin eteneminen. Toisaalta jos syväanalyysin ja hedelmällistenkin ylitulkintojen jälkeen kykenee vetäytymään hiukan taaemmas tutkitusta kohteesta, on mielestäni mahdollista suhteuttaa löydettyjen aihoiden merkitys ja laajuus myös muuhun kuin itseensä, jolloin ainakin turhan laaja-alaiset johtopäätökset jäävät omaan arvoonsa. Ylitulkintoja välttääkseni olen ottanut konkreettiseksi kysymyksenasettelukseni Tairan kokoaman kaavion notkistuvan uskonnollisuuden peruselementeistä, johon suhteutan omia analyysituloksiani. Olen teemoitellut analyysini kaavion osioiden mukaan ja lopuksi yhdistän omat analyysitulokseni Tairan kaavioon suoran vertailtavuuden saavuttamiseksi.

1.5. Tutkijasubjektin etiikka

Yllä kuvaamani käsitteellisten linssien ja eri maailmojen välinen liikkuminen mahdollistuu omalla kohdallani tutkijasubjektini kautta: olen itse maailmankatsomukseltani ns. eklektinen diskordianistinen wicca ja myös aktiivinen Pakanaverkko ry:n toiminnassa. Toisaalta identiteettiini kuuluu myös uskontotieteilijän koulutus ja monet muut roolit. Identiteetin osia ei voi täydellisesti erotella toisistaan, mikä saattaa myös hankaloittaa eri kenttien välistä liikkumista. Pidän kuitenkin oman tutkimukseni kohdalla etuna sitä, että olen myös diskordianisti ja jopa tunsin suurimman osan

⁴⁶ Eskola & Suoranta, 1998: 180

haastatelluista ennen haastattelutilanteita. Tämän ansiosta kykenen mielestäni paremmin tulkitsemaan haastateltavien käyttämää kieltä, koska tunnen sen viitekehyksen tarkemmin, kuin kenties aivan ulkopuolinen tutkija tuntisi. Varsinkin ilmiön erityislaadun ja aikaisemman tutkimuksen vähäisyyden huomioon ottaen diskordianismin syvällinen – jopa henkilökohtainen – tuntemus on mielestäni tässä vaiheessa vielä tarpeen, jotta kykenen uskontotieteilijänä erottamaan tarjotut mahdolliset diskordianistiset symbolit muusta, ehkä tiedostamattomammasta retoriikasta. Toisaalta opiskelijakollegani, Hanna Lehtisen, kanssa suorittamani haastattelut ja hänen kanssaan käymäni keskustelut aiheesta tuovat myös perspektiiviä omaan tulkintatyöhöni, sillä Lehtinen ei puolestaan määrittele itseään diskordianistiksi eivätkä haastateltavat olleet hänen kanssaan ennestään tuttuja.

Kun on kyse ymmärtävästä ja keskusteleavasta tutkimusotteesta, kuten omassa työssäni, herää väkisin kysymys tutkijan subjektista ja tutkimusetiikasta. Objektivisuus ja kriittisyys ovat vain yksiä tieteen määritelmään liitettyjä määreitä⁴⁷, mutta sitäkin keskeisempiä. Tutkija on oma subjektinsa, joka haastattelutilanteessa käy keskustelua tutkimuskohteen kanssa. Objektivisuus tässä tapauksessa tarkoittaa sitä, että tutkija nimenomaan on vuorovaikutuksessa kohteensa kanssa niin, että kohde pääsee vaikuttamaan tutkimustuloksiin⁴⁸. Tutkijan omat intressit tai ennakkoluulot eivät siis saa värittää tutkimusta liikaa. Laadullisessa tutkimuksessa hedelmällistä onkin tietynlainen hypoteesittomuus. Tutkija ei lähde tutkimaan aineistoaan todentaakseen jotain ennalta epäilemäänsä vaan antaa aineiston vauhdittaa ajatteluaan ja perinteisen hypoteesien todistamisen sijaan aineisto ”keksii hypoteeseja” tutkimuksen edetessä. Tällainen aineistolähtöinen analyysi on hyödyllistä eritoten silloin, jos etsitään perustietoa jonkin ilmiön olemuksesta.⁴⁹ Juuri tällaiset olivat oman tutkimukseni lähtökohdat. Tarkoitukseni oli lähteä etsimään diskordianistien kertomasta jotain yhteneväisiä näkökulmia diskordianismista ja sen suhteesta muuhun uskonnollisuuteen ja muihin uskontoihin. Vertailun vuoksi tarvitsinkin *emic*-näkökulman lisäksi *etic*-määrittelyä tukevan teoreettisen viitekehyksen, jota varten valitsin Teemu Tairan notkean uskonnon käsitteen. Näin keskustelu käytäisiin ainakin tältä osin siis minun välitykselläni diskordianistien haastatteluvastauksien sekä Tairan esittämän viitekehyksen välillä.

⁴⁷ Niimiluoto, 2002: 37–38)

⁴⁸ *Ibid.* 37

⁴⁹ Eskola Jari & Suoranta Juha , 1998: 19–20

Toki myös hypoteesittomassa lähtökohdassa tutkijalla on omat ennakoasenteensa ja olettamuksensa, jotka näkyvät aivan aluksi jo aiheen valinnassa. Tutkijan tekemät havainnot ovat aina hänen omia havaintojaan ja perustuvat hänen aiemmalle kokemuspohjalleen. Laadullisessa tutkimuksessa näiden luontaisten ennako-oletusten tiedostaminen onkin tärkeää, jotta tutkija voi tutkimuksellisia toimenpiteitään rajaamalla oppia uutta ja yllättyä analysoimastaan aineistosta⁵⁰. Omassa tutkimuksessani ennako-oletusten tiedostaminen nousee tarpeelliseksi jo alkumetreillä. Mielenkiintoni tutkimaani aiheeseen nousee nimenomaan henkilökohtaisesta mielenkiinnostani uutta uskonnollisuutta ja eritoten diskordianismia kohtaan. En ole vain uskontotieteellisesti kiinnostunut aiheestani vaan vapaa-ajallani myös esiinnyn diskordianistina ja olen aktiivisena toimijana pakanapiireissä, joista suurin osa haastateltavistakin on haastatteluun lähtenyt. Tunsin myös entuudestaan viisi seitsemästä haastatellusta, mikä varmasti vaikuttaa niin kysymysten asetteluun kuin tulkintaani saaduista vastauksista. Toisaalta myös minun tuttuuteni vaikuttaa varmasti omalta osaltaan haastateltavien antamiin vastauksiin.

Uskoisin, että tuttuudesta ja henkilökohtaisista suhteistani on ollut myös hyötyä. Ensinnäkin tutulle tutkijalle henkilökohtaisuuksiinkin meneviin kysymyksiin vastaaminen saattaa olla mielekkäämpää kuin täysin tuntemattomalle. Toisekseen näinkin ristiriitaisia tulkintoja herättävän aiheen parissa tutkittavan ja tutkijan välinen luottamus on tärkeää, jotta tutkittava kykenee kertomaan uskostaan ilman pelkoa, että tutkija ainakaan tahallaan liittäisi niitä väärään kontekstiin, kuten esimerkiksi satanismin julkisessa esittämisessä usein tuntuu olevan vaarana, kun sen ja Saatanan palvonnan määritelmät sekoitetaan toisiinsa. Lisäksi vertaamalla omia kokemuksiani haastattelutilanteista haastattelijaparini, Hanna Lehtisen, kokemaan olen saanut laajempaa näkökulmaa tutkimusaineistooni. Lehtinen käsittelee yhteistä ja omaa aiemmin suorittamaansa haastattelututkimusta julkaisemattomassa kandidaatin työssään *Suhteellisuuden uskonto – Kartoitusta suomalaisten diskordianistien elämäkatsomuksesta*⁵¹.

Vaikka tekemäni analyysi on edelleen omaa tulkintaani, on tarkoitukseni pyrkiä perustelun kautta vakuuttamaan myös lukija siitä, että tulkintani ovat myös muiden toistettavissa. Uusi haastatteluasetelma jopa samoilla haastateltavilla voi tuottaa aivan

⁵⁰ *Ibid.*

⁵¹ Lehtinen, 2011: kopio työstä kirjoittajan omissa arkistoissa

erilaisia tuloksia, mutta tämän tutkimuksen aineisto on kuitenkin talletettu niin kirjalliseen kuin äänitteelliseen muotoon, jolloin aineiston uudelleenanalysointi mahdollistuu.

Lehtisen rooli tämän tutkielman muotoutumisen ja valmistumisen kannalta ei ole sekään täysin merkityksetön. Haastatteluaineisto on hänen kanssaan yhdessä suunniteltu ja toteutettu. Myös haastattelujen vastausten tuloksista on keskusteltu yhdessä. Pidimme Lehtisen kanssa osin molempien omiin analyysihin ja osin yhteiseen aivoriiehen perustuvan lyheyn konferenssiesityksen ”It is my firm belief that it is a mistake to hold firm beliefs.’ Discordianism – A Religion?” Budapestissa EASR:n⁵² 10. uskontotieteellisessä konferenssissa, jonka aiheena olivat uudenlaiset uskonnolliset suuntaukset. Esityksemme ei suoranaisesti viitannut Lehtisen kandidaatin työhön, eikä minun gradututkielmaani, mutta siinä esiteltiin molempien johtopäätöksiä ja analyysin tuloksia.

Missä kohtaa alkavat Lehtisen ja missä loppuvat minun ajatukseni, kun ne on osittain muotoiltu yhdessä? Tämä on jälleen hankala kysymys. Olimme kuitenkin kumpikin omalla tahollamme tehneet omat päätelmämme aineistosta ennen kuin kokosimme ajatuksemme yhteen. Toisaalta myös toimintamallimme eroavat toisistaan lähtökohtaisesti: Lehtinen lähestyy diskordianismia kandidaatin työssään erityisesti *etic*-näkökulmasta minun toimiessani lähtökohtaisesti *emic*-näkökulmasta, vaikka käytänkin vertailukohteena etisistisiä viitekehyksiä. Katson kuitenkin velvollisuudekseni mainita Lehtisen tekemän työn vaikutuksen näkyvän myös omassani. Luonnollisesti pyrin erottelemaan Lehtisen ajatukset viittaamalla häneen niissä kohdin, missä tämä on selkeää ja mahdollista. Ideoiden alkuperän problematisointi siihen liittyvien ongelmien tiedostamisen lisäksi lienee kuitenkin turhaa tässä yhteydessä.

1.6. Sähköposti- ja ryhmähaastattelu aineiston keruumenetelminä

Sekä sähköisessä että kasvokkaisessa keskusteluhaastattelussa on sekä vahvat että

⁵² European Association for the Study of Religion

heikot puolensa. Sähköinen haastattelu perustuu vastaajien tulkintaan kysymyksistä ja siitä seuraavaan haastattelijan tulkintaan vastaajan kirjoittamista tulkinnoista. Tarkennuksia on vaikea saada, joskin haastateltavia tässä tutkimuksessa oli niin vähän, että myös tarvittavat tarkentavat kysymykset oli melko helppo esittää kullekin haastateltavalle erikseen. Suullinen haastattelumme oli vielä yksi tilaisuus syventää kirjallisesti annettuja vastauksia ja testata ryhmädynamiikan kautta nousevia kenties uusia ideoita jo itsekseen ajateltujen jälkeen. Sähköinen haastattelu toimi siis omanlaisenaan taustahaastatteluna sekä haastattelijoita valaistakseen että toisaalta haastateltavia nauhoitettuun haastatteluun valmistakseen.

Haastattelu on hyödyllinen tutkimustapa, kun halutaan kuva tutkittavien ajatuksista, tunteista, käsityksistä ja kokemuksista. Haastattelun englanninkielinen sana *interview* perustuu etymologiselta taustaltaan ranskan *entrevue*-sanaan, joka tulee verbistä *entrevoir*, eli 'nähdä epätäydellisesti tai 'nähdä vilaukselta'. Sana juontaa juurensa myös ranskan *s'entrevoir*-verbiin 'käydä toistensa luona'. Tämä muodostuu sanoista *entre* eli 'välillä' ja *voir* eli 'nähdä'. Tämän perusteella muotoutuu hyvä kuva haastattelutilanteesta, jossa kaksi ihmistä kohtaavat toisensa. Samassa tilanteessa haastattelijaa saa nähdä vilauksen siitä, mitä haastateltavan pään sisällä liikkuu ja toisaalta myös haastattelijan ajatusmaailma paljastuu jossain määrin haastateltavalle. Haastattelutilanteeseen sisältyy toki muutakin, sillä haastattelu on vain osa tutkimuskokonaisuutta. Haastattelu myös rakentuu kielelle, joka on kommunikaatiovälineenä melko rajallinen. Myös haastateltavan ja haastattelijan aiemmat kokemukset esimerkiksi haastattelutilanteista vaikuttavat tapaan, jolla he tulkitsevat toisiaan haastattelutilanteessa. Haastattelu ei myöskään ole vain keskustelutilanne, sillä haastattelu tähtää informaation keräämiseen ja sisältää jo oletuksellisesti päämäärähakuisuuden.⁵³

Suullisessa haastattelussa keskusteleva kysyminen ja vastaaminen on helpompaa kuin sähköisesti, mutta dynamiikka haastateltavan ja haastattelijan välillä on erilainen kuin kirjallisessa, jossa haastateltava saa miettiä vastaustaan pitkäänkin ja muotoilla mahdollisesti useain otteeseen ennen kuin lähettää takaisin haastattelijalle. Suullisessa tilanteessa vastaus perustuu hetken mielijohteisiin, ja ryhmähaastattelun tapauksessa huomioon tulee ottaa vielä ryhmädynamiikka, joka toisaalta saattaa lisätä haastateltavan vastauksiin uusia ajatuksia, mutta toisaalta myös estää joitain asioita

⁵³

Hirsjärvi & Hurme, 2011: 41–42

tulemasta ilmi, koska tilanne ei ole yhtä intiimi, kuin kirjallinen tai henkilökohtainen haastattelu olisi. Koska tutkielmani tarkoitus oli pyrkiä löytämään yhtenäisiä retorisia piirteitä diskordianistien kuvauksista, oli ryhmähaastattelu perusteltua. Ryhmähaastattelua käytetään usein, jos halutaan selvittää yhteistä kantaa johonkin kysymykseen. Pienoiskulttuurien merkitysrakenteiden tutkiminen ja haastateltavien sosiaalisen ympäristön selvittäminen ovat tyypillisiä perusteltuja lähtökohtia ryhmän haastattelulle yksilön sijaan.⁵⁴ Tässä muodossaan haastattelussa on toki etunsa ja haittansa, mutta koska omankin tutkielmani tarkoitus on enemmän ilmiön perusluonteen kartoitus kuin valmiiden hypoteesien testaus, päädyin ryhmämuotoiseen haastattelutilanteeseen.

1.7. Tutkimuskysymys ja aineisto

Oma opinnäytetyöni keskittyy tutkimaan diskordianistien ja perinteisen yhteisöllisyyteen ja oppeihin nojaavan uskontokäsityksen välistä kuilua aineistolähtöisen sisällönanalyysin menetelmällisen viitekehyksen kautta. Pyrin löytämään ymmärryksen siltoja diskordianistisen ja perinteisen uskonto- tai uskonnollisuuskäsityksen välille. Rinnastan diskordianismin Tairan esittämään notkean uskonnon viitekehykseen ja pyrin kartoittamaan, miten diskordianismin harjoittajat suhtautuvat omaan uskoonsa suhteessa uskontokäsityksiinsä yleisesti ottaen.

Tutkimuksen aineistoa varten toteutin turkulaisen opiskelijakollegani, Hanna Lehtisen, kanssa yhteistyönä sekä sähköisen haastattelun että kasvokkain tapahtuneen kohderyhmähaastattelun. Sähköiseen haastatteluun vastasi seitsemän henkilöä ja kasvokkaiseen haastatteluun näistä seitsemästä pääsi osallistumaan viisi. Esitin sähköisesti tarkentavia kysymyksiä toiselle haastatelluista, jotka eivät päässeet ryhmähaastatteluun. Kysymykset on muotoiltu ryhmähaastattelun kysymyksiä mukailleen ja haastateltavan vastauksia tarkentaen. Yhteinen sähköinen haastattelu toteutettiin avoimena ja ryhmähaastattelu teemahaastatteluna. Varsinkin ryhmähaastattelussa keskustelu sai kulkea melko vapaasti, kunhan aiheessa suunnilleen pysyttiin.

Sähköisen haastattelupyynnön lähetimme Pakanaverkko ry:n ja National Novel Writing

⁵⁴ Hirsjärvi & Hurme, 2011: 61–63

Month -yhdistyksen foorumeille sekä googleryhmään nimeltä Suomen diskordianistinen seura. Kuusi seitsemästä vastaajasta oli jäsenenä sekä Pakanaverkko ry:n että Suomen diskordianistisen seuran listoilla. Seitsemännen haastateltavan sain mukaan ns. lumipallo-menetelmää käyttäen eli yhteyshenkilön kautta. Kuusi seitsemästä vastaajasta oli siis Pakanaverkko ry:n jäseniä, minkä voi olettaa vaikuttavan vastauksiin. Pakanaverkon tarkoituksena on yhdistää suomalaisia pakanoita ja tuoda pakanauskontoja näkyvämmiin esiin julkisessa mediassa, sekä ajaa uskontojen välistä tasa-arvoa⁵⁵. Tämä tarkoittaa siis sitä, että haastatteluun osallistuneista kuusi oli jo ennen haastatteluun osallistumistaan ainakin jossain määrin pakanuutensa suhteen yhteisöllisellä tasolla aktiivisia. Tämä ei varsinaisesti vaikuta analyysini pätevyYTEEN, mutta on tekijä, joka on syytä huomioida tuloksia tulkittaessa.

Haastateltavien sukupuolijakauma oli neljä miestä ja kolme naista. Vastaajien iät olivat välillä 22–39. Lähes kaikilla vastaajilla oli jonkinlainen korkeakoulutustausta: joko heillä oli tutkinto, he opiskelevat tai hakivat haastattelun aikaan opiskelemaan. Vain yhdellä vastaajista ei ollut minkäänlaista korkeakoulutustausta. Vastaajista neljä oli pääkaupunkiseudulta ja loput kolme Vaasasta, Tampereelta ja Jyväskylästä.

Sähköisen haastattelun tulokset ovat sekä minun että Lehtisen hallussa ja ryhmähaastattelun nauhat ovat saatavilla niin haastatteliijoilta kuin SKS:n äänitearkistostakin⁵⁶. Haastattelut suoritettiin talvella 2010–2011. Nauhoitetun haastattelun litteraatio on myös SKS:n arkistossa⁵⁷.

Sähköisessä haastattelussa esitimme seuraavat kysymykset:

1. Kerro ensin ikäsi, sukupuolesi ja asuinpaikkasi (jos et halua ilmoittaa asuinpaikkakuntaasi, ilmoita edes, missä läänissä asut).
2. Miten määrittelisit uskonnon (omin sanoin)?
3. Pidätkö diskordianismia ensisijaisesti uskontona, elämäkatsomuksena,

⁵⁵ <http://www.pakanaverkko.fi/pakanaverkosta>

⁵⁶ SKSÄ 1. 2011

⁵⁷ SKS KRA: SP 2011:5

filosofiana, kaikkena näistä vai jonain muuna? Perustele.

4. Pidätkö itseäsi pääosin diskordianistina? Entä kuuluuko maailmankuvaasi elementtejä myös muista uskonnoista?

5. Mitkä ovat mielestäsi diskordianismin viisi tärkeintä elementtiä tai asiaa, jotka koskettavat omaa elämääsi ja ajattelutapaasi eniten?

6. Mitä mieltä olet diskordianismin tutkimisesta tieteellisin menetelmin?

7. Tulisiko diskordianismin tai jonkun diskordianistisen yhteisön mielestäsi hakea/saada virallisen uskonnon asema Suomessa? Perustele kantasi.

8. Harjoitatko diskordianismia jotenkin käytännössä (esim. rituaalit, riitit, harjoitteet, meditaatio, yms.)? Jos, niin miten?

9. Millä tasolla diskordianismi eniten vaikuttaa elämääsi?

10. Tiedätkö, mikä on fnord ja miten kuvailisit sitä?

11. Eris Discordia on diskordianismin jumalatar. Kuka ja millainen hän on? Millainen hänen roolinsa diskordianismissa on? Millainen on oma suhteesi häneen?

12. Onko kaiken takana salaliitto?

13. Tunnetko toisia diskordianisteja Suomessa / muualla maailmassa esimerkiksi Internetin välityksellä? Pidätkö heihin yhteyttä?

14. Saako sinut pyytää jatkohaastatteluun?

15. Anna palautetta kyselystä: risut, ruusut ja kehitysehdotukset ovat kaikki tervetulleita.

Koska vastaukset sähköiseen haastatteluun olivat, kuten odotettua, kovin moniselitteisiä, antoi ryhmähaastattelu mahdollisuuden syventää vastaajien ajatuksia jo käsitellyistä teemoista ja toisaalta kysyä asioita, joita ei sähköisessä haastattelussa oltu vielä ymmärretty kysyä. Haastattelulitteraatiosta voi hahmotella seraavanlaisia kysymyksiä ja

teemoja:

1. Mitkä mielestänne ovat uskonnon, filosofian ja elämäkatsomuksen määritelmät?
2. Mitä elämäkatsomuksellisia piirteitä yhdistätte diskordianismin kanssa, jos niin teette ja miten?
3. Miten diskordianismi sopii yleisellä tasolla yhteen muiden elämäkatsomuksellisten suuntausten kanssa?
4. Miten koette ajatuksen diskordianismista ainoana uskontona?
5. Onko teidän ryhmänä mahdollista päästä konsensukseen diskordianismin tärkeimmistä puolista? Mitkä ne ovat – yksilöllisesti, jos ryhmän kesken ei sopua saada?
6. Mitä on kaaos?
7. Mitä mieltä olette uskonnollisten yhdyskuntien virallistamisprosessista ja virallisen uskonnollisen yhdyskunnan statuksesta Suomessa ja toisaalta diskordianismin potentiaalisesta virallistamisesta?
8. Minkälaisia rituaalisia tapoja diskordianismin parissa harjoitatte?
9. Kuinka tärkeinä pidätte yhteyksiä muihin diskordianisteihin ja toisaalta rituaalisia toimia heidän kanssaan?
10. Mikä on fnord?
11. Minkälaisia konkreettisia mielikuvia tai assosiaatioita teillä on Eriksestä?
12. Mitkä roolit Eriksellä ja Aneriksellä ovat kaaoksessa ja mitä kaaos diskordianismin yhteydessä varsinaisesti on?

Haastateltavilta kysyttiin alkuun heidän omaa määritelmäänsä uskonnolle juuri siksi, että olisi mahdollista arvioida heidän käsityksiään siitä, miksi diskordianismi tulisi määritellä uskonnoksi myös ns. virallisesti. Tällä tavalla on myös mahdollista verrata termin myöhemmin ilmenevää käyttöä keskenään mahdollisten epäjohdonmukaisuuk-

sien kartoittamiseksi. Seuraavaksi kysyttiin haastateltavien omaa suhdetta diskordianismiin ja muihin uskontoihin. Diskordianismin tärkeimpien aspektien listaus ja muun muassa rituaalisen ja yhteisöllisen tason kartoitus selittävät esim. Ninian Smartin esittämien uskonnon seitsemän elementin⁵⁸ ilmenemistä ja merkityksellisyyttä diskordianistin elämäkatsomuksessa. Erikseen, kaaokseen, fnordiin ja salaliittoihin viittaavat kysymykset puolestaan tarkensivat niin myyttiseen kuin opilliseenkin puoleen diskordianismissa.

Molemmista haastatteluista kysymys numero 10. ja sähköisen haastattelun numero 12. saattavat ulkopuolisesta vaikuttaa omituisilta tieteellisessä kontekstissa esitettyinä, mutta koska diskordianismiin kuuluu oleellisena osana esimerkiksi salaliittoteorioiden kehittäminen ja toisaalta *fnord*⁵⁹ on yksi diskordianismin osatekijöistä, oli niistä kysyminen mielestäni perusteltua. En ole tutkielmassani hyödyntänyt fnordeihin tai salaliittoihin liittyvää vastausaineistoa, koska ne supistuivat usein vain kirjallisiksi viittauksiksi. Niihin liittyvä keskustelu on kuitenkin omiaan paljastamaan vähintään käyttäjänsä harrastuneisuuden – tai lukeneisuuden – diskordianistiseen perinteeseen liittyen. Muilla kysymyksillä pyrimme saamaan aikaan kuvaa sekä diskordianistin ajatuksista suhteessa omaan uskontoonsa että diskordianismin suhteesta muihin uskontoihin. Emme määritelleet erilaisia termejä (kuten uskonto, uskonnollisuus, filosofia, elämäkatsomus) tarkemmin, koska tarkoitus oli saada haastatelluilta itseltään määritelmä sanoille, jotta olisi mahdollista verrata määrittelyä sanojen myöhempään käyttöyhteyteen. Erikseen liittyvät kysymykset olivat erityisesti Lehtisen tutkimusta varten, mutta olen saattanut analyysissäni käyttää myös niihin saatuja vastauksia, sillä tarkoitukseni oli analysoida nimenomaan diskordianistien tapaa puhua diskordianismista, jolloin hyvinkin monipuolinen aineisto oli tervetullutta.

⁵⁸ Smart, 1989

⁵⁹ Fnord on Robert Anton Wilsonin ja Robert Shean Illuminatus! Trilogian mukaan lasten päihin ohjelmoitu sana, joka aiheuttaa ahdistusta aikuisiällä. Fnordia ei pysty näkemään, mutta uutisten sekaan ujutettuna, se aiheuttaa lukijassaan ahdistusta, joka alistaa hänet osaksi systeemiä. Mainosten kohdalla ei ole fnordeja, jotta ihmiset kokisivat mielihyvää mainoksista ja ostamisesta. Kyseessä on siis laaja salaliitto ihmisten alistamiseksi osaksi markkintataloutta. Principia Discordiassa fnordit esitetään vain listana fnordeja ja Wikipedia esittää fnordin typografiseksi ilmaisuksi turhasta informaatiosta, jonka on tarkoitus johtaa lukijansa harhaan, mikä luonnollisesti on osa maailmanlaajuisesta salaliittoa (<http://en.wikipedia.org/wiki/Fnord>). Internetissä on pohdittu enemmänkin fnordin syvintä olemusta (<http://www.fnord.org/occult/discordia/text/what.is.fnord>), joskin Wikipedian selitys lienee tiivein ja ymmärrettävin.

Analyysissäni olen sähköisen haastattelun kysymyksistä hyödyntänyt kaikkia muita, paitsi numeroita 6., 10. ja 12., joissa kysyttiin diskordianismin tieteellisestä tutkimisesta, fnordista ja salaliitosta. Fnordiin viitataan analyysissä vain ohimennen ja tieteelliseen tutkimiseen liittyvistä vastauksista yhtä käytän uskonnon ja vitsin välisen ristiriidan pohtimisen yhteydessä. Nauhoitetun haastattelun kysymyksistä viimeiset kolme ovat jääneet melko vähäiselle huomiolle, koska vastauksista ei ilmennyt varsinaiseen tutkimuskysymykseeni sopivaa aineistoa.

2. Uskonnollisuus muutoksessa

Kuten Christopher Partridge perustellusti esittää teoksessaan *The Re-Enchantment of the West*, ei sekularisaatio päde maailmanlaajuisena teoriana, vaan korkeintaan länsimaiseen kirkkoinstituutioon viitaten⁶⁰. Sen sijaan, että ateismi kasvaisi uskonnon merkityksellisyuden hävitessä, uskonto on vain siirtymässä alueille, joista sitä ei aina ole helppo edes uskonnoksi erottaa. Eklektisyys ja fundamentalismi lukeutuvat Tairan mukaan notkistuvan modernin uskonnollisuuteen⁶¹ ja myös Partridge on kehittänyt okkulttuurin käsitettä, joka pitäisi sisällään uudenlaisen uskonnollisuuden paremmin kuin esimerkiksi turhan laajaksi ja epämääräiseksi käsitteeksi osoittautunut new age.⁶² Uudenlaiselle uskonnollisuudelle onkin pyritty kehittämään erilaisia määreitä, jotka kykenisivät toisaalta erottelemaan uudistuvan uskonnollisuuden perinteisestä, mutta pysymään samalla kyllin avoimena, jotta termi ei kokisi nopeaa inflaatiota sen alle kuuluvien henkilöiden itse määrittäessä sen ulkopuolelle. Yksi kattavimmista alustavista teorioista lienee Tairan notkistuva uskonto, jonka alle eklektisyyden kategoriaan – fundamentalististen liikkeiden edustaessa toista ääripäätä – sopivat sekä new age että pakanaus. Partridgen esittämä okkulttuurin käsite puolestaan kattaa suunnilleen notkean uskonnollisuuden eklektisimpään puoleen kuuluvat okkultismiin, esoteriikkaan ja mystiikkaan nojaavat perinteet – joihin new age ja pakanauskin vahvasti kuuluvat, kumpikin omalla tavallaan⁶³.

⁶⁰ Partridge, 2004: s. 11

⁶¹ Taira, 2006: s.1

⁶² Partridge, 2004: s. 60–86

⁶³ *Ibid.* : s. 66–68

Siinä, missä new age yksinkertaistetusti keskittyy pyhitetyn itsen kehittämiseen⁶⁴, pakanuus mielletään usein ainakin jossain määrin paikalliseksi⁶⁵ tai maailmaan sidotuksi ja maailman hyväksyväksi käsitteeksi⁶⁶. Michael York on määritellyt pakanuuden yhdeksi maailmanuskonnoista, koska koko maailman väestöstä noin kuuden prosentin voi katsoa harjoittavan jonkinlaista pakanuutta⁶⁷. Pakanuutta ovat laajimmassa käsitteessään alkuperäisasukkaiden uskonnot, esikristillisiä perinteitä rekonstruokimaan pyrkivät perinteet sekä täysin uudet maailmankeskeiset uskonnollisuuden muodot, joissa siis fokus on enemmän tämän- kuin tuonpuoleisessa ja yleisesti yliluonnolliseksi mielletty asiat käsitetään lähinnä luonnollisiksi ilmiöiksi, joita ei vielä tämän ajan tieteen avulla ole empiirisesti kyetty todentamaan.⁶⁸

Pakanuutena voidaan siis pitää hyvinkin laajaa ilmiötä, mutta tämän tutkielman yhteydessä kutsun pakanuudeksi lähinnä uuspakanuuden kategoriaan kuuluvia uskontoja. Valistus ja romantiikka loivat uuspakanuuden synnylle mahdollisen ympäristön länsimaisessa yhteiskunnassa. Samassa ilmapiirissä, jossa new age -liike ja erilaiset okkultistiset liikkeet muodostuivat, muotoutui myös pohja uuspakanuudelle⁶⁹. Pakanakulttuurien idealisointi ja klassisen mytologian ihannointi romantiikan aikakaudella herättivät kiinnostuksen esikristillisiin myytteihin ja symboleihin ja näin ollen mahdollisti vaihtoehtoisen uskonnollisuuden nousun. Valistuksen arvoihin kuuluneet kirkon vallan heikentyminen ja uusien uskonnollisten näkökulmien etsiminen synnyttivät mm. teosofian ja okkultistiset liikkeet. Niiden myötä kehittyivät myös myöhemmät uuspakanuuden ilmiöt,⁷⁰ kuten brittiläinen uusnoituususkonto wicca, pohjoismaisista perinteistä ammentava aasainusko, shamaanitekniikoita hyödyntävä shamanismi, hedonistinen satanismi ja niin edelleen.

Koska oman tutkimukseni haastatelluista suurin osa kuuluu pakanayhdistykseen – Pakanaverkko ry – heidän edustamansa diskordianismi on myös luettavissa osaksi

⁶⁴ *Ibid.* : s.72

⁶⁵ York, 2005: 12

⁶⁶ Partridge, 2004: 27–28 (Wallis, Roy: *The Elementary Forms of the New Religious Life*)

⁶⁷ York, 2003: 8

⁶⁸ *Ibid.*: 5–7

⁶⁹ Aarnio, 2001: 200

⁷⁰ *Ibid.*

suomalaista uuspakanuuden kenttää. Tämän perusteella diskordianismin voisi lukea uuspakanuuteen laajemminkin, mutta notkistuvalla uskonnollisuudella tyypillisesti rajat ovat pakanauskonnollisuudessa sen verran häilyvät, ettei diskordianismia voi määritellä poikkeuksetta tähänkään kategoriaan kuuluvaksi. Tutkielman otos on myös niin pieni, ettei siitä voi vetää laajempia johtopäätöksiä diskordianismin sijoittumisenkaan suhteen – korkeintaan se tarjoaa mielikuvia siitä, mikä diskordianistisessa viitekehyksessä on tämän hetkessä kulttuuriympäristössämme yksilön uskonnollisuuden puitteissa mahdollista. Cusackin kuvaamat keksityt uskonnot (*invented religions*) lukeutuvat myös yllä esittämäni uuspakanuuden piiriin ja diskordianismi asettuu hyvin tähän kategoriaan, kuten myöhemmästä analyysistä voi päätellä.

Tulee kuitenkin ottaa huomioon, että kaikkia yllämainittuja voidaan pitää jossain määrin myös new agen piiriin kuuluvina ilmiöinä, mutta koska tässä tutkielmassa keskityn erityisesti pakanuutta edustavien diskordianistien uskonnollisuuden analyysiin, jätän new agen näkökulman keksittyihin uskontoihin tämän tutkielman ulkopuolelle. Pakanat myös perustavat uskontonsa useammin perinteille ja perinteiden tuntemukseen siinä missä new age poimii aspekteja eri uskonnollisista perinteistä irroittaen ne usein alkuperäisestä kontekstistaan ja muokaten niitä uusiin käyttötarpeisiin.

Tarkoitukseni ei ole niinkään asettaa osoittaa diskordianismia pakanuusmääritelmän alle, vaan määrittää haastateltavien diskordianistien diskordianismin suhde muuhun uuteen ja muuttuvaan uskonnollisuuteen. Haastatelluilla diskordianismi oli enemmän pakanuuden kuin new agen kaltaista. Tämä ei kuitenkaan kerro yleisesti diskordianismista, koska kuten mainittua, kuusi seitsemästä haastatellusta oli Pakanaverkko ry:n jäseniä. Diskordianismi kokonaisuudessaan voisi kuulua melkein mihin kategoriaan tahansa notkistuvan uskonnon alla – joskin fundamentalistinen diskordianismi ei voisi ainakaan kirjoituksiin perustuen olla täysin mahdollista, kuten haastateltujenkin kanssa tuli puheeksi.

Avaan seuraavaksi käyttämiäni teorioita uudesta uskonnollisuudesta perustuen käyttämäni kirjallisuuteen aiheesta. Tarkoitukseni on koota yhteen teoretisointia, jonka avulla paikallistan haastateltujen diskordianismia uskonnollisuuden kentällä.

2.1. Sekularisaatioteorioista muuttuvaan uskontoon

Jo Durkheimin ja Weberin ajoista asti uskonnon sosiologia on ollut kiinnostunut sekularisaatiosta ilmiönä. Modernisaation suorana seurauksena on pidetty uskonnon merkityksen huomattavaa vähenemistä yhteisöllisellä ja yksilöllisellä tasolla. Sekularisaation syyksi on päätelty muun muassa luonnontieteiden suosiota ja ihmisten ajattelun rationalisoitumista sekä muun muassa kirkon ja valtion erottamista toisistaan useassa valtiossa. Mitä helpommin ihmiset pääsevät luonnontieteelliseen tietoon käsiksi, sitä vähemmän heidän on katsottu tarvitsevan yliluonnollista. Samalla, kun eräät tutkijat juhlivat uskonnon häviämistä, ovat toiset todenneet sekularisaation tapahtuvan vasten omia toiveitaan, joten pelkästä uskonnonvastaisuudestaan ei sekularisaatioteorioissa ole ollut kyse. Käsitys sekulaarista yhteiskunnallisena ja uskonnollisesta institutionaalisenä on juurtunut läntiseen maailmaan syvälle: vaikka perinteinen uskonto näkyy edelleen, sitä pidetään useammin poikkeuksena kuin sekularisaatioteorioita uhkaavana tekijänä.⁷¹

Peter L. Berger muistuttaa, etteivät sekularisaatioteoriat olleet täysin ilman empiiristä todistusaineistoa: tutkimukset ovat hyvinkin kartoittaneet perinteisen uskonnollisuuden vähenemistä modernisaation edetessä. Länsimaistyyppinen älymystö todellakin on maallistunut ja varsinkin näiden humanistissosiologisten tutkijoiden on ollut helppo todeta samanhenkisissä piireissä liikkeessään, että sekularisaatio olisi todella maailmanlaajuinen ilmiö. Kyseessä on kuitenkin maailmanlaajuisesti tarkastellen enemmänkin poikkeus kuin normi, mikä toisaalta tekee siitä mielenkiintoisen poikkeuksen. On toki mielenkiintoista kysyä, miksi juuri länsieurooppalaiseen koulutukseen perustava älymystö luopuu uskonnollisuudesta ja miksi se tekee niin, mutta tästä ilmiöstä ei voi sekularisaatioteorian puitteissa vetää maailmanlaajuisia johtopäätöksiä.⁷²

Jos sekularisaatio tulkitaan intensiivisyyden vähenemisenä, Christopher Partridge pitää sekularisaatiota jossain määrin välttämättömänä osana uskonnollista kehitystä alun intensiteetistä löyhempään ja sopeutuvampaan. Tätä tapahtuu jatkuvasti niin uskonnollisissa yhteisöissä kuin uskonnollisuuden yksilöllisellä tasolla. Tässä mielessä sekularisoitunut kristinuskoon perustuva kulttuuri vaikuttaakin pikkuhiljaa muuttuvan

⁷¹ Berger, 2002: 291–292

⁷² *Ibid.* : 291–294

tietymlaiseksi kulttimiljööksi, joka ei toimi kuten lahko- tai kirkkopohjaiset uskonnot yleensä. Kyseessä ei ole varsinaisesti pelkästään Bergerin mainitsemien ajattelijoiden siirtyminen johonkin toiseen tulkintakehykseen, vaan myös yleisellä tasolla todellisuuden tulkintaa on kyseenalaistamassa ns. okkulttuurinen vastakulttuuri. Varsinaisen vallankumouksen sijaan, okkulttuurin edustama maaginen todellisuuden tulkinta ja kokemuspohjainen uskonnollinen etsintä näkyy yleisenä uskonnolliskulttuurisena muutoksena myös valtauskontojen parissa.⁷³ Okkulttuurilla Partridge tarkoittaakin erilaisista mystisistä traditioista omaksuttuja asioita hyödyntävää mystisuskonnollista individualismia⁷⁴, joka näkyy muun muassa okkulttisten kirjojen myynnin nousussa ja paranormaaleihin ilmiöihin uskomisen kasvuna sekä kirkossa kävijöiden ja rukoilijoiden määrän vähenemisenä. Ihmiset eivät miellä itseään ”uskonnollisiksi” nimenomaan termin painolastista johtuen. Muun muassa ”henkisyys” on terminä osittain syrjäyttänyt ”uskonnollisen”.⁷⁵

Erilaiset kyselyt kirkossa kävijöistä tai rukoilijoista kuvaavat hyvin perinteisen uskontokäsityksen ja muuttuvien asenteiden kohtaamista. Kirkossa käyntien määrä ei kerrokaan enää yleisestä uskonnollisuudesta, sillä kirkon rituaaleihin osallistumista ei välttämättä enää pidetä merkityksellisenä henkilökohtaisen uskon kannalta, vaan uskoa harjoitetaan jotenkin muuten. Kuten Partridge toteaa, institutionaaliset uskonnot ovat siis ensimmäiset, jotka kokevat yksilöllisempään perspektiiviin siirtyvän uskonnollisuuden uhkana omalle toiminnalleen⁷⁶. Kirkon valta ylimpänä uskonnollisen toiminnan auktoriteettina murenee, jos se ei kykene vastaamaan pluralisoituvan ja individualisoituvan uskontotarjonnan luomiin haasteisiin. Individualismi ja pluralismi puolestaan syntyvät muuttuvan yhteiskunnan myötä – uskontokaan ei ole immuuni muutoksille ympärillään. Kuten sosiologi James A. Beckford sen osuvasti sanoo: uskonnollisuus on muuttunut odottamattomaksi ja epäsäännönmukaiseksi⁷⁷. Insituutioiden kriisin toteamisen jälkeen ja sen lisäksi onkin mielenkiintoista selvittää, minkälaisiin muotoihin kirkoista pakeneva, odottamaton uskonnollisuus etsiytyy.

⁷³ Partridge, 2004: 39–41

⁷⁴ Joskin mystiikka-sanaa hän käyttää varoen sen kristillisiin konnotaatioihin viitaten: kyse on ennemminkin okkultismista, mistä nimekekin johtuu (Partridge, 2004: 65–67)

⁷⁵ *Ibid.* : 45–48; Joskin kuten Teemu Taira teoksessaan Notkea uskonto toteaa, ”henkisyys”-termi on asettunut suomalaisen kielenkäyttöön enemmän uskonnon tai uskonnollisuuden rinnalle siitä erottautumisen sijaan (Taira: 24–25).

⁷⁶ Partridge, 2004: 15

⁷⁷ Beckford, 2003: 1

2.2. Uskonnon notkistuvat rajat

Teemu Taira hahmottelee teoksessaan Notkea uskonto⁷⁸ notkistuvalla modernille ominaista uskonnollisuutta. Zygmunt Baumanin teoria notkeasta modernista⁷⁹ on ollut Tairan hahmottelun yksi perustekijöistä ja jäsentäjistä, mutta Tairan teoria erottuu Baumanista monessakin suhteessa ja lopulta notkistuva uskonnollisuus yhtyy notkistuvaan moderniin lähinnä nimen ja temaattisen asettelunsa kautta. Bauman kuvaa notkistuvaa modernia aikana, jolloin sulavat ”kiinteät aineet” toimivat notkistuvassa modernissa sidoksina, jotka yhdistävät yksittäisiä valintoja kollektiivisiin projekteihin ja toimijoihin⁸⁰. Tämä pätee yhtä hyvin koko yhteiskuntaan kuin uskonnollisuuteenkin. Bauman tosin tuntuu jättävän teorian kehittelyn vähemmälle keskittyessään kritisoimaan notkistuvan modernin kyvyttömyyttä yhteistyön tukemiseen.

Kuten notkea moderni määrittyy suhteessa kiinteään moderniin, myös notkean modernin uskonnollisuus on ainakin näin teorianmuodostuksen alkuvaiheessa muotoiltavissa suhteessa kiinteän modernin uskonnollisuuteen. Uskontoinstituution hallinnoima tuonpuolista pelastusta kohti kulkeva uskonnollisuus oli kiinteän modernin uskonnollisuuden hallitsevia piirteitä. Pelastus vaati aikaa ja kärsivällisyyttä ja muutos tapahtui hitaasti, historian loppua odottaen. Notkean modernin uskonnollisuutta kuvaavampi sana on muutos tässä ja nyt, uskonnollisista tai yhteiskunnallisista instituutioista välittämättä. Uutta aikaa ei enää odoteta vaan se on rakennettava käsillä olevista materiaaleista. Notkea uskonnollisuus rakentuu siis eripuolilta poimituista palasista, mutta myös fundamentalismi vastaa omalla tavallaan nykykulttuurin esittämään haasteeseen. Erilaiset fundamentalismit korostavat pelastusta ja tuonpuoleisuutta, mutta nekin tavoittelevat muutosta välittömästi epävarmoissa maallisissa oloissa eristyneen odotuksen ja kärsivällisyyden sijaan.⁸¹

Lineaaristen historianfilosofioiden lisäksi kiinteän modernin uskonnollisuudelle oli tyypillistä julkisen ja yksityisen erittely yhteiskunnassa. Uskonto haluttiin siivota

⁷⁸ Taira, 2006

⁷⁹ Bauman, 2002

⁸⁰ *Ibid.*: s.13

⁸¹ Taira, 2006: 20–21

yksityisen puolelle ja omien instituutioidensa pariin, jonka yhteys julkiseen ja maalliseen yhteisöön olisi vain erinäisten siirtymäriittien kautta. Tämä kiinteän modernin privatisaatio ei koskaan onnistunut täydellisesti ja sen sijaan notkean modernin privatisaatio edustaakin yksilöllistyviä merkityssysteemejä, jotka paikantuvat sekä yksityisen että julkisen alueelle. Siinä missä ennen yksityinenkin uskonnollinen elämä perustettiin yhteisille merkityssysteemeille, on uskonto edelleen yksityistä, mutta julkisilla keskustelufoorumeilla, työelämässä tai mediassa nouseville viitteille annetaan uskonnollinen merkitys yksilöllisin perustein.⁸² Suurempi yhteisö rakentuu siis yksilöille, jotka käyttävät yhteistä materiaalia omien merkityssysteemien rakentamiseen. Pluralistisessa yhteiskunnassa merkityssysteemien asema on myös kaikkea muuta kuin itsestäänselvyys, jolloin yksilöiden ja pienempien yhteisöjen tulee perustella omat merkityssysteeminsä, jotta ne eivät menettäisi pätevyyttään yksilön näkökulmasta katsottuna⁸³.

Uskonnollinen tulkinta on siis enenevässä määrin yksilöstä kiinni ja tämän puolesta puhuu myös Christopher Partridge populaarikulttuurin uskonnollisia teemoja käsitellessään teoksessa *Re-Enchantment of the West*. Partridgen mukaan populaarikulttuuri heijastaa yhteisön kiinnostusta metafyyssiseen ja teologiseen pohdintaan, mutta samaan aikaan antaa työkaluja näiden asioiden käsittelyyn, sekä muokkaa yhteiskunnassa syntyviä uskonnollisia konventioita. Samalla tapaa, kuin uskonto on vaikuttanut kulttuuriin ja kulttuuri uskontoon, myös populaarikulttuuri ja okkultistiset vaikutteet ovat ottaneet osaa yhteiskunnan rakentamiseen ja muokkaamiseen. Partridge käyttää esimerkkeinä environmentalismin ja Tiibetin tilannetta, missä molemmissa uskonnollisia symboleita ja ilmiöitä on valjastettu yhteiskunnallisiin päämääriin.⁸⁴ Tämä on oiva esimerkki siitä, miten notkistuva uskonto käyttäytyy. Uskonnollisuutta ei ole enää kiinteän modernin tapaan nimenomaan uskonnollisena esittäytyvä, vaan uskonnollisia merkityksiä asetetaan ennen uskonnon ulkopuolelle miellettyihin konteksteihin ja toisaalta uskonnollisiin käyttötarkoituksiin voidaan poimia osia mistä vain. Instituutio ei ole se, joka sanelee uskonnon sisällön, vaan yksilön oma uskonnollinen tulkinta. Tällainen notkistuminen esiintyy myös niin kutsuttuna henkisytenä, jonka kapitalismi on kääntänyt edukseen ja myynyt maailmanlaajuisena bisneksenä, jolloin yksilön henkisydestä on tullut myös ns.

⁸² *Ibid.* : 21–22

⁸³ McGuire, 2002: 37–39

⁸⁴ Partridge, 2004: 123–126

kulutus- ja yrityshenkisyyttä⁸⁵. Aikanaan Troeltsch ennusti ns. idealistisen mystisyyden tai ”spiritualistisen uskonnon” merkityksen kasvua yhteiskunnassa.⁸⁶ Vaikka hän näki kehityksen negatiivisena, omalla tavallaan tämäntapainen radikaali uskonnollinen individualismi todella on vallannut alaa: miten suuri uhka se on institutionaaliselle uskonnollisuudelle muuten kuin instituutioiden itsensä mielestä, jää nähtäväksi.

Englantilaisten kyselytutkimusten mukaan yli 90% vastaajista erottelee uskonnon ja henkisyyden käsitteellisesti. Henkisyys vastaa enemmän henkilökohtaista uskonnollista pohdintaa ja toimintaa, kuten meditaatio, humanististen arvojen vaaliminen tai yksin kotona rukoukset, kun taas uskonto edustaa opinkappaleiden ja institutionaalisen toimintaympäristön käyttöä, kuten kirkossa käyntiä tai Raamatun tutkimista. Suomalaisessa kontekstissa rituaalien merkitys ei tunnu vähentyneen yhtä merkittävästi, vaan henkisyys on tullut ennemminkin elämään uskonnon rinnalle esimerkiksi vaihtoehtohoitoina tai henkisyysmessuina. Henkisyys näkyy koulutuksessa ja yritysmaailmassa, mutta uskontoinstituution tarjoamia palveluita käytetään edelleen. Yhdestä uskonnosta monine tulkintoineen on pikkuhiljaa historian saatossa siirrytty uskontojen monikirjavaan tarjontaan. Uskontoa voi olla jopa hankala erotella ei-uskonnosta tai etnisyydestä.⁸⁷ Erilaisista uskonnoista on siis tullut identiteetin rakentamiseen käytettyjä osia sen sijaan, että identiteetti rakentuisi jollekin uskonnolliselle pohjalle.

Vaikka uskonto- ja uskonnollisuuskäsitteiden määrittelemine on hankalaa, se ei tee niistä käyttökelvottomia. Sen sijaan määreet ovat joustavampia ja antiessentialistisia, jolloin jo niiden käyttöyhteyksien tutkimisesta tulee mielekästä. Uskonto on perheyhtäläinen kategoria, jossa uskonto tunnistautuu ns. elementtien altaaseen vertaamalla. Kysymys ei siis ole siitä, onko jokin ilmiö määriteltävissä uskonnoksi, vaan elementteiltään aiemmin uskonnoiksi määriteltyihin vertaamalla kyetään vastaamaan kysymykseen, miltä osin ja miten paljon kyseinen ilmiö vastaa kulttuurista uskontodiskurssiamme. Diskursiivisessa määrittelyssä mukaan tulevat myös toimijoiden määritelmät itsestään ja muista sekä sosiaalisten intressien ohjailusta.⁸⁸

⁸⁵ Taira, 2006: 23–24

⁸⁶ McGuire, 2002: 151; Troeltsch, 1960

⁸⁷ Taira : 24–25

⁸⁸ *Ibid.* : 25–26

Notkistumisen puolesta puhuu myös identiteetin rakentuminen suhteessa kontekstiin ja yksilön tunnetiloihin Siinä, missä jossain tilanteessa joku saattaa määritellä itsensä uskonnottomaksi, voi toisenlainen tilanne houkutella uskonnollisen diskurssin esiin. Christopher Cotterin julkaisemattomassa maisterin tutkielmassa⁸⁹ uskonnottomuudesta ilmenee juuri tällaisia identiteetin muuttumisia. Cotterin haastattelemista uskonnottomista tai epäuskonnollisiksi itsensä määrittelemistä opiskelijoista osa luokitteli itsensä myös katoliseksi tai buddhalaiseksi erilaisin määräyksellisin ja kontekstuaalisin selityksin. Katolilaisuus saattaa olla perhepiirissä ja niin sanotusti pahan paikan tullen määrittävä tekijä yksilön identiteetissä, mutta jos asiasta keskustellaan muussa kontekstissa ja vähemmän akuutin tilanteen turvin, määrittyy identiteetti agnostikko- tai ateistiluokittelun mukaan. Ei-uskonnollisuus saattaa myös sisältää henkisyyttä tai hengellistä pohdintaa. Buddhalaisuudessa ei ole jumalia, joten buddhalainen saattaa määrittää itsensä ateistiksi. Asioiden kyseenalaistaminen kuitenkin määrittelee hänet agnostikoksi ja toisaalta henkisyys on lähellä buddhalaisuuden harjoittajan sydäntä. Tämänkaltaista identiteetin monipuolista määritelmää on hankala kartoittaa minkään rajattujen kategorioiden kautta, jolloin esimerkiksi kvantitatiivisissa kyselyissä yhtenäisenä esitetty uskonnottomuuden kategoria saattaa pitää sisällään hyvinkin monipuolista – ja jopa uskonnollista – identifioitumista.⁹⁰ Cotterin tutkielma paljastaa omalta osaltaan uskonnon notkistumista ilmiönä. Yksilöllisten merkitysten antaminen erilaisille uskonnollisille tai ei-uskonnollisille määreille haastaa yhteisesti jaetun merkityssisällön ja määrittelyn.

Vaikka yllä kuvatuissa identiteettien rakentelussa kyse on emic-tason ilmiöstä, jossa ihmisten oma käsitys kunkin termin sisällöstä ja määrittelystä suuntaa tämän itsemäärittelyä, on tällainen ruohonjuuritason taustatutkimus tarpeen, jotta etic-tasolla saatettaisiin tarkemmin kuvailla erilaisia ilmiöitä yhteiskunnassa. Uskonnon ja uskonnottomuuden dikotomian ei tulisi olla itsestäänselvyys tai kevyin perusteluin tehty erittely. Uskonnollisuuden rajoja ei ole koskaan saatu eritellyksi, mutta notkistuvan modernin teoretisoinnin kautta lienee mahdollista havainnoida ja havainnollistaa sitä, *millä tavoin* uskonnon rajat todella hämärtyvät.

Yllä esittelemästäni notkistuvasta uskonnollisuudesta voitaneen siis eritellä joitain vertailukohteita, joita käytän analyysissäni diskordianismin harjoittajien suhteen.

⁸⁹ Cotter, 2011

⁹⁰ *Ibid.*: 52–59

Uskonto on osa yksilön muuta identiteettiä, mutta uskonnollisuus rakentuu notkeassa mielessä monesta eri uskonnollisesta tai maallisesta lähteestä poimitusta uskonnosta tai yksilön uskonnollisuuteen sopivasta komponentista. Notkea uskonnollisuus keskittyy elämään tässä ja nyt tai kuten fundamentalismin tapauksessa tuonpuoleiseen vaikuttavaan muutokseen elämässä tässä ja nyt. Uskonnollisella retoriikalla pyritään toisaalta vaikuttamaan maalliseen yhteiskuntaan esimerkiksi politiikan kautta. Toisaalta uskonnollisuus voidaan rakentaa myös maallisesta yhteiskunnasta – esimerkiksi mediasta, politiikasta tai populaarikulttuurista – poimittuihin ajatuksiin, symboleihin tai rituaaleihin, jotka valjastetaan uskonnollisävytteiseen käyttöön. Keskityn tutkielmassani lähinnä näihin eklektisiin notkistuvan modernin uskonnollisiin piirteisiin.

2.2.1. Uskonnon affektiivinen ja vaihtoehtoinen luonne

Kiinteä moderni vaihtoi esimodernin perinteet omiin perinteisiinsä, kiinteämpiin ja pysyviksi tarkoitettuihin. Notkea moderni puolestaan sulattaa kiinteän modernin perinteet niin, että jäljelle jää perinteiden monimuotoisuus sen sijaan, että pyrittäisiin yhteen ja täydelliseen perinteeseen. Uskonnot joutuvat toisenlaisten perinteiden tavoin perustelemaan itsensä diskursiivisesti, jolloin ihmisten sitominen tiettyihin opinkappaleisiin on entistä hankalampaa.⁹¹ Varsinkin, kun kaikki länsimaalaiset ovat tietoisia vaihtoehtoista. Jokaisen oma uskonnollinen valinta on nimenomaan valinta, eikä paluuta aiempaan niin sanottuun naiiviin tapaan kokea uskonto itsestäänselvyytenä ole. Teoksessaan *A Secular Age* Charles Taylor (2007) esittää sekularisaatiolle erilaisia tulkintatapoja, joista yksi käsittää sekularisaation siirtymisenä uskonnollisuudesta oletuksena uskonnollisuuteen vaihtoehtona.⁹² Tämä pitää sisällään siis tietoisuuden toisista vaihtoehtoista ja niistä tietoisesti luopumisen – mikä eklektisimmässä tapauksessa tarkoittaa luopumista tiettyyn perinteeseen sitoutumisesta.

Tairan mukaan notkean modernin uskontoperinteisiin kohdistuva yksilön valinta suosii usein affektiivisuutta: jos jokin tuntuu hyvältä, siitä saadaan hyviä ”filiksiä”, se

⁹¹ Taira, 2006: 37

⁹² Taylor, 2007: 1–4

hyväksytään omaan identiteettiin tai elämänkatsomukseen. Tämä on osin ristiriidassa rationaalisen valinnan teorian kanssa, joka on esittänyt, että nykyaikana uskonnollisuus perustuisi entistä enemmän rationaaliseen pohdintaan, jossa affektiivisuuden merkit ovat lähinnä tiellä. Taira esittää, että notkistuvassa kulttuurissa uskontojen viestin sijaan keskeisempänä uskonnollisuuden jatkuvalle leviämismelle – muuttumisen rinnalla – saattaisivat olla affektiiviset suhteet. Affektiivisuus ja ”fiilikset” ovat siis yksi notkistuvan modernin uskonnollisuuden piirteistä: ne tuovat sävyä ja väriä arkiseen elämään.⁹³

Uskonnollisuuden väheneminen, eli sekularisaatio, näkyy pääosin instituutioissa ja ja siinä miten yhteiskunnan yhteiset, ihmisen elämää hallitsemaan pyrkivät käytännöt käyttävät voimansa. Sen lisääntyminen, eli sakralisaatio, sen sijaan tapahtuu länsimaisessa kontekstissa jossain määrin yksilöiden elämäntavoissa ja asenteissa tai poliittisessa argumentoinnissa, josta Yhdysvaltojen terrorismin vastainen sota on erityisen silmiinpistävä esimerkki.⁹⁴ Uskontojen auktoriteetti on siirtynyt yksilöön itseensä, jolloin uskonnollisten johtajien määrittelemän opin sijaan notkistuvan uskonnon piirissä käytetään neuvonantajien ja oman kokemuksen antamaa tietoa maailmasta. Samalla myös elämän ja uskonnollisuuden kohteena olevat päämäärät ovat hämärtyneet, koska ei ole olemassa yhtä ainoaa päämäärää, jota kohti me kaikki pyrimme, vaan jokainen yksilö valitsee päämäärän, jota tavoittelee. Usein päämäärä itsessään on toissijainen, kun valinta kohdistuu pääosin siihen, miten päästään tuloksiin, jotka näkyisivät mahdollisimman pian ja jotta yksilö voisi valita seuraavan päämäärän niiden loppumattomasta tarjonnasta. Kun uskonnot muuttuvat kulttuurisiksi resursseiksi, ne eivät vaadi uskoa ja kuulumista samalla tapaa kuin perinteinen uskontoinstituutio. Muutos ei koske kaikkea uskonnollisuutta, mutta sekularisaatioteorioiden ulkopuolelle jäävä uskonnollisuus on yhtäläillä uskonnollisuutta ja uskontoa, jota ei tulisi jättää huomiotta uskonnollisuuden koko kenttää tarkasteltaessa.⁹⁵

⁹³ Taira, 2006: 45–47

⁹⁴ Taira, 2006: 38

⁹⁵ *Ibid.* : 53–59

	Kiinteän modernin uskonnollisuus	Notkean modernin uskonnollisuus
Näkökulma	Sekularisaatio	Uskonnon notkistuminen
Uskonnon ydinalue	Usko Viesti	Käyttö, kiinnostus tai kuuluminen ilman uskoa Affektiivisuus
Auktoriteetti	Johtajat	Neuvonantajat ja oma kokemus
Uskonnon toimintaympäristö	Kuuluminen Yksilö yhteisössä Instituutio	Kulutus ja/tai usko ilman kuulumista Yksilö naulakkoyhteisössä Verkostot ja myyntipisteet
Tavoitteellisuus	Transformatiivisuus Keinojen sovittaminen päämäärään Lykätyt tavoitteet	Thaumaturgisuus Keinoja ilman päämääriä Välittömät tavoitteet

Kaavio 1.⁹⁶

Taira on kiinteän ja notkean uskonnollisuuden esittelyssään koonnut kustakin erottavia ominaisuuksia selkeyttävään kaavioon (Kaavio 1.). Käytän kyseistä kaaviota myöhemmin analyysini vertailuvälineenä diskordianistisen uskonnon esittelyssä. Esitän myös vertailun notkean modernin uskonnollisuuden ja diskordianistin uskonnollisuuden välillä samankaltaisella kaaviolla myöhemmin yhteenvetoluvussa 6.1.

2.3. Keksityt uskonnot

Keksityt uskonnot on Carole Cusackin lanseeraama käsite, joka viittaa sellaisiin uskontoihin, jotka myöntävät avoimesti oppinsa uusiksi, ihmisen luomiksi ideoiksi sen sijaan, että vedottaisiin jumalaiseen ilmestykseen (kuten esim. kristinuskossa tai islamissa) tai ikiaikaiseen taustaan (Cusack antaa esimerkiksi hindulaisuuden). Keksittyihin uskontoihin lukeutuvat uudet luomukset kuten diskordianismi, Church of All Worlds (CAW) tai jediismi. Mainituista diskordianismi perustuu alkujaan kahden nuoren amerikkalaispojan kehittämään uskonnolliseen parodiaan, josta on myöhemmin kehittynyt enemmän tosissaan otettava suuntaus, kuten tästäkin tutkielmasta voidaan myöhemmin lukea. CAW puolestaan pohjaa Robert A. Heinleinin sciifiromaniin *Stranger in a Strange Land* ja jediismi Star Wars -elokuvista tuttujen jedisotureiden

⁹⁶ Taira, 2006: 54

ideologiaan, jota monet tuhannet ovat uskontokyselyissä väittäneet harjoittavansa.⁹⁷ Keksityt uskonnot ovat siis jo lähtökohtaisesti hyvin monenkirjavia joukko uskontoja tai uskonnollisia parodioita (tai parodisia uskontoja). Leidenin ja Aarhusin yliopistoissa työskentelevä tutkija, Markus Davidsen, on esittänyt jediismin kohdalla vastaavanlaisille uskonnoille nimitykseksi ”fiktiopohjaiset uskonnot”. Keskustelua tämänkaltaisten populaarikulttuuriin monella tapaa sidoksissa olevien hyvinkin notkeaan uskonnollisuuteen pohjaavien uskontojen paremmasta nimityksestä käydään edelleen.⁹⁸

Kun kristinuskon valta länsimaisessa kulttuurissa on vähentynyt muun muassa siirtomaista tuotujen alkuperäisuskontojen ja uskonnon määritelmän laajentamisen myötä, on uskonnollinen valinnan vapaus kasvanut. Uskonnosta on tullut enemmän henkilökohtainen valinta kuin yhteisöllinen oletus. Beat-kulttuuri on yksi tekijöistä, joka toi muun muassa zeniläistä ajattelua amerikkalaiseen ympäristöön ja vaikutti vahvasti myös diskordianismin aatemaailmaan kehittäjiensä kautta. Beat tulkitse zenin anarkismin, absurdin, ikonoklastisen ja anti-institutionaalisen kautta, mistä beat-sukupolven zentulkintaa on myös kritisoitu. Huumori ja absurdi ovatkin tekijöitä, jotka ovat beat-sukupolvelta periytyneet keksittyjen uskontojen piiriin. Myös materialistisuuden, konsumerismin ja valtakulttuurin vastustus ovat Cusackin mukaan ominaisia keksityille uskonnoille.⁹⁹ Siinä missä perinteinen uskonnollisuus on nojannut nimenomaan pyhiin kirjoituksiin ja paheksunut populaarikulttuuria – joka keveydellään, pinnallisuudellaan ja ns. epäpyhyydellään (esim. seksuaalisuudellaan), on ollut jotain, mitä uskonnollisen ihmisen tulisi välttää – ovat keksityt uskonnot ottaneet vaikutteensa suurelta osin nimenomaan tästä paheksutusta populaarikulttuurista. Tällainen perinteiden rikkominen on ymmärrettävästi omiaan luomaan uusille uskonnoille ns. epäilyttävän luonteen. Usein epäily ei ole täysin perusteetonta ja siksi näistä liikkeistä ja aatteista tarvitaankin lisää tutkimusta, jotta niiden luonne saataisiin paremmin selville. Ilmiöinä niiden olemassaoloa ei kuitenkaan voida kieltää.

Koska käsite 'keksityt uskonnot' on osa hyvinkin keskeneräistä uskontotieteellistä määrittelyprosessia, olen oman taustakirjallisuuteni ja tutkimusaineiston perusteella luokitellut diskordianismin ensisijaisesti pakanauskonnoksi ja käytän keksittyjen

⁹⁷ Cusack, 2010: 1–5

⁹⁸ Davidsen, 2011

⁹⁹ Cusack, 2010: 7–14

uskontojen nimikettä vain Cusackin määritelmään perustuen. Diskordianismi saattaisi sopia myös fiktiopohjaisten uskontojen joukkoon, sillä Thornley ja Hill loivat oman fiktionsa, jonka pohjalle myöhemmät diskordianistit ovat uskonsa perustaneet¹⁰⁰. Koska Davidsen ei kuitenkaan käsittele diskordianismia tämän määreen alla toisin kuin Cusack keksittyjen uskontojen yhteydessä, olen tehnyt ratkaisuni perustuen valmiiseen uskontotieteelliseen tutkimukseen sen sijaan, että ryhtyisin tämän tutkielman yhteydessä ottamaan kantaa kyseisenlaisten uskontojen ryhmän nimityksen suhteen.

3. New age ja pakanuus

New age on ollut käsitteenä todella monikäyttöinen. Kyse ei olekaan uskonnosta, vaan koodisanasta, joka levisi pääosin Euroopassa ja Yhdysvalloissa 1980-luvulla. Termin epämääräisyys ja liikkeen monipuolisuus vaikeuttaa sen määrittelyä ja kannattajien määrän arviointia, mutta sitä pidetään merkittävänä tekijänä länsimaisissa valtioissa.¹⁰¹ New age ei ole organisoitunut uskonnollinen liike, vaan heterogeeninen vaihtoehtoista uskonnollisuutta kuvaava sana. Kyse ei ole siis aiemman uskonnollisen valtavirran johdannaisista muodostuneista uskonnollisista liikkeistä vaan nimenomaan variantteihin ajatuksiin pohjaava ajattelutapa.¹⁰² Pakanuuden ja new agen välinen ero on häilyvä, sillä molemmat ammentavat osin samoista lähteistä eklektiseen kokonaisuuteensa, mutta kuten Partridge esittää, new age lainaa enemmän itämaisestä mystiikasta (ts. okkultista) ja pakanuus puolestaan länsimaisesta esoteriikasta. Pakanuudessa painottuu yleisesti ottaen new agea enemmän ritualistinen toiminta ja traditionalistisuus. Siinä missä new age keskittyy pääosin kehittämään sisäistä pyhää Itseä, on pakanuudelle tyypillisempää keskittyä itsen ulkopuoliseen, tämänmaailmallisempiin asioihin, kuten luonto tai yhteinen hyvä.¹⁰³ Toki pakanuudessakin tunnistetaan itsen kehittäminen, mutta new age ja pakanuus ovatkin osin päällekkäisiä ilmiöitä niiden lainatessa samasta aatealtaasta joskin hiukan eri painotuksin.

¹⁰⁰ Cusackin haastattelu os. <http://www.religiousstudiesproject.com/2012/01/30/podcast-carole-cusack-on-invented-religions/>

¹⁰¹ Hanegraaff, 2002: 249

¹⁰² Taira, 2006: 67

¹⁰³ Partridge, 2004: 79

New age -niminen liike on saanut alkunsa muun muassa humanistisesta psykologiasta. 1960-luvulla juutalais-saksalainen pakolainen Fritz Perls aloitti Kaliforniassa ryhmähahmoterapian (Group Gestalt Therapy), jossa painotettiin välittömän ja autenttisen kokemuksen merkitystä. Mielen ja kehon ajateltiin muodostavan holistisen kokonaisuuden. Perls kollegoineen kehitti Human potential -liikkeen, joka yhdistyi sittemmin amerikkalaiseen psykedeeliseen perinteeseen ja kehittyi erilaisiksi psykofyysisiksi ja self help -menetelmiksi. New age tukeutuu astrologiseen ajatteluun, jonka mukaan ihmiskunta oli siirtymässä kalojen aikakaudesta vesimiehen aikaan. Tämä johtaisi ihmisten positiiviseen henkiseen kehitykseen ja maailman täydelliseen mullistumiseen.¹⁰⁴ Kyse oli alkujaan okkultisista ja perinteistä ammentavasta alakulttuurista ja sittemmin vastakulttuurista. Jo 1970-luvulle tultaessa liikkeen alkuperäinen sanoma uudesta ajasta alkoi jäädä tausta-alalle ja 1970-luvun loppuun mennessä sen rooli vastakulttuurina kyseenalaistui, kun itämaisvaikutteisesta henkisyystoiminnasta oli tullut laajemmin yhteiskunnallisesti hyväksyttyä ja melkein populaarikulttuuria.¹⁰⁵ New age ikään kuin sulautui valtakulttuuriin alun radikalismien jälkeen, mikä on melko luonnollinen ilmiö uskonnollisuudelle kuin uskonnollisuudelle alun intensiivisyyden vähenemisen myötä.

Koska new agella nimityksenä on 1960- ja 1970-luvuilta peräisin oleva vastakulttuurin leima, eivät monet liikkeeltä perittyjen ajatusten tai ideoiden, kuten horoskooppien tai henkinen kehitys -oppaiden harrastajat haluakaan määritellä itseään new agen harjoittajiksi, koska eivät katso edustavansa vastakulttuuria. Myös pakanuuden piirissä on haluttu erottautua new age -nimikkeestä, vaikka yhtäläisyydet liikkeiden välillä ovatkin huomattavia. Varsinkin pakanuuden piirissä new age mielletään hyvätuloisten keskiluokkaisten materiaaliseksi viihteeksi, joka eroaa pakanuudesta pitkälti materiaalisen ja taloudellisen edun tavoittelussa sekä yleisessä pinnallisuudessa¹⁰⁶. Ilkeät kielet ovat sanoneet pakanuuden ja new agen eron olevan desimaalin kokoinen: tarjotut kurssit ja materiaalit maksavat new agen piirissä kymmenkertaisesti verrattuna pakanoiden vastaavaan tarjontaan¹⁰⁷.

New age liikkeenä sai alkunsa siis Human potential -liikkeestä, mutta sen ja pakanuuden

¹⁰⁴ Partridge, 2006: 309

¹⁰⁵ Taira, 2006: 66–67

¹⁰⁶ Partridge, 2004: 78–80

¹⁰⁷ Taira, 2006: 67

juuret ovat osittain yhtäläiset ja periytyvät kauempaa historiasta. 1800-luvulla erityisesti olivat erilaiset esoteeriset liikkeet, kuten Vapaamuurarit ja Ruusuristiläiset oppineen ylimystön suosiossa¹⁰⁸. Esoteerinen oppi, eli salattu oppi, on ollut valtavirran alla toimivaa liikehdintää jo kristinuskon alkuajoista ja gnostilaisuudesta lähtien. Gnostilaisuuden lisäksi esoteriikkaan ovat vaikuttaneet yhteydet itään ja varsinkin H. P. Blavatskyä (1831–1891) sekä G. I. Gurdjieffiä (1866/77–1949) pidetään esoteriikan ja okkulttuurin kehityksen suurimpina edistäjinä heidän tuodessa itämaisia oppeja länsimaihin ja sekoittaessaan niistä aivan omanlaisensa yhdistelmän.¹⁰⁹

Koska wicca oli ensimmäisiä julkisuuteen 1900-luvun puolivälissä nousseita uuspakanallisia suuntauksia, Gerald Gardneria pidetään usein wiccan ja pakanuuden isänä ja perustajana, vaikka hän vain toi saamansa opin julkisuuteen – joskin toki muokaten ja uudelleen tulkiten, sekä wiccaksi nimeten. Joanne Pearson on wiccaa tutkiessaan tullut jopa siihen tulokseen, että wicca ei varsinaisesti olisi niinkään pakanuutta kuin kristinuskon ja esoteriikan sekä pakanuuden välimaastossa vaikuttava ilmiö. Hän löytää runsaasti yhteneväisyyksiä kristillisen esoteerisritualistisen mysteeriuskontojen – kuten vapaamuurarius ja ruusuristiläisyys – sekä wiccan välillä. Hierarkkinen ritualistisuus on wiccan julkisuuteen tulon jälkeen keventynyt ja pakanuudelle tyypillisempi löyhempi hierarkkinen järjestelmä on kehittynyt vasta wiccan julkistamisen jälkeen.¹¹⁰

Margot Adlerin mukaan Kerry Thornley oli ensimmäinen, joka käytti sanaa pakana viitatessaan luonnonuskontoihin, jotka pyrkivät palauttamaan esikristillisiä uskontoperinteitä osaksi nykykulttuuria. 1960-luvulle asti sanalla oli viitattu alkuperäiskansojen tai esikristillisiin perinteisiin historiassa. Myös uskonnoton ja moraaliton käytös oli ennen tätä liitetty ”pakana”-sanaan. Vuonna 1966 Thornley kuitenkin kirjoitti pseudonyymillä ”Young Omar” takaa artikkelin, jossa viitaten B. Z. Goldbergin teokseen *The Sacred Fire*, Thornley nosti esiin uskonnon funktionaalisen roolin esikristillisiltä ajoilta, jolloin se toimi vapautuksena yhteiskunnallisista tabuista. Samassa yhteydessä hän viittasi tällaisen ”pakanauskonnollisuuden” selvinneen juutalaisuuden ja kristinuskon valta-ajasta huolimatta näihin päiviin Englannissa ja

¹⁰⁸ Hutton, 1999: 72–75

¹⁰⁹ Hutton, 1999: 18–19, 220

¹¹⁰ Pearson, 2007: ix–xiii, 1–11

yhdysvalloissa ”noituus”-nimikkeen alla.¹¹¹

Noituuden nykyaikainen harjoitus länsimaissa sai alkunsa pitkälti Margaret Murrayn teoksesta *The Witch-Cult in Western Europe*¹¹², jonka mukaan noituus on esikristillisistä ajoista organisoituneena joskin piilossa jatkunut perinne. Tämä teos sekä Charles G. Lelandin kirjoitukset¹¹³ italialaisesta noituusperinteestä innoittivat 1900-luvun alkupuolen ajattelijoita ja taiteilijoita luomaan uuden uskonnollisuuden, nykynoituuden, joka Huttonin sanoin on sattumalta myös ainoa uskonto, joka on saanut alkunsa Iso-Britanniasta¹¹⁴. Laajemmin syntyneeseen ilmiöön ovat vaikuttaneet monessa mielessä erilaiset esoteriikan perinteet aina vapaamuurariudesta ruusuristiläisiin. Myös itämaiden uskonnolliset perinteet levitessään länteen ovat tuoneet tuoreita ajatuksia uskonnollisuuteen kristinuskon vuosisataisen hallintokauden aikana.¹¹⁵

Wiccan perustajaksi mielletty Gerald Gardner työsti 1900-luvun alkupuolella ystävineen – esim. Doreen Valiente – muiden muassa Margaret Murrayn ja Lelandin teksteihin sekä ruusuristiläisyyteen ja vapaamuurariuteen perustuen omanlaisensa maagisen rituaalijärjestelmän. Gardner väitti päässeensä initioiduksi lähiseutunsa noitapiiriin New Forestin kylässä. Tämä *coven* oli Gardnerin sanojen mukaan, opettanut hänelle esikristillisiltä ajoilta asti perinteenä jatkuneen uskonnonharjoitusmenetelmänsä. Nytemmin on kuitenkin todettu, ettei wicca perustu esikristillisiin perinteisiin, jotka olisivat piilossa jatkuneet meidän päiviimme asti. Kyseessä on ennemminkin noituudenharjoitusperinne, joka syntyi 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa ja 1900-luvun alkupuolella kulminoituneista erilaisista esoteerisista liikkeistä ja uskonnollisista virtauksista. Muun muassa Ronald Hutton on myös perusteellisella selvityksellään osoittanut vähintäänkin epävarmaksi olettaa, että Gardnerin kertomukset New Forestin covenista olisivat ainakaan täysin paikkansa pitävät. Korkeintaan voi olettaa, että jos kertomukset perustuvat tositapahtumiin, ne on ovelasti naamioitu piilottamaan ja suojaamaan todellisia noitauskonnon harjoittajia New Forestin alueelta.¹¹⁶ Gardnerin tuotua oman perinteensä esiin, mielenkiinto uuspakanalliseen uskonnonharjoitukseen on

¹¹¹ Adler, 1986: 293–4

¹¹² Murray, Margaret, 1921

¹¹³ Esim. Leland, 1899

¹¹⁴ Hutton, 1999: vii

¹¹⁵ *Ibid.*:18–19

¹¹⁶ Hutton, 1999: 18, 205–212, 224–225

kasvanut ja noussut enemmän myös julkisuuteen.

Toki muitakin coveneita ja ”muinaisen uskon” harjoittajaryhmiä nousi pinnalle samoihin aikoihin – myös Gardnerista riippumatta.¹¹⁷ Gardnerin ei voidakaan sanoa luoneen koko länsimaista uuspakanuuden ilmiötä, vain wiccaperinteen, joka eri teorioiden mukaan on todennäköisimmin syntynyt hänelle opetetun esoteerisen perinteen muokkaamisesta Gardnerin maailmankuvaan paremmin sopivammaksi. On myös esitetty, että ns. esigardnerilaiset covenit ja ryhmittymät tuskin ajoittuisivat Murrayn teosta kauemmas historiaan – joskin harjoituksen muoto ei ole lainkaan yhtä raadollista, kuin minä Murray sen on kuvannut noita oikeudenkäyntejä analysoidessaan.¹¹⁸ Teorioita ilmiön synnystä on esitetty suuntaan jos toiseenkin, mutta yhdestä nykytutkijat ovat yhtä mieltä: organisoitunutta traditiota ei ole ollut, vain erilaisiin osin esikristillisiin perinteisiin pohjautuvia hajanaisia ryhmittymiä. Gardnerin syyksi tuoda noituususkonsa esiin on mainittu muun muassa pelko perinteen häviämisestä. Hänen ansiostaan tieto onkin lähtenyt leviämään ja perinteiden yhdistely ja tutkiminen jatkuu pakanuuden koko nykyisellä kentällä, vaikka ei voidakaan puhua mistään kokonaisuutena elvytetystä pakanauskonnosta tai edes -uskonnollisuudesta.¹¹⁹

Pakanuuden luonnetta kuvatessa olisi Graham Harveyn mielestä anteeksiantamatonta jättää viittaamatta fantasiakirjailija Terry Pratchettin Kiekkomaailmaan¹²⁰, jossa pakanuus ilmenee niin sisällössä animistisine maailmankäsityksineen kuin kerronnassakin. Vakavuuden ja huumorin, rituaalin ja leikin välinen raja ylitetään Pratchettin kirjoissa suvereenisti. Kuten Pratchettillä, myös pakanuudessa identiteetin rakennuspalikat ovat keskeisesti mielikuvituksessa, intuitiossa, kokeilussa ja kokemuksessa. Huumorin ja uskonnon suhde on pakanuudessa Pratchettin kuvaamalla tavalla vaivaton: jumalille voi nauraa ja heistä tehdä pilkkaa ilman, että se olisi yhtään sen enempää väärin kuin muille ihmisillekään nauraminen.¹²¹ Pakanuudessa, kuten Pratchettin teoksissa, jumalat eivät ole täydellisiä vaan erehtyväisiä, kateellisia ja juonittelevia – aivan kuten ihmisetkin.

¹¹⁷ Adler, 1986: 64

¹¹⁸ *Ibid.* : 45–66

¹¹⁹ Hutton, 1999: 415–416

¹²⁰ Pratchettin Kiekkomaailma-kirjasarjan maailma, joka koostuu kiekosta neljän elefantin selässä, jotka seisovat jättimäisen kilpikonnän kilven päällä.

¹²¹ Harvey, 1997: 185

4. Diskordianismi

Diskordianismi-niminen suuntaus sai alkunsa, kun Gregory Hill, Kerry Thornley ja Bob Newport viettivät oluenhuuruisia öitä kalifornialaisissa keilahalleissa 1950-luvun lopulla. Uskonto kehittyi kreikkalaisen kaaoksen jumalattaren, Eriksen, ympärille. Sitä on kuvailtu joko vitsiksi uskonnon viitassa tai uskonnoksi vitsin viitassa. Diskordianismin keskeinen teos, *Principia Discordia*, sisältää muun muassa diskordianismin viisi käskyä (*Pentabarf*), erilaisia tarinoita diskordianistisista valaistumisista ja ohjeita siitä, miten kaaoksen siemeniä tulisi kylvää. Diskordianismi painottaa muun muassa ajatusta siitä, että absurdi on yhtä pätevää tai todellista kuin tavanomainen ja toisaalta kaaos yhtä pätevää ja todellista kuin järjestys. Koko idea on Adam Gorightlyn kirjoittaman Kerry Thornleyn elämäkerran mukaan lähtenyt liikkeelle ajatuksesta, että järjestys on vain ihmisen luoma illuusio tai työkalu, jolla kaaosta ja epäjärjestystä olisi mahdollista hallita.¹²² Diskordianismia on usein verrattu zen-buddhalaisuuteen ja Cusack kutsuu sitä jopa amerikkalaiseksi zeniksi: ns. valaistuminen on mahdollista myös vaikkapa huumorin ja pilkanteon kautta.¹²³ Ajattelun muuttaminen ja tietynlainen anarkismi on molemmissa vahvana pohjavirtauksena, jollei enempanäkin.

Diskordianismi todistaa vahvasti sen puolesta, että nykypakanuudessa se, mikä 'toimii' on tärkeämpää, kuin se, mihin 'usko'.¹²⁴ Diskordianismi voi olla käytännössä mitä vain. Jos päämääränä on pääosin tuottaa yleistä hämmennystä ja tuoda kaaos näkyvämmäksi osaksi järjestykseen keskittyntä yhteisöä, ei rajoja – ainakaan diskordianistisessa ihanteessa – ole. Tästä hyvänä esimerkkinä toimii esimerkiksi diskordianismin viides ”käsky”: ”Diskordianistin on kiellettyä uskoa mihinkään lukemaansa.”, jota seuraa osuvasti ilmoitus: ”NIIN ON KIRJOITETTU! NIIN OLKOON.”¹²⁵

¹²² Gorightly, 2003: 57–61

¹²³ Cusack, 2010: 46

¹²⁴ *Ibid.*

¹²⁵ *Principia Discordia*, 1994: 4; Kirjoittajan vapaa suomennos. Alkuperäinen: ”A Discordian is Prohibited of Believing What he Reads.”; ”IT IS SO WRITTEN! SO BE IT.”

Teoksessaan *Invented Religions* australialainen tutkija Carole M. Cusack esittää teorian, joka linkittäisi diskordianismin selvimmin ns. oikeiden uskontojen joukkoon. Kontrastia syventääkseen hän vertaa sitä vaaleanpunaisen lentävän yksisarvisen ”uskoon”, jossa on luotu teismiä kritisoiden näkymätön satuhahmo (vaaleanpunainen yksisarvinen), johon uskominen olisi yhtä loogista kuin jumalusko. Samanlainen kritiikki teismin epäloogisuutta kohtaan on Bertrand Russelin teepannuvertaus, jonka mukaan vain ikivanhan, pyhänä pidetyn kirjoituksen julistama kuun pimeällä puolella kiertävä teepannu olisi uskottava, mutta uutena ilmoituksena täyttä huuhaata¹²⁶. Tarkoitus kahdessa viimeksimainitussa ei siis ole luoda uutta uskontoa, vaan kritisoida uskoa ikivanhoihin teksteihin, jotka kertovat olennoista, joita ei omin aistein voi havaita. Ihmiset saattavat tosissaan uskoa ja invokoida vaaleanpunaista yksisarvista, mutta usko ja uskonto ovat lopultakin eri asioita. Kuten karismaattisissa kristillisissä liikkeissä, nauru on diskordianismissa Cusackin mukaan paras yhdistävä tekijä uskonnon kanssa. Nauru ja uskonto ovat molemmat sosiaalisesti konstruoituja, inhimillisiä ilmiöitä, ja naurun tavoitteena uskonnollisessa yhteydessä on pääosin vapautuminen, jolloin se toimii terapeuttisena ilmiönä. Kuitenkaan tulosten ei välttämättä tarvitse olla terapeuttisia tai vapauttavia, mikä viittaa naurun liminaaliin luonteeseen.¹²⁷ Muun maussa naurun kautta diskordianismissa siis luodaan enemmänkin kuin vain parodiaa uskonnollisuudesta: se tarjoaa mahdollisuuden uskonnollisuuden toteuttamiseen kaiken järjestelmällisen naurunalaiseksi ja kyseenalaiseksi tekemisen kautta.

Vapautuminen on yksi diskordianismin suurista teemoista. Kaikkia sääntöjä tulee rikkoa ja kaikki odotukset tulee pettää. Tämän vallankumouksellisen asenteen on tarkoitus ideaalitulanteessa vapauttaa ja aiheuttaa ns. valaistumisen hetkiä. Irrationaalinen nauru vapauttaa tiukasta rationaalisesta ajattelusta.¹²⁸ Sama pätee niin karismaattisiin kristillisiin liikkeisiin kuin diskordianismiinkin – ja varmasti muihinkin uskontoihin, olivat ne parodisia tai eivät. Tästä näkökulmasta katsottuna yhteys ns. oikeisiin uskontoihin näyttyy huomattavasti selkeämpänä. Diskordianismi on saanut vaikutteita myös beatnik-alakulttuurilta, jotka 1950–60 luvuilla vastustivat auktoriteetteja ja yhdistivät itäistä viisautta allekirjoittamatta kuitenkaan yhdenkään uskonnon oppeja kokonaan¹²⁹. Samoin diskordianistit harvoin edustavat vain ja

¹²⁶ <http://www.skeptically.org/thinkersonreligion/id15.html>

¹²⁷ Cusack, 2010: 49

¹²⁸ Ibid.

¹²⁹ Ibid.: 49–50

ainoastaan diskordianismia: monen maailmankuvaan kuuluu vapaan eklektisyyden – ja diskordianismin – hengessä usein teemoja myös muista elämäkatsomuksista. Zeniläinen ajatus spontaaneista valaistumisen hetkistä ja pyhän ja profaanin dualismin rajojen rikkomisesta on myös diskordianismin keskeisiä ajatuksia¹³⁰.

4.1. Diskordianismin syntyhistoriaa

Vuosina 1957–1959 Gregory Hill (1941–2000) ja Kerry Thornley (1948–1998) tapasivat istua kalifornialaisissa keilahalleissa ja keskustella filosofisia yömyöhään.¹³¹ Principia Discordia kuvaa, miten erään kerran heille ilmestyi näynkaltaisesti apina, joka kiinnitti nuorten miesten huomion kaaokseen ympärillään. Myöhemmän tutkimuksen jälkeen Thornley ja Hill – eli Omar Khayyan Ravenhurst ja Malaclypse nuorempi – saivat toisen ilmestyksen. Tällä kertaa kaaoksen jumalatar, Eris, ilmestyi heille itse ja he valaistuivat.¹³² Gorightlyn kokoamassa Kerry Thornleyn elämäkerrassa¹³³ kuvataan keilahallitapaamisia hiukan realistisemmin, mutta näiden tapaamisien aikana muotoutui perusta ilmiölle, joka sai nimekseen diskordianismi.

Gorightlyn ja Cusackin mukaan alkuperäinen sytyke diskordianismin kehittämiseen Kerry Thornleyllä ja Gregory Hillillä syntyi Thornleyn kirjoittamien runojen herättämästä keskustelusta. Runoissa järjestys nousi kaaoksesta. Hill oli kuitenkin sitä mieltä, ettei järjestystä ollut olemassa, sillä järjestys on vain ihmismielen tuotosta. Todellisuus on siis kaaosta, jolle kreikkalaisilla oli oma jumalattarensakin, Eris.¹³⁴ Nuoret miehet esittivät itselleen kysymyksen siitä, mikä olisi älyttömämpää kuin kaaoksen jumalattaren palvomine ja tulivat lopulta lopputulokseen, että itseasiassa kaikessa tuossa älyttömyydessä voisi sittenkin piillä totuuden siemen. Tosin tämä totuuden siemen iti pikkuhiljaa ja paljasti kukkansa heille kaikessa kaoottisuudessaan vasta myöhemmin.¹³⁵ Hauskan ajatusleikin tuloksena syntyi siis diskordianismiksi kutsuttu

¹³⁰

Ibid.: 50

¹³¹

Gorightly, 2003: 57–58

¹³²

Principia Discordia, 1994: 7–10

¹³³

Gorightly, 2003

¹³⁴

Cusack, 2010: 28

¹³⁵

Gorightly, 2003: 256–267

parodinen uskontosatiiri, jota esittelevän kirjasen, Principia Discordian, Hill kokosi yhdessä muiden diskordianistien kanssa 1960-luvulla. 1970-luvulla Robert Anton Wilsonin ja Robert Shean Illuminatus! -trilogia toivat diskordianismin laajempaan julkisuuteen ja 1980-luvulta lähtien diskordianismi on levinnyt roolipelien, tieteiskirjallisuuden ja erityisesti internetin välityksellä ympäri maailman.¹³⁶

Diskordianismin perusteoksen, Principia Discordian sivulla 32 todetaan näin: ”The Discordian Society has no definition. I sometimes think of it as a disorganization of Eris Freaks.” Diskordianistista yhteisöllä ei siis ole määritelmää. Kirjoittaja – oletettavasti tässä tapauksessa siis Malaclypse nuorempi, eli Hill – ajattelee sitä joskus Eris-friikkien epäjärjestönä. Diskordianismin määrittely tarkkaan ja kirjaimellisesti on siis ainakin pyhien kirjoitustensa mukaan mahdotonta. Oma tarkoituksenaan ei ole määritellä määrittämätöntä tai sovittaa diskordianismia karsinaan, johon se ei sovi ja niinpä tämän tutkielman lähtökohdat ovat mahdollisimman emisistiset. Vaikka diskordianistisella yhteisöllä ei siis ole määritelmää ja diskordianismi on Greerin Element Encyclopedia of Secret Societies -teoksessa tituleerattu yhdeksi oudoimmista salaseuroista¹³⁷, voidaan siitä kuitenkin vetää joitain yleispäteviä havaintoja, joita kokoan seuraavaksi. Haastattelujen analyysissä päästään lähemmäs diskordianismin mikrotasoa.

4.2. Mytologia ja filosofia diskordianismissa

Jotta diskordianistien haastatteluissa käytävää keskustelua ja diskordianismin tarjontaa uskonnolliselle ihmiselle olisi mahdollista tarkastella ja seurata emisistisistä ja ymmärtävistä lähtökohdista, kuvaan seuraavaksi joitain diskordianismin keskeisiä myyttejä ja filosofiaa. Olen siis referoinut ja kääntänyt suomeksi Principia Discordian esittämiä tekstejä diskordianismista. Vaikka käytännössä diskordianismi voi olla lähestulkoon mitä vain, on Principia Discordia tekstinä edelleen merkittävä diskordianistien keskuudessa ja siihen kiteytyy koko liikkeen aatteiden ydin. Haastateltavat usein myös viittaavat vastauksissaan joko Principian teksteihin tai esimerkiksi Robert Anton Wilsonin ja Robert Shean Illuminatus! -trilogiaan, joka sisälsi

¹³⁶ Cusack, 2010: 27

¹³⁷ Greer, 2006: 179

sekä otteita Principia Discordiasta että tulkintaa diskordianismista Principia Discordian pohjalta.

Principia Discordiassa diskordianismin myyttinen historia alkaa siis ns. perimmäisestä tölväisystä¹³⁸, joka liittyy kreikkalaisesta mytologiasta tutun kaaoksen ja epäjärjestyksen jumalattareen, Erikseen. Principia Discordia kertoo omin sanoin *Iliaan* myytin Eriksestä ja kultaisesta omenasta. Kyseisessä myytissä Eris aiheutti yleistä hämminkiä Zeuksen järjestämissä hääjuhlissa, joihin epäsovun jumalatar oli jätetty kutsumatta. Eris loi kostoksi kultaisen omenan, johon oli kirjoitettu ”*kallisti*”(suom. kauneimmalle) ja heitti sen keskelle juhlahumua. Jumalattaret innostuivat tappelemaan siitä, kenelle omena kuuluu ja koska sopua ei syntynyt, päätettiin kysyä Troijan prinssiltä, Parikselta, mitä mieltä hän oli. Afrodite lupasi Parikselle maailman kauneimman naisen, Helenan, jos mies antaisi omenan Afroditelle ja näin kävi. Tästä seurasi tunnettu Troijan sota ja kaikesta kiitos kuuluu siis Erikselle.¹³⁹ Principian myytti eroaa alkuperäisestä pääosin siinä, miten kaiken luomansa hämmennyksen aikana jumalatar itse poistui nauttimaan hot dogia. Tästä johtuu, että diskordianistien oletetaan valaistumistaan seuraavana perjantaina nauttivan nakkisämpylän. Tosin ilman sämpylää.¹⁴⁰

Diskordianistinen kosmologia, kertoo siitä, miten ennen alkua Olematon kaaos oli tasapainossa unohduksessa ”höpön” ja ”pöpön”¹⁴¹ vastakkaisen työntövedon välillä. Pikkuhiljaa höpö pääsi voitolle pöpöstä ja syntyi alkuperäinen kaaos ja koska samalla pöpö pääsi häviölle höpöstä, syntyi Kaikkeus. Epäjärjestyksen aktiivinen voima ilmestyi johdattamaan Kaikkeuden takaisin unohdukseen, jottei se katoaisi järjestyksen sääntöjen sekaan. Epäjärjestyksen voiman ollessa aktiivinen se meni hämmennyksen tilaan ja yhtyi Kuningattareen luoden samalla Eriksen. Eriksen alaisuudessa hämmennys järjestäytyi byrokratiaksi ja byrokratian yllä Eris järjestäytyi, minkä jälkeen häntä ryhdyttiin kutsumaan Discordiaksi. Paperipulan vuoksi byrokratia kaatui ja seurasi jälkivaikutus. Jälkivaikutuksessa Eriksen lapset hylkäsivät laskelmansa ja arvionsa valmistuakseen palaamaan takaisin unohdukseen. Jälkivaikutuksen ja unohdukseen paluun kautta palataan siis takaisin kaaokseen ja kierto alkaa jälleen alusta. Universaalin absurdin toistuminen pitää huolen siis siitä, että diskordianistiset viisi aikakautta –

¹³⁸ ”the original snub”

¹³⁹ Esim. http://www.iliadtranslation.com/Trojan_War.html : Herbert Jordanin käännös Iliasta.

¹⁴⁰ Principia Discordia, 1998: 17–18

¹⁴¹ ”Hodge” ja ”Podge”, jotka tulevat englannin sanasta hodgepodge, sekamelska

kaaos, epäjärjestys, hämmennys, byrokratia ja jälkivaikutus – toistuvat viisi kertaa 73 kertaa, minkä jälkeen mitään ei tapahdu.¹⁴²

Principia Discordia kertoo myös myytin ihmisen fyysisen sekä henkisen olemuksen synnyttä, jossa Tyhjiydestä syntyy kaksi sisarusta, Eris ja Aneris. Eris syntyi hedelmällisenä ja pitkähkön raskausajan jälkeen synnytti kaiken olevaisen. Eris keksi ryhtyä järjestelemään synnyttämiään asioita ja tuli keksineeksi samalla kaaoksen, sillä ilman järjestystä ei ole käsitystä epäjärjestyksestäkään. Hedelmätön Aneris oli kateellinen siskolleen ja ryhtyi varastelemaan tämän luomia asioita tehden niistä olemattomia. Sisarukset riintaantuivat, ja Eris vannoi synnyttävänsä olevaisia asioita niin kauan, kuin Aneris niitä varasti, ja Aneris vannoi varastavansa sisarensa luomia asioita niin kauan, kuin tämä niitä loi. Eris nimesi luomansa epäjärjestyksen itsensä mukaan eristiseksi, koska kaikki olevainen on anarkistista, ja järjestyksen hän nimesi aneristiseksi miellyttääkseen siskoaan. Koska Eris ja Aneris edustivat vain fyysisistä olevaista ja olemattomuutta, Tyhjiys loi viiden Syvän unen kauden jälkeen heille veljeksi henkisyuden, jolla ei ole nimeä lainkaan. Henkisyys viettäisi ensin aikaa olemattomuudessa, kunnes tulisi olevaksi ja Eriksen pyynnön jälkeen Tyhjiys määräsi henkisyuden siirtymään olevaisuudesta suoraan Tyhjiyteen ilman, että Aneris pääsisi sitä Erikseltä varastamaan. Ja näin ollen ihmisten fyysiset ruumiit syntyvät oleviksi, kunnes kuolemassa siirtyvät olemattomuuteen, kun nimetön henkisyys siirtyy kuolemassa olevaisesta suoraan Tyhjiyteen.¹⁴³

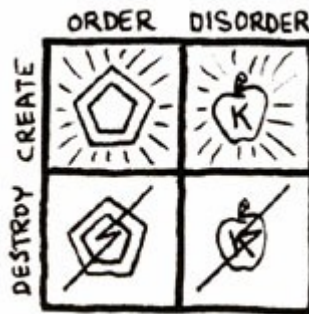
Diskordianistisen filosofian keskiössä on ihmisten tapa katsoa maailmaa. Aneristinen ja eristinen periaate sekä aneristinen ja eristinen illuusio kuvaavat sitä, miten maailmasta voi löytää joko järjestystä tai epäjärjestystä. Kunkin painotus on katsojasta kiinni, ja toisaalta myös järjestyksen ja epäjärjestyksen määritelmät ovat kiinni siitä, minkälaisilla laseilla maailmaa katsoo. Tästä johtuvat muun muassa eri kulttuurien tavat nähdä asioita eri tavalla. Principia Discordian mukaan järjestys ja epäjärjestys voivat olla rakentavia tai tuhoavia, ja näin ollen pelkän järjestyksen tai epäjärjestyksen valitseminen toisen kustannuksella tuo mukaan myös kyseisen olomuodon tuhoavan aspektin. Jos toisaalta valitaan pelkkä rakentava aspekti molemmista, ollaan jo paljon paremmilla ”tripeillä”.¹⁴⁴

¹⁴² Principia Discordia, 1998: 44–45

¹⁴³ Principia Discordia, 1998: 56–58

¹⁴⁴ Principia Discordia : 49–51, 63

Kuvaavaa näissä filosofisissa ajatuksissa tosin on, että jos lukijaa ei filosofia pahemmin kiinnosta, niitä käsittelevät sivut kehoitetaan hyppäämään yli¹⁴⁵. Seuraava kuvio kuvaa, miten järjestyksen ja epäjärjestyksen tasapainottaminen tuottavat luovan tilan jättäen tuhoavan aspektin molemmista tarpeettomaksi.

Kuva 1. Epäjärjestyksen ja järjestyksen tuhoavat ja rakentavat puolet¹⁴⁶

Aneristinen periaate on järjestyksen periaate. Tämä tarkoittaa sitä, että järjestys on niissä laseissa tai siinä verkossa, jota kukin katsoja käyttää tulkitessaan ympäristöään. Eristinen periaate on epäjärjestyksen periaate, joka taas on ylimääräistä tai tarpeetonta tietoa suhteessa tuohon verkkoon kullakin verkon käyttökerralla. Aneristinen illuusio on, että jokin yksittäinen käsiteverkko saattaisi sisältää ns. perimmäisen Totuuden ja olla näin parempi kuin muut käsiteverkot tai totuudet. Eristinen illuusio taas olettaa, että epäjärjestys on Totuus, kun taas järjestys jotenkin väärin. Aneristisen illuusion – eli järjestyksen totuudellisuuden ja paremmuuden verrattuna eristiseen, eli epäjärjestykseen – oletetaan olleen erityisesti länsimaille tyypillinen näkökulma jo hyvin pitkän aikaa. Diskordianistit, eli erisiaanisen liikkeen kannattajat, tahtovatkin tasapainottaa järjestyksen ja epäjärjestyksen suhteen omassa maailmankuvassaan. Järjestyksen verkot on tarkoitus nähdä vain työkaluina, joita käytetään tarpeen vaatiessa epäjärjestyksen ymmärtämiseen tai siinä navigoimiseen.¹⁴⁷

Mytologia ja filosofia ovat Principia Discordiaan sisäänrakennettuina. Sen lisäksi, että

¹⁴⁵ *Ibid.* : 49

¹⁴⁶ Principia Discordia, 1998: 63

¹⁴⁷ *Ibid.*: 49–51, 54

ne esitetään sanallisesti, on tekstin rakenne ja sisältö aseteltu niin, että kirjaa saattaa välillä joutua lukemaan fyysisestikin eri näkökulmasta – ylösalaisin tai sivuttain – mutta myös henkisesti vaihtamaan niin sanottuja tulkinnan linssejään useampaankin otteeseen. Samalla tapaa myös esimerkiksi zen-buddhalaisuudessa kirjoitukset on luotu itsessään aivojumpaksi lukijalle sen sijaan, että ne toimisivat pelkkänä selityksenä filosofiasta.

5. Suomalainen diskordianismi harjoittajan silmin

Seuraavaksi analysoin haastatteluissa nousseita teemoja diskordianistien puheessa ja yleisessä merkityksenannossa. Olen nostanut esiin olennaisimpia teemoja suhteuttaakseni diskordianistien vastauksia Tairan notkistuvan uskonnollisuuden määritelmään ja koonnut lopuksi vertailevan kaavion. Haastateltavien nimet olen vaihtanut anonymiteettisuojaan huomioon ottaen kirjainkoodeiksi¹⁴⁸, joilla lähinnä erittelen eri vastaajat kunkin vastauksen kohdalta. Olennaista ei ole varsinaisesti se, kuka sanoi vaan se, mitä sanottiin. Nostan haastatteluesimerkkejä esiin, kun ne parhaiten kiteyttävät teemoihin liittyviä aihioita. Sähköisen ja nauhoitetun haastattelun nauhoitteet olen eritellyt alaviitteessä, missä tarkennan myös vastauksen sijaintia ko. aineistomateriaalissa.

5.1. Näkökulma uskontoon ja uskonnollisuuteen

Tairan kaaviossa ensimmäinen vertailtava tekijä on uskonnollisuuden näkökulma. Kiinteän modernin uskonnollisuudessa tulkinta katsoi maallistumisen olevan lopullinen tulema ja uskonnollisuuden katoavan säilyäkseen korkeintaan marginaalissa. Notkistuvassa uskonnollisuudessa uskonnollisuus siirtyykin perinteisistä rajoista notkeampiin kategorioihin ja rajat itsessään hämärtyvät.

¹⁴⁸

Sähköiseen haastatteluun vastanneista seitsemästä viisi osallistui ryhmähaastatteluun. Käytän molemmissa haastatteluissa samoja satunnaisia kirjainkoodeja: A, I, J, M, N, O, T

Haastateltujen puhuessa muista uskonnoista tai yleisistä uskonnon määritteistä – ns. ulkoisesta uskonnosta – sanat, kuten järjestelmä ja systeemi toistuivat useasti. Kun diskordianismia – tai ns. sisäistä uskonnollisuutta – suhteutettiin muihin uskontoihin, saatettiin sitä kuvailla jopa misosofiaksi eli viisauden vihaksi filosofian sijaan.¹⁴⁹ Diskordianistien puheissa esiintyi tietynlaista kahtiajakoisuutta. Toisaalta diskordianismi oli ulkoiselta määritelmältään sopiva uskonto-käsitteen alle, mutta sisäisesti koettuna uskonnolliseksi tai diskordianismin uskonnoksi määrittäminen ei tuntunut olennaiselta. Haastatelluista eniten diskordianismin uskontomääritelmää puolustaneet halusivat muutenkin ajaa pienempien uskontojen asiaa ja omaa oikeuttaan harjoittaa uskontoaan, vaikka se eroaisikin valtauskontojen käsitteellistämistä uskonnollisuudesta. Uskontoja ei valittu sen mukaan, mikä oli sopivin uskonto, vaan minkä koettiin vastaavan niihin tarpeisiin, mitä itsellä oli, esimerkiksi tarpeesta huumoriin elämässä. Diskordianismi ei ollut ainoa huumorin lähde, ja jos sitä ei olisi, olisi huumori löydetty muualta. Diskordianismi sisällöllisesti vain sattui puhuttelemaan harjoittajaansa lähiten.

”Millä tasolla diskordianismi eniten vaikuttaa elämäsi?”

M: Huumori. Minä taivun helposti aika suureen vakavuuteen. Diskordianismi tarjoaa omanlaisensa tujauksen huumoria. Ilman Robert Anton Wilsonin ja tiettyjen ihmisten tapaamisen yhdistelmää saattaisin etsiä huumoria jotenkin toisin.”

”Mitkä ovat mielestäsi diskordianismin viisi tärkeintä elementtiä tai asiaa, jotka koskettavat omaa elämäsi ja ajattelutapaasi eniten?”

J: Tämä on todella hauskaa! Hajoilen Diskordialaiselle tekstille aina sitä lukiessani, ja huumori sekä hauskuus ovat molemmat lähellä sydäntäni ja iso osa elämäni yleisestikin.”¹⁵⁰

Argumentointi, miten huumori on osa elämää ilman diskordianismiakin – tai että huumoria löytyisi muualtakin ilman diskordianismia – viitanee siihen, ettei diskordianismi tai jokin tietty uskonto ylipäätään ole varsinaisesti keskeisimmässä tai tärkeimmässä osassa elämää. Se on ”elämänsisällön tuottaja” ja osa oman identiteetin ja elämän kokonaisuutta. Vaikkei diskordianismi olisikaan tärkein aate, sitä saatettiin silti pitää tietyllä tapaa perustavanlaatuisimpana.

¹⁴⁹

Toisaalta myöhemmin puhuttaessa omasta tyhmyydestä, ei tarkoitettu diskordianismia vaan diskordianismin puutetta. Tyhmyys ja viisaus olivat siis näkökulmariippuvaisia käsitteitä ja diskordianistisesta näkökulmasta tyhmyys on kaavoihin kangistumista ja järjestelmälle alistumista ilman kyseenalaistamista ja vaihtelua.

¹⁵⁰

Sähköinen aineisto: M ja J

N: ”Diskordianismi ei ole tällä hetkellä ensisijaisin harjoittamani uskonto, mutta jossain mielessä kylläkin se perustavanlaatuisin. Ajattelen diskordianismia työkalupakkina, jonka sisään sijoitan kaikki muut uskonnot. Diskordianismi auttaa minua suhteuttamaan uskontoja ja ymmärtämään, mihin tilanteeseen mitäkin työkalua sopii käyttää.”¹⁵¹

Joissain vastauksissa diskordianismia kuvattiin siitä lähtöoletuksesta, että se on uskonto – huolimatta, mitä ns. viralliset määritelmät siitä sanovat. Samalla saatettiin toivoa diskordianistisen yhdiskunnan virallistamista, jotta pienemmillekin uskonnoille saataisiin yhtäläiset oikeudet jo virallistettujen rinnalla. Diskordianismin uskonnollisuutta tuotiin esiin esimerkiksi kuvaamalla diskordianismin harjoittamista automaattisesti uskonnon harjoittamiseksi – ei siis erityisesti diskordianismin tai muun ajattelutavan, vaan nimenomaan uskonnon.

A: ”Kaikenmuotoinen kaaoksen lisääminen järjestelmässä tukee Eristä joten lasken sen uskonnonharjoittamiseksi. Kaikki mitä yleensä teen on kuitenkin muiden diskordianistien seurassa vaikka uskonnon filosofia onkin mukana arkipäivässä.”¹⁵²

Käytännön harjoitteet olivat tiettyjä diskordianistisia rituaaleja, jonka lisäksi vastaaja ”lisäsi kaaosta järjestelmässä” ja tuki näin ollen Eris-jumalatarta. Konkreettinen tekeminen tapahtui pääosin muiden seurassa, mutta filosofia kulki aina pään sisällä arkipäivässä mukana.

T: Lähinnä sillä tasolla, että mahdollisimman usein yritän katsoa muiltakin kannoilta, kuin miltä heti aluksi niitä katson. Esimerkiksi kirotessani ihmisiä ruokakaupassa, saatan sen jälkeen miettiä olevani itse aivan samanlainen ja sen jälkeen mietin meitä kaikkia siellä ruokakaupassa muurahaisina, jotka toimivat aistiensa varassa ja etsivät ruokaa. Kummasti mieliala tyyneytyy. Onko tämä diskordianismia? Mielestäni se on se tärkein osa diskordianismia: muuta ajatteluasi (ja toimintaasi). Tuo tosin oli mahdollisimman tylsä esimerkki, mutta eipä diskordianisminkaan tarvitse aina olla räväkkää ja silmillehyppivää.¹⁵³

Jälkimmäisessä lainauksessa kirjoittaa diskordianisti, joka ei tee varsinaisia diskordianistisia rituaaleja vaan nimenomaan käyttää diskordianismin filosofiaa

¹⁵¹ Sähköinen aineisto: N

¹⁵² Sähköinen: A

¹⁵³ Sähköinen: T

päänsisäiseen näkökulman muuttamiseen. Hänen kuvauksestaan tuleekin ilmi se, miten diskordianismista hänen käsityksensä mukaan tulee yleensä ihmisille mieleen sekopäinen silmillehyppivä räväkkyys, jota ainakin osittain lienee ”kaaoksen lisääminen järjestelmässä” edeltävän haastateltavan (A) vastauksessa. Jälkimmäinen vastaus sisältää mainitun arkipäiväisen filosofian, joka samalla kuvaa hyvin myös diskordianismin monipuolisuutta. Oletettu ”toinen” ajattelee diskordianismin lähinnä riehumiseksi, mutta tälle vastaajalle kyseessä on filosofia, joka auttaa rauhoittumaan kaaoksen keskellä.

Diskordianismi yhdistettiin siis hyvinkin arkipäiväisiin tilanteisiin, kuten kaupassakäynnin aikana nousseisiin ajatuksiin. Toinen vastaaja antoi esimerkiksi diskordianistisea toiminnasta saunan jälkeisen avantouinnin. Diskordianismin puitteissa oli rakennettu myös rituaaleja, kuten lolkaalirituaali, jossa joukko diskordianisteja lausui lolkaali-mantraa ostamalleen kaalille. Myös meditatiivisia kokemuksia oli yhdistetty diskordianismiin diskordianistisen voimaeläimen noutamisen muodossa ja osa haastatelluista oli tehnyt pyhiinvaellusmatkan gorillapatsaalle. Nämä olivat kuitenkin käsittäkseni yksittäisiä tapahtumia, kun taas ns. arjen diskordianismi Operaatio mielenpanona, kaaoksen lisäämisellä systeemissä tai ajattelun muutoksena kauppajonossa, olivat useammin toimitettavia pieniä tekoja. Uskonnon löytäminen parodioivasta huumorista, kaaoksesta ja epäjärjestyksestä tai räväkästä silmillehyppimisestä sopii paremmin notkistuvan uskonnollisuuden alueelle kuin sekularisaatioteorioihin. Uskonnollinen ja maailmankatsomuksellinen pohdinta (vrt. diskordianismi uskontona vitsin viitassa) oli yhtäläillä osa diskordianismia kuin erilaisten huvittavien tempausten tekeminen (vrt. diskordianismi vitsinä uskonnon viitassa). Uskonnollisten ilmiöiden parodioiminen, kuten kaalin palvominen, ei vähentänyt niiden henkilökohtaista merkitystä uskonnollisena sisältönä. Mantra toimii elämyksellisempänä ryhmässä, oli sen sisältö mikä tahansa, ”Omm” tai ”Lolkaali”.

A: ”Olemme myös erään ryhmän kanssa palvoneet kaalinpäättä Helsingin keskustassa ja yhden ryhmäläisen asunnolla (luoden näin ollen aivan uuden diskordianistisen rituaalin =D).”¹⁵⁴

A: ”Plus se tuottaa tunnelmaa. Lolkaalirituaalirituaalissa, kun menee prosessiona”

O: ”Lolkaali”

A: ”ympäriillä ympäröidä ja palvoo kaalia ja ihmiset katsoo siinä ympärillä ja sit ku se yks tyyppi halus pussata jopa sitä mejän kaalia”[...] ”ni eikö ku jos solis ollu yks ihminen siinä, ni kaikki olis ollu vaan silleen välttää välttää välttää mahdollisimman kaukaa”[...]”Sitte kun siinä on semmonen prosessio, ni siitä tulee paljon enemmän semmosta uskonnollisia viboja siihen”

M: ”Lol” M & O: ”kaalii”

A: ”Aattele nyt, ku yks sanoo tota, ni se kuulostaa tyhmältä. Sit ku moni sanoo”

M&A: ”Lolkaaliiiii”

A: ”Yhdessä, ni se on paljon hienomman kuulosta.”¹⁵⁵

Vaikka osa vastaajista määritteli diskordianismin ehdottomasti uskonnoksi ja toinen osa enemmän joksikin muuksi kuin uskonnoksi (vaikka se ulkoisilta puitteiltaan siltä saattaisi vaikuttaaakin), oli näiden tulkintojen alta havaittavissa tietynlaista yhteneväisyyttä diskordianismin uskonnollisen merkittävyyden suhteen. Uskonto oli joko muiden määritelmä, johon diskordianismia ei haluttu ahtaa – tai muiden määritelmä, joka ei enää teoriana kuvaa käytäntöä, joten se tulisi määritelmänä uudistaa sisältämään myös sellaisen ilmiön kuten diskordianismi. Ulkoiset puitteet koettiin nimenomaan ulkoisiksi, sillä ne eivät kuvanneet sitä, mitä diskordianismi oli käytännössä ajatuksen ja toiminnan tasolla. Ilman henkilökohtaista kokemusta dogmatiikka on kuollutta ja paikalleen jämähtänyt määritelmällisyys oli sitä, mihin diskordianismi ei sopinut kummassakaan vastaustyyppissä. Uskonto-termi haluttiin siis ikään kuin määritellä uudestaan ja omia uuteen käyttötarkoitukseen. Toisaalta vastauksista oli myös havaittavissa asennetta, ettei teoriaa tarvitsisi päivittää, koska se oli muiden teoria, eikä siis tarvinnut päteä diskordianismiin: muut saisivat ajatella siitä mitä ajattelevat, sillä diskordianistille diskordianismilla on hyvinkin tärkeä merkitys. Se merkitys on sisäinen, eikä se asetu ulkoisiin määritelmiin ainakaan niissä puitteissa, mitä ”järjestelmä” uskonnolle asettaa. Samaan tapaan kuin uuspakanat ovat ottaneet pakana-sanana uuteen käyttöön perinteisistä negatiivisista määreistä huolimatta, tuntui diskordianistien joukossa olevan halua käyttää uskonto-sanaa uusien merkityksin – huolimatta määritelmän aiemmista konnotaatioista.

5.1.1. Sisäisen uskonnollisuuden vapaus

Uskonnon saattoi haastattelujen perusteella luokitella karkeasti ns. ulkoiseen uskontoon ja sisäiseen uskonnollisuuteen. Ulkoinen uskonto oli muiden esittämät vaateet uskonnon määritteelle ja sisäinen uskonnollisuus oli se, mikä tuntui kuuluvan kyseiseen kategoriaan tai sen lähimaastoon. Sisäiseen kokemukseen kuului koko elämä kaikkine

¹⁵⁵

Nauhoitettu, 2. nauhoite: 11:12

vivahteineen ja siitä oli vaikea erotella dogmatiikkaa, jota ulkoinen uskontomääritelmä tuntui vaativan käytetyistä kuvailuista päätellen. Pyhä kirja, dogmat ja jumaluus olivat vain pintaa, jolla ei varsinaisesti tuntunut olevan merkitystä kuin korkeintaan symbolisella tasolla. Seuraavaksi käyn läpi esiinnokseita elämäkatsomuksen ja sisäiseksi uskonnollisuudeksi kutsumani kokonaisuuden kuvauksia.

Vain yksi vastaajista koki diskordianismin ainoaksi ns. työkalukseen, jolla itsensä ja mielensä on mahdollista ”vapauttaa”. Muilla diskordianismi ei ollut ainoa, eikä aina edes ensisijainen uskonnollinen viitekehys, vaan sen kanssa vaikuttavina tekijöinä oli myös muista elämäkatsomuksellisista poluista poimittuja ajatuksia. Vastaajien elämäkatsomusten luonnehdinnat olivat hyvinkin eriäviä toisistaan. Yhdellä noituus ja shamanismi olivat pääasiallisia suuntauksia diskordianismin toimiessa lähinnä sivuroolissa. Suomenusko ja kaaosmagia nousivat esiin useammassakin vastauksessa.

Eklektinen pakanaisuus ja toisaalta uskonnottomuus olivat myös käytettyjä luonnehdintoja. Tämä vastaa melko hyvin sitä kuvaa, mikä tutkijoilla uuspakanuudesta yleisesti on¹⁵⁶, sillä elämäkatsomus ja maailmankuva rakennetaan itse mielekkäiksi koetuista palasista, eikä uskontojen rajoilla ole niinkään väliä. Muutama vastaajista ei edes pitänyt itseään uskonnollisena ainakaan omasta näkökulmastaan, vaikka elämäkatsomukseen kuuluisikin vaikutteita niin noituudesta, shamanismista kuin diskordianismistakin. Uskonnollisuuden näkökulmasta riippuvainen määritelmä nostettiin myös esiin: vaikka vastaaja ei itse olisi pitänyt itseään uskonnollisena, olisi joku muu saattanut häntä sellaisena pitää.

”I:[...]pitäisi varmaan olla tutustunut teologisiin määritelmiin tarkemmin, mutta jos pelkkään omaan mutu-tuntumaan nojaa, niin sanoisin että en ole uskonnollinen. Jonkun muun mielestä varmasti olen, koska elämäkatsomuksessani on asioita jotka vaativat uskoa tietämisen ollessa mahdotonta, mutta itselläni kyseessä on enemmän tutustuminen asioihin, joita en vielä tunne.”¹⁵⁷

Teologisiin määritelmiin viittaaminen ja toisaalta ristiriita oman määritelmän ja ”jonkun muun” määritelmän välillä kertovat mielestäni erityisesti siitä, miten uskonto ja uskonnollisuus mielletään eri tavalla pakanauskonnoissa kuin perinteisissä,

¹⁵⁶ esim. Taira, 2006

¹⁵⁷ Sähköinen: I

dogmaattisissa uskonsuunnissa. Uskonnollisuus haastateltavan sanoin ”teologisena määritelmänä” mielletään uskona ns. yliluonnolliseen, mutta vastaajan maailmassa kaikki on luonnollista, jolloin yliluonnollisen määritelmä poistuu ja näin ollen myös uskonnon ja uskonnollisuuden. Uskonnollisuus onkin enemmän luonnollisen tuntemattomiin puoliin tutustumista kuin yliluonnollisen haltuun ottoa. Yliluonnollinen terminä on mietityttänyt tutkijoitakin ja esimerkiksi Michael York teoksessaan *Pagan Theology* käyttää termiä yliluonnollinen (*supernatural*) vähemmän hierarkkisessa merkityksessä, *preternatural*, viitaten sillä ilmiöihin, jotka ovat jollain intuition vastaisia¹⁵⁸. Kaikkiaan teologiat tuntuivat vastaajasta etäisiltä ja koska sisäinen tunne oli määrittävä tekijä uskonnollisuuden rakentamisessa, ei ulkoisista teologioista tarvinnut välittää.

Diskordianismin määrittely nimenomaan uskonnoksi ei miellyttänyt kaikkia vastaajia, sillä elämäkatsomus ja filosofia tai jopa työkalu tai työkalupakki kuvasivat heidän mielestään diskordianismin merkitystä paremmin. Vapaus nimittää itse omaa uskonnollisuuttaan tai elämäkatsomustaan miten haluaa konkretisoitui käsityksiin, missä diskordianismi nimenomaan toi tuon vapauden.

J:”Mielestäni Diskordianismi on työkalu itsensä ja ajattelunsa vapauttamiseen enemmän kuin varsinainen uskonto, vaikka uskonnon määritelmä toteutuukin Diskordialaisuudessa.”

N:”Diskordianismi auttaa minua suhteuttamaan uskontoja ja ymmärtämään, mihin tilanteeseen mitäkin työkalua sopii käyttää.”¹⁵⁹

Tämänkaltainen työkalumaisuus tai uskontojen yhdistely diskordianistisessa viitekehyksessä tuntui olevan vastaajilla yleisin käsitys. Diskordianismi miellettiin täyttävän uskonnon määritelmän ja olevan sitä myös käytännössä, mutta vastaajien elämäkatsomuksissa diskordianismi oli vain osa suurempaa kokonaisuutta, johon kuului myös muiden uskontojen vaikutteita. Sisäinen kokemus koostui erilaisista osasista, joita ei välttämättä ollut mahdollistakaan eritellä ns. uskonnoksi. Rajoja uskonnollisuuden ja muun elämän tutkiskelun välillä haluttiin nimenomaan välttää käyttämällä diskordianismista monenlaisia eri kokemukseen perustuvia sanoja ja uskonto-termiä välttelemällä.

¹⁵⁸ York, 2003: 1

¹⁵⁹ Sähköinen: J ja N

Uskontoon liitettiin ryhmähaastattelun aikana erilaisia määreitä, kuten yhteinen ideologia, täyttymyksen tavoittelu, interaktio kuvitteellisten asioiden kanssa ja ”tietynlainen rakenne”. Toisaalta eräs haastateltavista totesi inhoavansa määrittelyä, koska ”mikään ei ikinä sovi siihen”. Uskonnossa – ulkoisessa merkityksessä – tärkeänä pidettiin nimenomaan 'uskoa' johonkin – usein vähintään erilaisiin jumalolentoihin. Kun puhuttiin omasta uskonnollisuudesta – eli ns. sisäisestä uskonnosta – ei usko kuitenkaan ollut määrittävä tekijä, vaan kuten yksi haastateltavista totesi, keskiössä oli harjoitettava traditio, joka inspiroi.

M: ”[...] lähestymistapa ei lähe siitä että pitäs uskoo oikeestaan kauheesti yhtään mihinkään [...] vaan että on jotain metodeita testataan, katotaan mitä kokemuksia siitä saadaan ja edetään sen mukaisesti [...] minkä niinkum tuntuu uskonnolta siinä kohtaa on ehkä tietynlainen [...] periytynyt traditio, traditio erilaisii menetelmiä ja sellaisia ja jotakin omaa symboliikkaansa, mut silti niihin ei tartte uskoo, [...] vaan että kokee ne inspiroiviksi.”¹⁶⁰

Diskordianistiset ajatusmallit kyseenalaistamisineen saattoivat joillain haastateltavilla toimia kaiken taustalla, mutta niiden tarkoitus oli usein rikkoa muiden ajatusmallien rakenteita. Diskordianismi ja muut uskonnot pysyivätkin pitkälti erillään toisistaan, sillä niitä hyödynnettiin kutakin silloin, kuin tarve vaati.

A:”[...]silloin kun tekee jotain diskordianistista ni tekee jotain diskordianistista sitten joskus tai suomenuskoon sitte keskittyy siihen asiaan eikä ajattele niitä muita. [...] mä en sekota niitä filosofioita tai uskontoja siinä mielessä.”¹⁶¹

T:”[...]Diskordianismi on hirveen helppo ja isteasias hirveen hyödyllinenkin yhdistää oikeestaan mihin tahansa muuhunkin uskonnollisuuteen, koska ehkä diskordianismin no jos ei se ole se pääasiallinen uskonto tai sillai, ni se on kuitenkin semmonen elämäkatsomus siellä taustalla, jonka mukaan välillä kun voi toimia, ni se ehkä vähän piristää sitä. [...] ideanahan on katsoa asioita vähän toiselta suunnalta.”¹⁶²

Diskordianismin katsottiin eriävän muista uskonnoista nimenomaan siinä, miten se rikkoo kaavoihin kangistunutta ajattelua. Kaavat katsottiin yhdeksi yleiseksi osaksi ”muita uskontoja” riippumatta siitä, puhuttiinko suuremmista tai pienemmistä liikkeistä. Diskordianismi toimi ikään kuin rajojen venyttäjänä tai notkistajana samalla, kun toi ajatteluun myös oman eriteltävän asenteensa. Tämä asenne oli kuitenkin kaava, jota diskordianistit yhdistivät monenlaisiin tilanteisiin elämässään käyttäessään diskordianistisia symboleja.

¹⁶⁰ Nauhoitettu haastattelu: 1. nauhoite 10:50

¹⁶¹ Nauhoitettu, 1. nauhoite: 15:09

¹⁶² Nauhoitettu, 1. nauhoite: 16:40

T: ”[...]se on kuitenkin semmone elämäkatsomus siellä taustalla jonka mukaan välillä kun voi toimia, ni se ehkä vähän piristää sitä.”

A: ”Mm”

T: ”[...]diskordianismin ideanahan on katsoa asioita vähän toiselta suunnalta ja ettei ottais itseään liian vakavasti. Muttettota et senhän takii se on hirveen niinku näppärä systeemi se on semmone lisäpotku persuksille että älä älä jaksaa kangistua niin samoihin kaavoihin kokoajan. Et välillä yrität jotain muutakin. Koska tietyl tavalla monet uskonnothan tuntuu sillai niinkun...”

A: ”Kaavoihinsa kangistuneilta”

T: ”Antavan semmosia hauskoja kaavoja, joiden mukaan sitte toimia. Tosin monet pakanauskonnot vähän laveampia [...] kaavoja, mut kuitenkin. [...] On hyvä sanoa itseään diskordianistiksi, koska se on itselle muistutus, et joskus pitäis yrittää senkin mukaan toimia eli vähä miettiä niit muita asioita uudella tavalla.”

A: ”Kaikkein parasta on, kun toiset sanoo diskordianistik. Sillai se mulla alko.”¹⁶³

Usealla haastateltavalla diskordianistisuus olikin jotain, joksi itseään kutsui tai yhdessä tapauksessa, joksi muut kutsuivat. Toimiminen diskordianistisessa viitekehyksessä ja itsensä diskordianistiksi nimittäminen olivat tärkeitä tapoja katkaista muunlaisen elämän – uskonnollisen tai arkisen – kaava, jotta asiat näkisi toisesta näkökulmasta. Kyse on siis ikään kuin uskomisesta kyseenalaistamiseen, joka käytännössä on todettu toimivaksi tavaksi käsitellä vastaan tulevia tilanteita. Tässä tuleekin huomata se, miten toiminnallista ja aktiivista kyseisten tilanteiden käsittelyn nähtiin olevan. Diskordianismi määrittyi oman aktiivisen toiminnan mukaan osaksi haastateltavan uskonnollista tai elämäkatsomuksellista identiteettiä. Se ei ollut vain pinnallinen asia, joka liitettiin eri puolille elämää, vaan se koettiin syvällisenä osana kokonaisuutta.

O: ”[...]diskordianismi toimii hyvin [...]syvällisenä maailmankuvallisella tasolla, [...] nimenomaan se haastaa ittensä tavallaan pohtimaan asioita ja ehkä vähän kokeileen rajojakin.”¹⁶⁴

Diskordianistien uskonnollisuus ei yhdistelmämääritelmistä huolimatta sekoittanut eri perinteitä keskenään rajattomasti. Useat haastateltavat kertoivat harjoittavansa uskontoja erikseen. Diskordianistinen ajattelu koettiin kenties toista perinnettä täydentäväksi perspektiiviksi tai koko elämän kaikilla osilla taustalla vaikuttavaksi asenteeksi. Käytännön yhdistelmiä, eli varsinaista synkretismiä eri uskontojen välillä ei ainakaan tietoisesti pyritty luomaan vaan yhdistäminen oli enemmän osittaista eri perinteiden hyödyntämistä eri tilanteissa. Kokonainen traditioiden omaksuminen ei varsinaisesti edes kuulu länsimaiseen okkultistiseen tai pakanalliseen eklektismiin: harjoittajat

¹⁶³ Nauhoitettu, 1. nauhoite: 17:00

¹⁶⁴ Nauhoitettu, 1. nauhoite: 18:59

”maustavat” omaa uskontoperinteiden muhennostaan eri perinteiden osilla sen mukaan, mikä tuntuu mielekkäältä.¹⁶⁵ Tästä ns. sillisalaatista kyetään erittelemään eri perinteitä, mutta ne saavat myös vaikutteita toisistaan ja toimivat käyttäjälleen parhaiten nimenomaan yhdessä nautittuna. Perinteiden välillä saatettiin siis nähdä yhteyksiä ajattelumallien välillä, mutta varsinkaan ritualistisissa tilanteissa uskontojen tietoinen yhdistäminen ei tuntunut mielekkäältä. Tämä saattaa osittain johtua toisten uskontotraditioiden kaavamaisemmasta asenteesta, johon diskordianismi toimii niinkään vaihteluna.

M:”[...]tiibetinbuddhalainen dsogzen-traditio [...] on yllättävän lähellä diskordianismia siinä mielessä että se [on ...] samantapainen kaaosajattelu ja sitten tota huumorin korostaminen mut [...] et jos mä teen dsogzen-juttuja ni mä en en rupee Eristä kutsumaan [...] en mä ihan miten vaan sekota, mutta [...] sellasii katsantokannallisia täydentäviä [...] asioita. [...] se on diskordianismissa yks sellanen perspek[tiivi] siinä, joka on harvinaisen yhteensopiva.”¹⁶⁶

Diskordianismi tuntui siis olevan hyvin elimellinen osa harjoittajien elämänsomusta – erityisesti ajattelun tasolla. Diskordianismi ainoana uskontona miellettiin ”helpoksi” ratkaisuksi ilman velvoitteita tai sääntöjä. Velvoitteet ja säännöt miellettiin haastateltavien vastauksissa vapaata valintaa rajoittaviksi ja kielteisiksi asioiksi, joita muut uskonnot yleensä tarjoavat. Uskonto-kokonaisuuksiin miellettiin säännöstö, jota tulisi noudattaa, mutta koska haastateltavat halusivat itse valita säännöt, joita noudattavat, eivät valmiit paketit vastanneet heidän tarpeisiinsa. Tällainen eklektinen ajattelu sopii siis myös diskordianismiin ainoana uskontona, koska sen harjoittaja saa itse valita, mihin uskoo ja muistuttaa kyseenalaistamaan niitä ahdistavia tilanteita, joihin myös muuten uskonnoton ihminen elämässään joutuu. Toisaalta diskordianismi oli myös helppo yhdistää muihin uskontoperinteisiin, sillä sen rooli taustavaikuttajana ja väleihin sopivana ”väliseinänä” oli samaan aikaan tärkeä maailmankuvallinen tukipilari ja toisaalta muokattava ajattelumalli käytettäväksi tilanteessa kuin tilanteessa. Samalla se myös oli helppo jättää käyttämättä, jos tilanne ei sitä vaatisi..

5.1.2. Ulkoisen uskonnon rajoittavuus

¹⁶⁵ Partridge, 2004: 70

¹⁶⁶ Nauhoitettu, 1. nauhoite: 23:32

Muiden uskontojen kaavamaisuus ja varsinkin luterilainen vaikutus kulttuuriin koettiin ahdistavana.

J: ”Lähinnä mejän [...] länsimaisessa kulttuuriss[a] [...] on kristinusko vaikuttanu viimesen monen sadan vuoden aikana hirveen voimakkaasti nii et meillä on, mejän elämässä on niinku kulttuurisesti sellasia traditioita joita me ei kuitenkaan assosioida enää uskonnon kanssa. [...] Sei kuitenkaan tarkota sitä, et me kaikki ollaan kristittyjä eikä mitään mut meillon kuitenkin täällä [...] aivojen perukoilla asioita, joita [...] meille on pienestä lapsesta asti opetettu joka suunnasta, jotka on sitten hyvin kristinuskon pohjalta. Niinku yks semmonen tosi klassinen esimerkki on siitä et jos sä et kärsi ni sä et ansaitse etkä saa mitään hyvää, jonka huomaa, et tulee tosi monesta suunnasta tosi oudoilla tavoilla.”

[...]

T1: ”Suomessaha toi on otettu niinku ihan [...] elämän ohjenuoraks niinku voimakkaasti.

[...]

J: ”Ja sit sellanen outo dualismi sit myös siitä et jos sulla on että jos sulle tulee jotain hyvää ni sun pitää saada myös jotain huonoa vastapainoks ja päinvastoin.”

A: ”Ja sit toi meidän luterilainen työmoraali. Jos ei tee mitään, ni tulee hirveen huono omatunto ja.”

J: ”Nimenomaan ja meö me ei ansaita sitä ja myös diskordialaisuus auttaa tajuumaan sen et elämän ei tarte aina olla pelkästään niinku niinku ainakaa kaksuuntaista ja semmost et mejän ei tarvitse kärsii kokoajan.”¹⁶⁷

Suomalaiseen kulttuuriin syöpynyt mainittu ”luterilainen työmoraali” tuntui ajattelumallina haastatelluista todella epämiellyttävältä, jolloin diskordianismi toi mukanaan parempaa elämänlaatua ja vapautta. Kristilliseksi mielletty moraalioppi koettiin lähinnä jarruttavaksi nimenomaan omalle toiminnalle ja kokemuksille. Diskordianismin tuoma huumori tuli esiin useampaan otteeseen tärkeänä osana diskordianistisuutta. Turhan vakaviksi koetut opit kevenivät diskordianistisella kyseenalaistavalla huumorilla, joka ilmenee niin puheessa, ajattelussa kuin toiminnassakin. Kysyttäessä diskordianismin näkyvintä vaikutustasoa haastateltujen elämissä nimenomaan huumori ja arjen rikkominen nousivat useimmin esiin.

M: ”Minä taivun helposti aika suureen vakavuuteen. Diskodianismi tarjoaa omanlaisensa tujauksen huumoria. Ilman Robert Anton Wilsonin ja tiettyjen ihmisten tapaamisen yhdistelmää saattaisin etsiä huumoria jotenkin toisin.”

A: ”Se tuo randomfactoria arkipäivään ja muistuttaa ettei se päivä olekaan niin arkinen => Aina

¹⁶⁷ Nauhoitettu, 1. nauhoite: 19:58

Vivahte, perspektiivi, työkalupakki, juonne, taustavaikutin, tyynnyttävä, vapaus ja randomfactor olivat sanoja, joilla diskordianismia kuvattiin. Koska uskonto-termiin liitettiin niin paljon sitovia ja ahdistavia määreitä, siitä pois pyrkiminen tuntui olevan diskordianismin päätarkoitus sisäisen uskonnollisuuden kohdalla, vaikka sen katsottiin yleisesti ottaen voivan olla myös uskonto ulkoisesti määritellen. Uskonto ja uskonnollisuus-termien menneisyyden taakka esti osaa diskordianisteista määrittelemästä diskordianismia edes uskonnoksi – saati itseään uskonnolliseksi sen perusteella, että pitää itseään jollain tasolla diskordianistina. Sisäisesti sana uskonnollisuus oli myös ristiriitaisia tunteita herättävä. Yksi haastateltavista ei itse kokenut itseään uskonnolliseksi, vaikka ulkopuoliset tahot saattoivat hänen mukaansa hänet sellaiseksi määrittää. Toinen taas mielsi itsensä uskonnolliseksi, mutta ei ”tyypillisessä” mielessä, koska hänen uskonnollisuutensa ei perustunut uskoon, vaan tekemiseen.

M: ”Tämä on siinä mielessä vaikea kysymys, että en itse koe olevani uskonnollinen asian tyypillisessä mielessä. Olen magian harjoittaja, ja pidän sitä ihan toisenlaisena asiana pitääkö minun uskoa johonkin vai ei. Tavanomainen uskonnollinen pohdinta, joka liittyy nimenomaan uskoon, on itselleni varsin vierasta.”¹⁶⁹

Muissa uskonnoissa eniten negatiivista retoriikkaa herätti jämähtämisen huipuksi mielletty fundamentalismi. Fundamentalismin nähtiin nousevan pääosin tietämättömyydestä, koska ristiriitaisuuksia katsottiin löytyvän mistä tahansa uskonnosta – joskin vähemmän alleviivattuina kuin diskordianismin viidennessä käskyssä.

J: ”Joo fundamentalismi on. Usea tai öö monet fundamentalistit on myös semmosii et ne tietää vaan osan siitä omasta uliöö uskonnostaan ja se on”

A: ”No joo niin”

J: sitä vaan pientä osaa eikä sitä kokonaisuutta ollenkaan”

A: ”No se on usein koska niissä uskonnoissa ne ei voisi tietää kaikkea koska sit ne ei vois olla fundamentalisteja.”

T2: ”Niin”

J: ”Nimenomaan et se on niinku se tuntuu et se niinku fundamentalismi herää tietämättömyydestä”¹⁷⁰

Diskordianistia kehoitetaan olemaan uskomatta asioihin vain siksi, että ne on kirjoitettu, minkä takia on ymmärrettävää, että haastateltavamme pelkäsivät nimenomaan jonkin

¹⁶⁸

Sähköinen: M ja A

¹⁶⁹

Sähköinen: M

¹⁷⁰

Nauhoitettu, 1. nauhoite: 27:40

opinkappaleen noudattamiseen juuttumista. ”Aivopesty minkätahansa uskonnon edustaja” kuvasi ihmistä, jonkalainen diskordianisti ei ainakaan haluaisi olla, vaikka jollain tasolla saattaisi tietämättään samaan kategoriaan kuuluakin.

O: ”Mä en oo koskaan nähny aivopestyä diskordianistia.”

A: ”Me ollaan oikeesti kaikki. Sen takia sä et oo vaan huomannu, että me ollaan aivopesty, ku sä oot niin aivopesty.”

O: ”Ommnomnom”

J: ”Ei kukaan oo omasta mielestään aivopesty.”¹⁷¹

Kirjaimellista opin noudattamista diskordianismissa pidettiin lähinnä vain tietyn tyyppisten ihmisten päähänpinttymänä, jota ”kukaan ei kuitenkaan ottaisi tosissaan”. Niin sanottu kirjaimellinen tulkinta diskordianismista olisi siis korkeintaan omaan tulkintaansa jumiutunut näkemys diskordianismista, ei kirjaimellista kirjoitetun opin noudattamista. Haastateltaville tärkeimmät diskordianismin puolet olivat piirteitä, jotka tekevät tämänkaltaisen paikalleen jäämisen mahdottomaksi, koska silloin kyse olisi jostain muusta kuin diskordianismista. Diskordianismi oli vastauksissa liikkuvuutta ja vapautta, ei kaavoihin jämähtämistä. Omalla kohdalla paikalleen jämähtävä usko oli siis kaikista pahin vaihtoehto diskordianistisen ideologian mukaan. Myös usko toisten sanaan ilman vapautta omaan ajatteluun oli piirre, johon haastateltavat suhtautuivat negatiivisesti. Erityisesti kristillinen usko sai kritiikkiä haastattelun aikana. Myös pakanauskontoihin liitettiin tietynlaisten kaavojen tarjoaminen, mutta niissä ne eivät olleet yhtä kiinteitä, kuin perinteisessä enemmistöuskonnossa. Oppiin kyllästynyt diskordianisti siis etsii omaa itseään sieltä, missä oppi on nimenomaan oppi opittomuudesta.

5.2. Uskonnon ydinalueet

Oppi diskordianismissa nähtiin oppina vapaudesta. Huumorin avulla vapautuminen arjen kahleista ja kyseenalaistaminen tiukoissa tilanteissa houkuttelivat vastaajia diskordianistisen symboliikan ja sitä kautta retoriikan pariin. Vain kyseenalaistamista ei kyseenalaistettu ja tietynlaista kyseenalaistamisen asennetta voitaisiinkin pitää diskordianismin ydinoppina. Vapautta ei verbaalisesti määritelty, mutta haastateltujen puheissa se näyttäytyi nimenomaan vapautena omaan uskonnolliseen tai elämäntatso-

¹⁷¹

Nauhoitettu, 1. nauhoite: 9:52

mukselliseen kokemiseen, vapaana instituution tai jonkin ylemmän tahon, oletetun ”toisen” luomista kaavoista. Ryhmähaastattelussa yhteisymmärykseen päästiin kolmesta diskordianismin aspektista, joista juuri vapaus oli ensimmäinen: vapaus, huumori ja kaaos olivat yhdessä määritellen ne tärkeimmät osat diskordianismin viehätystä. Myös yksilöllisyyttä ehdotettiin, mutta luen sen kuuluvan vapauden kategoriaan. Vapauden ja kyseenalaistamisen oppia voisikin pitää diskordianistisena asenteena, jota pidettiin parhaana mahdollisena tapana tulkita maailmaa. Yhteiskunta vaatii ihmiseltä kurinalaisuutta tavoitteisiin pääsemisessä, mutta diskordianismissa nimenomaan kurittomuus toi rauhan ja tyyneyden sekä mahdollisuuden saavuttaa jotain. Tällainen omien tunteiden rauhoittelu ja tuntuma siitä, mikä elämässä ja maailmassa on itselle merkityksellistä, olivat keskeisiä diskordianismin ydintä kuvaavia tekijöitä.

N: ”Elämä on kuin huono parodia, josta voi nurista koko esityksen ajan tai sitten voi rentoutua, nauraa sille ja nauttia olostaan. Harvoin, jos koskaan, kukaan itsensä ja tekemisensä tosissaan ottava tyyppi on saanut mitään merkityksellistä aikaan.”¹⁷²

Oman pään sisäisen pohdiskelun lisäksi haastatteluissa nousi esiin myös muihin vaikuttaminen ja ryhmässä käytännön rituaalien tai harjoitteiden tekeminen. Siinä, missä tärkein diskordianismin anti oli eri näkökulmien pohtiminen rasittavissa tilanteissa, nousi käytännön rituaaleista kysyttäessä esiin myös monenlaisia ulkoisia toimia, jotka toivat lisää ulottuvuuksia oman ja muiden ihmisten arjen rikkomiseen.

J:”Jaan paavikortteja ihmisille jotka ilmeisesti niitä tarvitsevat/ansaitsevat, ja yritän nähdä asioista vähän diskordialaisemman puolen.”¹⁷³

N:”Kutsun diskordianismin harjoittamista käytännössä Operaatio mielenpanoksi. Sen tarkoitus on murtaa vallitsevia järjestyksiä (sekä oman että toisten päissä) tekemällä ne naurettaviksi, ja sen ilmenemismuodot vaihtelevat. Toisiin kohdistettuna ne pyrkivät järkyttämään ihmiset hetkeksi tavanomaisesta robottimoodistaan, itseän kohdistettuna kyse on ennemminkin itseohjelmoinnista eli sen kyseenalaistamisesta, kuka minä olen. Olen esimerkiksi jaellut lukuisissa tilaisuuksissa Paavo Väyrysen nuoruudenkuva -tarroja, pukeutunut hassuun asuun ilman syytä, tilannut kaverille hänen inhoamansa puolueen jäsenlehden, taivuttanut sanoja tahallaan ”väärin” ja kirjoittanut sanomalehteen kolumnin siitä, miten ilmastonmuutosta kannattaa edistää. Saatan myös käyttää vaihtoehtoista kalenterijärjestelmää, opetella väkisin kuuntelemaan outoa musiikkityyliä, alkaa kirjoittaa jonkin tietyn kirjaimen eri tavalla kuin ennen tai matkustaa yksin vieraaseen paikkaan vailla suunnitelmaa, mitä siellä tekisin. Melko usein käytännön pilat, parodiauskonnot, piratismi, vastamainokset ja katuperformanssit ovat myös

¹⁷² Sähköinen: N

¹⁷³ Sähköinen: J

Haastateltavien asennoituminen vastaa hyvin yleistä käsitystä notkistuvan uskonnon luonteesta. Kun elämä ahdistaa, eivät ihmiset enää hakeudu kuuntelemaan oppia paremmasta tuonpuoleisesta. Oloon halutaan parannut tässä ja nyt. Oloa ei paranna usko siihen, että joku pitää huolen kuoleman jälkeisestä hyvinvoinnista, jos tästä kärsimyksestä selvitään, vaan parempi mieli tulee rutiinin rikkomisesta ja ajatusten ja havaintojen kyseenalaistamisesta. Myös muiden ihmisten rutiinien rikkominen on osa omaa ajattelun muuttamista, mutta sen katsottiin toimivan samalla mahdollisena silmien avaajana myös muiden arkisessa aherruksessa.

Kaaoksen merkitys diskordianismissa miellettiin laajemmaksi käsitteeksi kuin se ulkopuolisten oli koettu ymmärrettävän. Pelkkien negatiivisten mielleyhtymien sijaan kaaokseen katsottiin kuuluvan myös positiivinen, luova puoli.

A:”joku, joka kirjotti [...], että näitä kaaoksen palvojia. Ni heivät ole koskaan ikinä käyneet läpi oikeaa kaaosta. Minä kävin itse [...] läpi todellisen kaaoksen elämässäni ja [...] tiedän toivoa että sei ole mitään hienoa. [...] Kun mä luin sen, kun mä en ollu tajunnu sitä, kun mähän oon ollu just kaaosmagiasta kiinnostunu ollu kauemmin. Ja sitten [...] mulle kaaos ei ole tarkottanu mitään negatiivista, mut [...] hirveen moni on yhdistää sen johonkin negatiiviseen tai silleen että destruktiivinen paha asia, mitä pitäisi välttää. [...] D]iskordianismissa just se oli niin selkee, kun ne jaotteli sen siihen neljään että siinä on luova kaaos, destruktiivinen kaaos, sitte luova järjestys ja destruktiivinen järjestys [...]”¹⁷⁵

Luovan kaaoksen oppi tuntui olevan monelle tärkeä diskordianistisen ajattelunsa pohjalla. Huumori, vapaus ja yksilöllisyys loivat miellyttävän kehyksen uskonnollisuudelle, joka perustui käsitykseen siitä, että kaaos on kaiken taustalla vaikuttava voima, jonka jäsentämiseen käytettävää järjestystä tulisi kyetä muokkaamaan haluamallaan tavalla. Vaikka siis turhan tarkkaa opin noudattamista pidettiin negatiivisena asiana, oli diskordianismissa myös opinkappaleita, jotka puhuttelivat harjoittajiaan. Toisaalta näihin opinkappaleisiin itseensä miellettiin juuri vapaus käyttää niitä niin kuin itse parhaaksi näkee sen sijaan, että pitäisi orjallisesti noudattaa jotain tiettyä ja selkeää ohjenuoraa. Diskordianistiset kirjoitukset tarjosivat vähintään merkityksellisen symbolisen käsitteistön, joka puhutteli haastateltavia enemmän kuin yhteiskunnassa toisaalla esitetyt tulkinnat.

¹⁷⁴ Sähköinen N

¹⁷⁵ Nauhoitettu, 1.nauhoite: 35:00

Myös huumori miellettiin tärkeäksi osaksi diskordianismia. Vitsit ja humoristinen sanataiturointi diskordianistisessa tekstissä tai diskordianistisissa rituaaleissa olivat tärkeitä osia haastateltujen diskordianismia. Huumorin huomasi myös käytännössä, kun ryhmähaastattelussa useat vitsit rikkoivat muuten niin järjestelmällistä haastatteluasetelmaa. Diskordianismi näkyi sanojen ja ajatusten verbalisoinnin lisäksi siis myös konkreettisella tasolla:

T: ”Mikä teidän mielest- ettekste o samaa mieltä kun minäki ”

J: ”Tota, tää vapaus oli se mun tärkein.”

Essi: ”Vapaus”

J: ”Yksilön vapaus”

T: ”Joo”

J: ”Tea ihmisen vapaus”

T: ”Sitte semmonen veljeys ja sitte tasa-arvo ja ”

J: ”Kuulostaa jotenki tutulta”

T: ”Heiku toi oli se vitun vallankumous”¹⁷⁶

Vallankumouksellinen huumori diskordianismin ytimessä pyrkii siis vapauttamaan niin käyttäjänsä kuin tämän ympärilläkin vellovan ihmismuurahaisten massan. Diskordianistit olivat haastattelun aikana nimenomaan diskordianismin edustajia, jolloin diskordianismi näkyi käytännössä enemmän kuin esimerkiksi suomenuskoisuus tai kaaosmagia, joita haastatellut myös edustivat. Jos ryhmähaastattelussa olisi joltain osin keskitytty vain muihin uskonnollisiin perinteisiin, joita haastatellut harjoittavat, olisi huumorin määrä todennäköisesti ollut niiden kohdalla vähäisempi. Tulkinnan puolesta puhuu se, miten diskordianismia muihin verrattaessa, rinnastettaessa tai puhuttaessa muista uskonnoista ylipäätään, oli keskustelun väliin esitetyt humorististen kommenttien määrä vähäisempi kuin puhuttaessa pelkästä diskordianismista. Kun etsittiin diskordianismin tärkeimpiä puolia, lähti keskustelu rönsyilemään lähinnä lyhyisiin, huvitustarkoituksessa esitettyihin kommentteihin. Pisimmät ja selkeimmät vastaukset määrällisesti vähempien humorististen heittojen lomassa koskivat pääosin diskordianismin suhdetta muihin uskontoihin tai muiden uskontojen suhdetta diskordianismiin. Keskustelun retoriikka lainasi siis symbolinsa pääosin diskordianismista, mikä johtui keskustelun aiheesta.

¹⁷⁶

Nauhoitettu, 1. nauhoite: 29:32

5.3. Sisäinen auktoriteetti

Missään vaiheessa diskordianismi ei sitonut harjoittajaansa valitsemaan edes diskordianismin tarjoamaa ajattelumalla. Päinvastoin diskordianismi kannusti ajattelemaan ja valitsemaan itse, mikä oli haastateltaville tärkeää: kykeneminen omaan ajatteluun. Ajattelun vapaus oli tärkeää kaikille haastateltaville. Nimenomaan aivopeseminen tai johonkin tiettyyn tekstiin tarttuminen muiden auktoriteettien vallassa oli pahin kuviteltavissa oleva skenaario. Diskordianismissa, kuten muissakin tyypillisissä notkeissa uskonnoissa, auktoriteetti on sisäistetty ja vain omaan kokemukseen nojautuva saattaa pitää uskonnollista tietään oikein valittuna.

J: ”Diskordialaisuus sanoo aivan joka vaiheessa että olemme vapaita elämään miten haluamme ja tulkitsemaan Diskordialaisuutta miten haluamme. Käsitän tämän tarkoittamaan myös sen että olemme vapaita heivaamaan koko Diskordialaisuuden huithiiteen jos niin haluamme, kunhan ymmärrämme että olemme vapaita niin tekemään.”¹⁷⁷

Etsiminen ja löytäminen, itseohjelmointi ja henkisen tarpeen täyttäminen olivat vain muutamia diskordianismiin ja muuten omaan uskonnollisuuteen liitettyjä käsitteitä. Harjoittaja itse muutti näkökulmaansa ahdistavassa tilanteessa ja oli jatkuvasti se, joka pohdiskeli ja heitti aatteita ”huithiiteen” ilman, että vastasi teoistaan muille kuin itselleen. Kaaokselle myönnettiin jonkinlaista auktoriteettiä, koska se nähtiin ikäänkuin keskeisenä tekijänä maailmankaikkeudessa. Tämä auktoriteetti kuitenkin otettiin omaan haltuun juuri ahdistavissa tilanteissa näkökulman vaihtamisen valinnan kautta: tarvittaessa järjestys toi helpotusta kaaokseen ja kaaos järjestykseen, mutta valinta oli kuitenkin oma. ”Kaaoksen lait” eivät siis sitoneet noudattajiaan varsinaisesti mihinkään muuhun kuin valinnaiseen sitoutumattomuuteen – joka sekin koettiin lähinnä omana valintana ja mahdollisesti muuttavana tekijänä. Sitoutumista oli kylliksi joko muussa yhteiskunnassa tai toisissa uskonnollisissa suuntauksissa.

Ulkoisen auktoriteetin vastaisuus oli jopa niin räikeää, että sellaiseen sortuvaan uskojaan viitattiin useaan otteeseen aivopestynä tai fundamentalistina. Rationaalisuutta tavoitteleva argumentointi lienee myös oma osoituksensa sisäisen auktoriteetin todistamishalusta. Se kertoi puhujansa oppineisuudesta – oli se sitten koulutuksen tai itseopiskelun kautta – ja perehtyneisyydestä aiheeseensa. Fundamentalismissa kritisoi-
tiin sitä, miten sen harjoittajan ei ollut mahdollista tuntea koko uskontoperinnettään.

¹⁷⁷

Sähköinen: J

Haastateltavat siis halusivat tuoda esiin sen, miten he tuntevat oman perinteensä sen verran läpikotaisin, etteivät anna jonkun osan tai aspektin saada liikaa valtaa heidän ajattelustaan. Myös se, miten eräs vastaaja kuvasi muiden ehkä määrittelevän hänet uskonnolliseksi, vaikka hän itse ei kokenut näin, kertoi omalta osaltaan siitä, miten kyseessä oli hyvinkin individualistisia ja tietoisia valintoja nimenomaan omaan kokemukseen perustuen – huolimatta muiden ihmisten määritelmistä tai ennakkoluuloista.

I: ”jos pelkkään omaan mutu-tuntumaan nojaa, niin sanoisin että en ole uskonnollinen. Jonkun muun mielestä varmasti olen, koska elämäkatsomuksessani on asioita jotka vaativat uskoa tietämisen ollessa mahdotonta.”¹⁷⁸

Vaikka sisäinen tunne tarpeesta tietynlaiseen ajatteluun oli pääasiallinen haastateltavien elämäkatsomusta suuntaava voima, voisi myös diskordianistista löyhää naulakko-yhteisöä ja Principia Discordiaakin pitää osana auktoriteetin taustavaikuttajista. Haastatelluilla oli melko yhteneväisiä mielipiteitä diskordianismista, vaikka he eivät kaikki tunteneet toisiaan. Diskordianistisia ajatuksia liitettiin melkolailla samankaltaisiin tilanteisiin. Tällaisen ajattelun vaikutteena ja tietynlaisena auktoriteettina toimivat siis varmasti diskordianismista kirjoitetut asiat ja sen tiimoilta käydyt keskustelut. Ketään muuta ei kuunneltu ilman omaa validointia, mutta tästä päätellen diskordianismi ei välttämättä ole aivan ”mitä tahansa”. Vaikka aatteen sanoma painottaa kyseenalaistamista, sen ilmenemismuodot olivat lähtökohtaisesti melko samanlaiset. Kyseenalaistaminen kohdistui samankaltaisiin asioihin: suomalaisilla vastaajilla harmaanaamaisuus muussa yhteiskunnassa oli yhteisesti koettua.

5.4. Uskonnon toimintaympäristö

Mitä enemmän haastatelluilla oli yhteyksiä toisiin diskordianisteihin, sitä tärkeämmiltä he tuntuivat omassa uskonnollisuudessa. Tietynlainen kuulumisen tunne oli siis myös osa diskordianismia, mutta toisille sillä ei ollut merkitystä tai tarvetta. Kuuluminen oli toisaalta myös lähinnä ystävöpohjaista. Eli diskordianismi oli ikäänkuin sivutuote samoin ajattelevien ihmisten seurassa liikuttaessa.

¹⁷⁸ Sähköinen, tarkentava haastattelu: I

5. Mitkä ovat mielestäsi diskordianismin viisi tärkeintä elementtiä tai asiaa, jotka koskettavat omaa elämääsi ja ajattelutapaasi eniten?

M: ”Kaaos. Maailmankaikkeus on muuttuvainen. Se ei ole harmoniaa ja järjestystä.

Huumori. Elämässä pitää olla hilpeyttä.

5. $23 = 2+3 = 5$.

Baijerin Illuminaatit. Selitä tätä sitten.

Diskordianistinen yhteisö. Ihmiset, ne ihmiset.”¹⁷⁹

J: ”Mulleioo totaa diskordialaisia mulleioo sinänsä kontakteja jotka ois mun kontakteja sikettä ne ovat diskordialaisia vaan ne on nyt niinku jotkut ihmiset sattuu olemaan, jotkut ei.”¹⁸⁰

Diskordianistisiksi rituaaleiksi tai harjoitteiksi mainittiin muun muassa diskordianististen voimaeläinten etsintämatka, joka muistutti monelta osin shamanistista voimaeläimen hakua. Ryhmä kokoontuu ja meditatiivisessa tilassa etsitään eläinhahmo, joka tietyn tunnusmerkein osoittautuu harjoittajan voimaeläimeksi. Voimaeläimet olivat diskordianistisessa rituaalissa melkolailla erilaisia kuin shamanistisessa perinteessä yleensä: puutarhatonttu, vaaleanpunainen elefantti ja ”muovailuvahaa muistuttava pyramidi” olivat haastateltaviemme löytämiä diskordianistisia voimaeläimiä. Shamanisteilla eläimet ovat yleensä luonnollisen eläinmaailman asukkeja¹⁸¹.

Meditatiivisen voimaeläimen etsinnän lisäksi oli tehty ns. lolkaalirituaali: rituaalin kohde (kaali) haettiin kaupasta ja mantraa laulavan kulkueen saattelemana tuotiin rituaalipaikalle, missä harjoittajat kokivat ”valaistumisen”.¹⁸² Mantraa hokemalla ja kaalia kunnioittavilla eleillä rituaalin osanottajat saavuttivat jonkinasteisen uskonnollisen kokemuksen. Diskordianistit olivat tehneet myös pyhiinvaellusmatkan Viikkiin gorillapatsaan (King Kongin, kuten yksi haastateltavista sitä kutsui) luo ja heillä oli diskordianistinen tervehdys, joka identifioi tekijänsä diskordianistiksi. Myös tietynlaisen amuletin pito miellettiin diskordianistiksi tunnistautumiseksi, mutta kukaan haastatelluista ei ollut itse pitänyt sitä. Vaikka diskordianismi sijoittuu individualistisen uskonnon ääripäähän sen omaa tulkintaa painottavasta luonteesta johtuen, oli osalle haastatelluista muodostunut joitain ryhmäidentiteettiä luovia piirteitä. Koska ihmisiä

179

Sähköinen: M

180

Nauhoitettu haastattelu – 2. nauhoite: 10:05

181

Harner, 1980

182

Itami, 2009

pidettiin joissain tapauksissa myös todella tärkeänä osana diskordianismia, voisi tällaisen ryhmän tarpeen kuvata myös tarpeena kuulua johonkin yhteisöön. Kuuluminen ei perustunut tietyn dogman kannattamiselle vaan samankaltaiselle aatteelle, jonka kautta saatettiin luoda tärkeitä ystävyyssiteitä diskordianistisen yhteishengen kasvatuksen rinnalla.

Ne, joilla oli aktiivinen yhteys toisiin diskordianisteihin harjoittivat myös jonkinlaista rituaalista toimintaa ja pitivät yhteisöllisyyttä merkittävänä rituaalisen diskordianismin toimivuuden kannalta.

”Plus se tuottaa tunnelmaa. Lolkaalirituaali[ssa], kun menee prosessiona [...], ni siitä tulee paljon enemmän semmosta uskonnollisia viboja siihen.”¹⁸³

Toisaalta jos haastateltavalla ei ollut kovin hyviä yhteyksiä muihin diskordianisteihin – varsinkaan internetin ulkopuolella – ei tätä koettu suureksi menetykseksikään. Vastaajalla, jolla yhteydet muihin olivat ”surkeat” diskordianismi nousi kuitenkin merkittävimmäksi juuri keskustelutasolla: jos keskustelua ei käyty muiden harjoittajien kanssa, hän itse toi diskordianistista sävyä käytyihin keskusteluihin. Yksi vastaajistamme oli yhteydessä muihin diskordianisteihin, mutta hän ei pitänyt yhteyksiä tärkeinä, eikä korostanut rituaalienkaan merkitystä omassa diskordianismissaan. Jos diskordianismi painottui lähinnä päänsisäiseen pohdiskeluun ja omien näkökulmien kyseenalaistamiseen, ei konkreettisille rituaaleille välttämättä katsottu olevan tarvetta. Neljä seitsemästä haastatellusta oli joskus tehnyt jonkinlaisen diskordianistiseksi määriteltävän rituaalin tai useamman. Muilla konkreettinen uskon harjoittaminen näkyi pienempinä tekoina kuin varsinaisina rituaaleina – tai tilanteisiin suhtautumisena arkielämässä. Pieniin tekoihin kuului muun muassa Paavi-korttien jakaminen, jota ei tosiaan edes mielletty rituaalistiseksi toiminnaksi vaan ”muuksi puuhaksi”.

Haastateltavista kolmella oli kokemusta useammastakin diskordianistisesta rituaalista. Näissä pidettiin merkittävänä, että mukana oli myös muita, jotta uskonnollinen kokemus olisi täydempi. Yksi haastateltavista oli suorittanut ns. seitsenasteisen impiaani-initiaation, jossa hän oli metsässä kulkiessaan poiminut erilaisia huomionsa kiinnittäneitä esineitä hiuksiin kiinnitettäväksi. Toimintaa oli kommentoitu diskordianistiseksi. Itse-initiaation loppuhuipentuma tapahtui ilman muiden läsnäoloa,

¹⁸³

Nauhoitettu, 2. nauhoite: 11:12

kun haastateltava löysi vielä muiden hiuskoristeidensa rinnalle yksinäisen poronsarven. Rituaalista tai toiminnasta muodostui ”leikki” muiden seurassa, jotka myös liittivät sen diskordianismiin kommentoimalla: ”Ja sä et muka ole diskordianisti...”¹⁸⁴. Koska riitin loppu kuitenkin tapahtui yksityisesti, on impiaani-rituaali lähinnä yksin suoritettua diskordianistista rituaalia, joka haastatteluissa nousi esiin. Muut eivät kertoneet harjoittavansa yksinään diskordianistisia rituaaleja. Lähin tällainen oli diskordianismia ”sivuavat” transsimatkat, joita eräs haastateltavista sanoi joskus kokeilleensa. Kuitenkin esimerkiksi Eriksen invokoiminen, eli rituaalinen paikallekutsuminen, herätti jopa negatiivisia ajatuksia ja epäilyksiä rituaalisena diskordianismin muotona. Tähän viitattiin pariinkin otteeseen, mikä kertoo ainakin siitä, miten jumaluuksien puhuttelu ja heidän kutsumisensa paikalle miellettiin oleellisena osana uskonnollista rituaalista käytäntöä – ainakin muissa uskonnollisissa konteksteissa. Pääosin diskordianistinen rituaalielämä painotti siis yhteisöllisyyttä. Rituaalit ja yhteisöllisyys perustuivat kuitenkin ystävyysuhteille ja hyvään oloon, jota molemmat aspektit harjoittajissa saivat aikaan, eivät niinkään yhteyksille, jotka syntyisivät siitä, että toiminnan toiset osapuolet olivat myös diskordianisteja tai että yhteys heihin vaatisi heidän myös pysyvän diskordianisteina.

5.5. Uskonnon tavoitteellisuus

Haastatteluista nousseet diskordianismin vaikutukset olivat nimenomaan ”tässä ja nyt”. Diskordianistinen ajattelu auttoi ruokakaupassa tai vapautti arjen harmaudesta. Diskordianismi tuntui olevan nimenomaan apu muun yhteiskunnan sanelemien määritelmien ja jämähtämisen välttämiseksi. Ajattelun rajoitukset tuntuivat haastatelluille ongelmallisilta, joten diskordianismin sanoma vapautti mielen kahleista, joita se saattaa itselleen ryhtyä luomaan liialla järjestelyn ja määrittelyn tarpeellaan. Myös Operaatio mielenpano, eli itseohjelmointi tai muiden ihmisten herättäminen tapahtuivat tässä ajassa ja tässä paikassa, eikä diskordianismi luvannut mitään varsinaista päämäärää, sillä ihmismielen ei katsottu kykenevän täysin käsitteellistämätömään ajatteluunkaan, mikä saattaisi olla tällaisen ajattelun ihanne teoriassa.

N: ”Ajatus, että erilaiset (epä)järjestykset ovat vain hetkellisiä ikkunoita kaaokseen. Vaikka pitäisikin tietyistä karmeista enemmän kuin toisista, niiden paikka on syytä tiedostaa ja silloin

¹⁸⁴

: Sähköinen, syventävä haastattelu: I

tällöin vilkaista myös ikkunaan talon vastapuolella. Toisaalta en usko, että ihmismieli kykenisi käsittämään todellisuutta paljaaltaan, vaan luultavasti sekoaisi sen kohdatessaan.”¹⁸⁵

Nyt, kun wiccalainen SVWY,¹⁸⁶ Pastafarien kirkko ja suomenuskoinen Karhun kansa¹⁸⁷ ovat kukin vuorollaan hakeneet virallistamista uskonnolliselle yhdyskunnalleen, voisi diskordianisminkin virallistamisen kuvitella kiinnostavan pidemmän aikavälin tavoitteena. Vaikka mainintoja toiveista, että diskordianismi määriteltäisiin uskontojen joukkoon oli, herätti yhdyskunnan virallistaminen enemmän ristiriitaisia ajatuksia kuin diskordianismin määrittelemisen uskonnoksi pelkän parodian sijaan. Kysyttäessä, pitäisikö jonkin diskordianistisen tahon hakea virallisen uskonnon statusta, oli sähköisen haastattelun vastauksissa kaiken kaikkiaan vain kaksi kieltävää vastausta – ja vain toinen niistä oli ehdoton, sillä toinen totesi ”systemin” häirinnän toki hyväksi perusteeksi tällaiselle tavoitteelle. Uskonto-sanankäyttö määrittelevänä tekijänä jopa menneisyyden taakkoineen oli haastateltaville mieluisampi, kuin järjestelmä, jossa joitain uskonnollisia yhdyskuntia virallistettiin. Yksi vastaajista muotoili myöntävien vastausten ja epäilijöiden asenteen tiiviisti näin:

A: ”Pitäisi. Uskontojen tasa-arvon edistämisen takia ja jotta ylipäätään käsitys siitä, mikä on uskonto (oikeaoppinen sellainen), laajentuisi koskemaan muitakin kuin lähi-Idän monoteistisia uskontoja ”ja niitä kummajaisia idässä”.”¹⁸⁸

Uskontojen virallistaminen ylipäätään asetettiin kyseenalaiseksi järjestelmäksi. Järjestelmä katsottiin sopivaksi ”tähän yhteiskuntaan”, joskin sitä pidettiin sinänsä merkityksettömänä. Ainoa virallistamisen hyöty miellettiin liittyvän uskontokuntien järjestyksen ylläpitämiseen. Eri fundamentalismin muotojen ”vapaana juoksemista” pidettiin pahana, jolloin virallinen järjestelmä saattaisi pitää niitä järjestyksessä, vaikkei se niiden olemassaoloa estäisikään. Jos haastateltava siis ajatteli virallistamisen järjestämisen aspektia miettiessään diskordianismin virallistamista, on ymmärrettävää, ettei järjestystä haluttu tuoda diskordianismiin varsinkaan näin konkreettisesti. Virallistamisjärjestel-

¹⁸⁵ Sähköinen: N

¹⁸⁶ Suomen vapaa wicca yhdistys

¹⁸⁷ Karhun kansan rekisteröitymishanke on kirjoitushetkellä vielä kesken. Kirjoittajan tiedot perustuvat käytyihin yksityisiin keskusteluihin ja sähköiseen kirjeenvaihtoon Karhun kansan hallitsevan puheenjohtajan kanssa.

¹⁸⁸ Sähköinen: A

mässähän auktoriteetti myönnettäisiin jollekin ulkopuoliselle taholle. Toisaalta jotkut haastatelluista näkivät juuri tämän käytännön tekijänä yhteiskunnassa, jota tulisi ns. häiritä. Diskordianismin virallistaminen nähtiin mahdollisuutena virallistamisinstituution muuttamiseen – tai ehkä jopa siitä eroon pääsemiseen.

Rekisteröimiseen liittyvässä lakipykälässä mainitut määritelmälliset välttämättömyydet herättivät skeptisyyttä. Uskonnonvapauslaissa¹⁸⁹ mainitut ”muut vakiintuneet toiminnan perusteet” saivat haastateltavat pohtimaan diskordianismin vakiintuneisuutta.

A:”Miks niitten pitää olla vakiintuneita, eikö uskonto saa muuttua?”

T:”Nii. Sillon diskordianismin just pitää olla jotain vakiintunutta [...] jos diskordianismin pitää olla jotain vakiintunutta ni eihän sitä sillon voi”

A:”No sittenhän diskordianismia ei edes oo.[...] Siis siis jos se on sen peruste, että pitää olla vakiintuneita tapoja sitte diskordianismi ei voi olla uskonto ylipäätään”

J:”Kyl se voi koska siis tota diskordianismissa on kuitenkin niin isossa osassa Eris ja öö nää eristiset ja aneristiset voimat.”

O:”Se että se muuttuu voi olla vakiintunutta”¹⁹⁰

Diskordianismin muuttuvuus katsottiin niin sisäänrakennetuksi asiaksi, ettei se voisi sisältää edes vakiintuneita toiminnan perusteita. Haastattelujen perusteella voisi tulkita, että diskordianismia ei tulisi virallistaa Suomessa, koska diskordianismissa ei saa olla vakiintuneita toiminnan perusteita, jottei koko uskonnon idea kaatuisi. Toisaalta vakiintumattomuuden saattaisi katsoa olevan vakiintunutta, mutta staattisen uskon opin käsite oli haastateltaville epämiellyttävä ajatus, kuten analyysissa on tullut esiin. Auktoriteetti oman uskonnollisuuden rakentamiseen on itsellä, joten virallistetun yhdyskunnan sanelemat toiminnan perusteet eivät oletettavasti miellyttäisi diskordianistista ajattelijaa. Toisaalta virallisessa asemassa olevien uskonnollisten yhdyskuntien valta yhteisöön ja ”oikeamman uskonnon”-status houkutteli nimenomaan uskonnon näkyvyyden kannalta.

Tästä keskustelusta voi päätellä haastateltavien tavoitteeksi osin myös yhteiskunnallisen

¹⁸⁹

Uskonnonvapauslaki 6.6.2003/453 luku 2. ”Rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan tarkoituksena on järjestää ja tukea uskonnon tunnustamiseen ja harjoittamiseen kuuluvaa yksilöllistä, yhteisöllistä ja julkista toimintaa, joka pohjautuu uskontunnustukseen, pyhinä pidettyihin kirjoituksiin tai muihin yksi-löityihin pyhinä pidettyihin vakiintuneisiin toiminnan perusteisiin.” <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030453>

¹⁹⁰

Sähköinen, 2. nauhoite: 1:42

vaikuttamisen eikä vain yksittäisten ihmisten herättämisen ja itsensä uudelleenohjelmoimisen. Virallistaminen ei kuitenkaan varsinaisesti ollut diskordianistinen agenda, vaan se oli joko omissa toiveissa – tai vastaaasti negatiivisesta näkökulmasta rasittaisi liikaa ihmisiä, kun virallistamisprosessin voisi yhtä hyvin vain jättää väliin. Laajempi yhteiskunta nähtiin potentiaalisena osana Operaatio mielenpanoa, mutta keskustelusta sai sen kuvan, että kovinkaan vilkkaita haluja esimerkiksi juuri diskordianismin virallistamiseen ei ollut. Ehkä suhtautuminen olisi ollut erilaista jos puoltava lopputulos olisi todennäköisempi, mutta nykyisillään haastattelijat kokivat ristiriidan diskordianismin aatteiden ja virallistamisen vaateiden välillä hankalaksi. Vaikka diskordianismissa olisikin kirjoituksia, joka myös on mainittu yhdeksi kriteeriksi yhdyskunnan rekisteröinnissä, koettiin vakiintumisen vaade kuitenkin suurimmaksi uhkaksi. Koska diskordianistiset kirjoitukset eivät välttämättä ole varsinaisesti ”pyhiä”, eikä kirjoituksiin tule niiden itsensä mukaan edes uskoa, jäi jäljelle ”muut vakiintuneet toiminnanperusteet”, jotka koettiin määritelmällisesti hankalina: eikö uskonto saa muuttua? Suurimpana tavoitteena diskordianismissa saattaisi kuitenkin havaita kaaoksen ja järjestyksen tasapainoon pyrkimisen ja käsitteellistämisen tiedostamisen. Molemmat olivat tämänpuoleisia ja tämän elämän aikana mahdollisesti tavoiteltavia tavoitteita, joihin diskordianismi tarjosi menetelmiä. Päämäärät eivät kuitenkaan olleet niin merkittäviä, kuin niiden tavoittelemisen diskordianistisen symboliikan tarjoamin menetelmin.

6. Diskordianismi notkean uskonnollisuuden teoreettisessa viitekehyksessä

Diskordianismi edustaa rakenteeltaan notkistuvan uskonnon eklektistä ääripäätä. Diskordianismin keskiössä on maallistuminen ja älyllinen ajattelu intuitiivisen uskon sijaan. Perinteistä uskonnollisuutta äärimuodoissaan pidetään diskordianistien parissa ”aivopestyjen” uskona kirjoitettuun sanaan. Sekularisaatio merkityksessään uskonnon merkityksen väheneminen on käännetty pääläelleen. Yhteen näkökulmaan tyytyvälle uskonnolliselle ajattelulle nauraminen ja sen vieroksuminen nousi vastauksissa keskeiseksi. Siitä on tehty jopa diskordianismin ydin: diskordianistinen filosofia ja uskonnollisuus kyseenalaistavat uskon mihinkään tiettyyn filosofiaan tai elämänkatsomukseen. Kyseenalaistus oli yksi ainoista puolista, joita diskordianistien

haastatteluissa ei varsinaisesti kyseenalaistettu kuin kerran: kun tuli puhe aivopestyistä ”minkä tahansa uskonnon edustajista”, ehdotti yksi haastatelluista, että heidät kaikki olisi aivopesty: sitähan ei itse aivopesty tiedostaisi. Kyse ei kuitenkaan varsinaisesti ollut kyseenalaistamisesta tai kyseenalaistamattomuudesta, vaan tietoisuudesta siitä, että kaikki näkökulmat ovat vain näkökulmia ja tilanteen tullen näkökulmaa on mahdollista vaihtaa, jotta vaikeimmista hetkistä pääsee ylitse.

Haastatteluista saattoi päätellä vähintään sen, että diskordianismi ei ole lainkaan merkityksetön vitsi. Haastatellut osoittivat pohdinnoillaan, että ainakin he olivat pohjineet diskordianismiin liittyviä teemoja syvällisemmin kuin esimerkiksi pelkästä Principia Discordiasta voi suoraan lukea. Vaikka suurin osa haastatelluista ei mieltänytään itseään uskonnollisiksi siinä merkityksessä, missä he itse sanan mielsivät – eli lähinnä sokeassa uskossa tekstiin – oli diskordianismi heille kaikille elämäkatsomuksellisesti merkittävä näkökulmaa antava tekijä. Ajatukset erosivat toisistaan muun muassa siinä, miten osa haastatelluista käytti diskordianismia pelkkänä elämänasenteena, kun taas toiset loivat kontakteja muihin diskordianisteihin ja harjoittivat yhdessä diskordianistisia rituaaleja käytännössä.

Ei ole epäilystäkään siitä, että elämäkatsomuksellisesta eklektisyydestä huolimatta – tai juuri siitä johtuen – diskordianismin ideologialla oli haastatelluille merkitystä. Vaikka diskordianismi ei perustukaan virallisesti hyväksytyyn uskonnollisuuden peruspilareille, yksilöille sillä on edelleen merkitystä ja usko kaiken perimmäiseen kaaokseen, jonka aspekteja ihmisten näkökulmat maailmaan ovat, oli vähintään asenteellinen yhdistäjä diskordianistien keskuudessa. Myös erilainen elämäkatsomuksellinen etsintä nousi tärkeäksi tekijäksi, mikä tukee Tairan esittämää uskonnollisuuden notkistumisen teoriaa – varsinkin jos sen vastinpariksi otetaan teorit sekularisaatiosta. Diskordianismi on saattanut alkaa ateistisena vitsinä, mutta sekularisaatioteorian esittäminen päteväksi sen kohdalla tuntuu lähinnä triviaalilta, kun sen sijaan itse ideologiaan kuuluu kaikkea muuta kuin mihin sekularisaatioteoriat ovat koskaan pyrkineet. Institutionaalisen ja opin merkityksen väheneminen on diskordianismissa vain lähtökohta, josta mielenkiintoisen tutkimuksen voi aloittaa. Toisaalta nimenomaan oppi kaaoksesta oli harjoittajilleen tärkeä, jolloin opin merkityksen menetystä ei sitäkään voi pitää täysin itsestäänselvyytenä.

Yksi diskordianismille ominaisimpia piirteitä lienee ulkoisen auktoriteetin välttely. Uskonnollinen yhdistely, jota haastateltavamme harjoittivat melko laajastikin ja joka perustuu omaan kokemukseen ja arvioon pelkkää muiden sanaa uskomatta. Vaikka diskordianismin lisäksi haastateltavan elämäkatsomukseen ei olisi kuulunut muita uskonnollisia tai filosofisia suuntauksia, ei tätä tarvinnut muidenkaan seurassa oikeuttaa mitenkään. Kukin diskordianisti päätti itse oman uskonnollisen tai uskonottoman elämäkatsomuksensa sisällöstä. Kokeilu ja uusiin asioihin tutustuminen olivat keskeinen osa diskordianistin elämäkatsomuksellista rakentamista. Tässä affektiivisuus oli myös keskeistä. Se, mikä tuntui toimivan – tai minkä toimivuuteen kykeni uskomaan – sai paikan eklektisestä kavalkadista, joskin mahdollisesti eriteltyjen uskontojen käyttötilanteet riippuivat kontekstistaan. Varsinaista synkretismiä tuntui ilmenevän melko vähän muiden uskontojen kohdalla. Eri tilanteissa käytettiin erilaisia uskonnollisia viitekehyksiä.

Diskordianismillekin siis löytyi oma paikka, vaikka se saatettiin mieltää jonkinlaiseksi elämänasenteeksi kaiken takana. Kun haastateltavat puhuivat diskordianismista ja omasta elämäkatsomuksestaan, he liittivät diskordianismin tilanteisiin, joihin muut elämän osa-alueet eivät kyenneet vastaamaan aivan yhtä hyvin kuin diskordianismi. Vaikka esimerkiksi huumoria tai kaaosajattelua olisi saattanut löytää muualtakin, oli diskordianismi merkittävä oma viitekehjyksensä, johon vastaaja halusi identifioida itsensä. Diskordianismiin turvauduttiin ahdistavan paikan tullen ja keinona oman elämäkatsomuksen erittelyssä tietynlaiseksi. Se oli oma symbolijärjestelmänsä, johon haastatteluissa nojaututtiin vahvasti, kun pohdittiin elämäkatsomuksellisia asioita.

Yhteisöllisyys ei ollut diskordianisteille välttämätöntä ja vaikka diskordianististen ajatusten vaihto toisten kaltaisten kanssa oli tervetullutta, se oli lopultakin vain mukava lisä. Toisaalta esimerkiksi diskordianistiset rituaalit tuntuivat ns. toimivan paremmin, jos niitä oli tekemässä enemmän kuin yksi diskordianisti. Joukossa rituaaliin sai enemmän uskonnollista tunnelmaa. Vaikka yhteisö miellettiin tärkeäksi ja siitä oltiin kiitollisia, ei diskordianismia varsinaisesti harjoitettu tiiviissä yhteisössä vaan nimenomaan naulakko-yhteisössä, johon kuuluminen oli lähinnä diskordianisti-nimityksen tasolla. Ystävyys satoi diskordianisteja enemmän kuin varsinainen diskordianistisuus. Operaatio mielenpano toimi myös yksinään harjoitettuna ja sen tarkoitus oli enemmän hämmentää itseä tai muita ei-diskordianisteja. Toisten diskordianistien kanssa tehdyt rituaalit olivat vain yksittäisiä kokeilunomaisia huvitteluja, jotka toisaalta miellettiin sisältävän

”kiksejä”, joita myös muista uskonnollisista kokemuksista saattoi saada. Principia Discordiassa mainittu institutionaalinen järjestys on mielletävissä lähinnä uskonnolliseksi parodiaksi, vaikka Paavi-korttien jakoakin esiintyi haastateltavien parissa. Paavi-kortit jakavat kuitenkin paavillisen vallan kaikille maan ihmisille sen sijaan, että joku yksittäinen taho hallitsisi ylintä valtaa edes uskonnollisissa asioissa. Tietynlainen anarkismi tai suora demokratia kuvastaa siis myös diskordianistista näennäishierarkiaa tai -instituutiota ja jopa yhden vastaajan elämänasennetta myös yhteiskunnallisessa kontekstissa.

Tavoitteellisuus diskordianismissa suuntautui ennemminkin hetkellisiin helpotuksiin ahdistavissa tilanteissa. Jos joskus tilanteet elämässä tuntuivat liian raskailta, saattoi niitä keventää diskordianistisella näkökulman vaihdoksella. Muistaminen, että ahdistava ajatus on vain yksi puoli kustakin hetkestä, helpotettiin liian ”järjestelmällistä” ympäristöä ja pieni hämmennys saattoi tuoda siihen nopean avun. Tavoitteet olivat kuitenkin nimenomaan hetkellisiä ja vaihtuvia tilanteesta riippuen. Diskordianismissa ei tähdätä mihinkään transessentialistiseen päämäärään vaan luomaan hämmennystä järjestykseen juuri tässä ja nyt. Tai toisaalta järjestämällä perspektiiviä liian kaottilta tuntuviin tilanteisiin selittämällä se ”Eriksenä”, joka taas leikkii suojattiansa kustannuksella. Diskordianisti itse toimii muutosta tekevänä toimijana sen sijaan, että pyrkisi itse varsinaisesti muuttumaan.

	<u>Kiinteän modernin uskonnollisuus</u>	<u>Notkean modernin uskonnollisuus</u>	<u>Diskordianistinen uskonnollisuus</u>
Näkökulma	Sekularisaatio	Uskonnon notkistuminen	Uskonnon notkistaminen – rajojen tietoinen kyseenalaistaminen
Uskonnon ydinalue	Usko Viesti	Käyttö, kiinnostus tai kuuluminen ilman uskoa Affektiivisuus	Kiinnostus tai käyttö Affektiivisuus Viesti
Auktoriteetti	Johtajat	Neuvonantajat ja oma kokemus	Oma kokemus ja kanssajattelijat
Uskonnon toimintaympäristö	Kuuluminen Yksilö yhteisössä Instituutio	Kulutus ja/tai usko ilman kuulumista Yksilö naulakkoyhteisössä Verkostot ja myyntipisteet	Kulutus ja/tai usko ilman kuulumista Yksilö naulakkoyhteisössä Verkostot ja vastaverkostojen hämmäntämistilanteet
Tavoitteellisuus	Transformatiivisuus Keinojen sovittaminen päämäärään Lykätyt tavoitteet	Thaumaturgisuus Keinoja ilman päämääriä Välittömät tavoitteet	Thaumaturgisuus Keinoja ilman päämääriä: päämäärät valinnaisia Välittömät tavoitteet

Kaavio 2.

Yllä kokoamastani kaaviosta on havaittavissa, miten diskordianismi sopii pääosin Tairan esittämään malliin notkistuvasta uskonnosta. Eriävyyksiä on esimerkiksi varsin tietoisessa uskonnon notkistumiseen pyrkimisessä. Uskonto ei vain muutu, vaan se halutaan määritellä uudestaan notkistuvaan ympäristöön sopivaksi. Toisaalta diskordianismiin ei varsinaisesti sisältynyt joukkoon kuulumista ilman uskoa. Tairan kaaviossa jokainen kohta ei toki tarkoita kaikkea notkistuvaa uskonnollisuutta vaan vain yleisiä piirteitä eri liikkeissä. Eniten Taira kuitenkin painottaa teoriassaan affektiivisuutta yli viestin ja diskordianismissa viesti oli selkeästi mukana kautta haastattelujen. Uskonnollinen valinta pohjasi toki affektiivisuuteen ja siihen, mistä yksilö sai ”fiiliksiä”, mutta diskordianistisessa puheessa viesti kaaoksesta laajeni käsittämään aivan kaiken – myös omat ”fiilikset” ja niiden käsittelyn. Diskordianismin viesti oli otettu tosissaan ja sitä sovellettiin hyvinkin laajasti elämän eri puoliin.

Diskordianismissa naulakkoyhteisö oli merkityksellinen, vaikkei kontakteja muihin diskordianisteihin olisi pidettykään sinällään merkityksellisenä. Jo Internet naulakkoyhteisönä on omiaan kannattelemaan diskordianistista aatetta, sillä juuri Internet on mahdollistanut diskordianismin leviämisen Suomeen asti. Haastatteluista sitä ei selvinnyt, mutta ilman Internetiä diskordianismin kirjoitukset tuskin olisivat löytäneet Kaliforniasta ympäri maailman. Verkostoja hyödynnettiin vaihtelevissa määrin, mutta Tairan mainitsemia myyntipisteitä ei diskordianismiin varsinaisesti liitetä: jopa Principia Discordian tekijänoikeudet ovat tekijänvasemmuuksia – tekijät ovat siis luopuneet oikeuksista ja antaneet ne jokaiselle, joka niitä haluaa käyttää – jotta diskordianismin ns. myyminen ja sillä tienäminen olisi hankalampaa tai samalla helpompaa, koska kuka tahansa voi tehdä oman Principia Discordiansa alkuperäisen pohjalta tai erikseen. Kontakteja vastaverkostoon otettiin satunnaisesti Operaatio mielenpanon kautta. Tarkoitus ei ollut niinkään kasvattaa diskordianistista yhteisöä kuin aiheuttaa hämmennystä ”muissa”. Diskordianismin thaumaturgisuus liittyi siihen, miten yksilöillä kaikilla on niin sanotusti paavin valta käsissään ja kaikkien on mahdollista valita ja vaihtaa omat tulkinnalliset linssinsä. Yksilö itse voi myös vaikuttaa toisten linsseihin ja näin harjoittaa omaa arjen magiaansa.

Kaiken kaikkiaan diskordianismi oli siis yhtäältä äärimmäinen esimerkki notkistuvasta uskonnollisuudesta ja toisaalta äärimmäinen esimerkki uskonnollisesta pilkanteosta. Kuten yksi vastaajistakin totesi:

M:”se on kävelevä paradoksi. Siitä ei voi sanoa, että onko se uskonto vai onko se vitsi. Se oikeastaan onnistuu olemaan molempia.”¹⁹¹

7. Yhteenveto ja johtopäätökset

Analyysini keskittyi kysymään aineistolta, miten diskordianistit kuvasivat uskonnollisia näkemyksiään sekä, miten he suhtautuvat ”uskonto”-termiin ja suhteuttavat itsensä muihin uskontoihin. Ongelmaksi nousi erityisesti uskonto-termin käyttö: vaikka diskordianismi haastateltavien mielestä sopii uskonnon määritelmään ainakin jossain määrin – onhan siinä jumaluus, filosofiaa, myyttejä, symboleja, rituaaleja ja niin edelleen – heidän suhtautumisensa muuhun uskonnollisuuteen perustui lähinnä ajatuksiin kaavoista, paikalleen jämähtämisestä ja aivopesusta. Koska diskordianismi on vapauden, huumorin ja kaaoksen uskonto, se toimii ikään kuin vastapainona tai täyteaineena muille elämäkatsomuksen rakennukseen käytetyille ideologioille. Uskonnot yleensä miellettiin koostuviksi lähinnä jäykistyneistä opeista ja tavoista. Tässä diskordianismia käytettiin siis ikään kuin joustavana oman suhtautumisen notkeuttajana, jottei mieli jämähtäisi paikalleen – ainakaan tiedostamattaan.

Uskonnot tuntuivat olevan liian hedelmällistä maaperää fundamentalismille ja itsensä liian vakavasti ottamiselle, jolloin suurin osa haastateltavista ei halunnut käyttää uskontoa tai uskonnollisuutta kuvaamaan itseään ja omaa diskordianismiaan. Uskonto koettiin joksikin ulkopuoliseksi ja oma maailmankuva niin sisäistetyksi, että vaikka teoriassa diskordianismi uskontona, virallistettuna yhdyskuntana ja jopa fundamentalistisen ajattelun kasvualustana olikin mahdollinen ajatus, sitä ei haluttu asettaa tähän rooliin omassa ajattelussa. Diskordianistien sisäinen auktoriteetti oli haluton altistamaan itseään ulkopuolisille auktoriteeteille ja vain jatkuvan kyseenalaistamisen kyseenalaistaminen unohtui haastattelutilanteessa vastaajilta pohtia. Diskordianismi toimi tavallaan selittävänä tekijänä ja perusteluna sille, miten oma elämäkatsomus rakennettiin omien kokemusten ja tuntojen sekä järjelyn mukaan. Paikoilleen jämähtäminen sitä tietoisesti valitsematta tuntui pahimmalta mahdolliselta vaihtoehdolta. Vain aivopesty fundamentalisti ei tutustu omaan uskoonsa ja noudattaa ulkoa annettua käsitystä siitä kirjaimellisesti. Haastateltavat kokivat uskonnon ristiriitojen ja monipuolisen tulkinnan tarpeelliseksi, jotta siitä kykenisi käyttämään

¹⁹¹

Sähköinen: M

aspekteja kulloisenkin tilanteen vaatimalla tavalla.

Haastattelujen edustamassa diskordianismissa, kuten muissakin notkeissa uskonnoissa, affektiivisuus on tärkeimpiä osatekijöitä. Uskonnollisuus perustui ajatuksille, jotka oli sisäistetty ja kokemuksellistettu omalle kohdalle päteviksi. Haastatelluista jatkuva linssien vaihtaminen tuntui paremmalta vaihtoehdolta, kuin johonkin jämähtäminen. Myös rituaalit tarjosivat uskonnollisia kokemuksia, jotka tuntuivat hyviltä, kuten affektiivisuuteen painottavassa uskonnossa yleensä. Diskordianismi saattoi kuitenkin olla myös lähinnä pelkkää älyllistä pohdintaa ja maailman selittämistä diskordianististen linssien läpi ilman sen kummempia ”uskonnollisia kokemuksia”. Diskordianistinen muutoksen aate tuntuikin olevan kaikista pysyvin aspekti haastatteluihin annetuissa vastauksissa. Se lähenteli jopa oppia tai viestiä, jota Taira ei yhdistä notkistuvaan uskontoon affektiivisuuden rinnalle.

Määriteltäessä diskordianismia uskonnoksi ”sinänsä”, viitattiin ulkokohtaisiin ja ns. perinteisiin uskonnon määritelmiin: ”...sillähän on Pyhä kirja, dogmat, jumala jota palvoa ja sekalainen seurakuntansa.”¹⁹² Jumaluudet ja uskoon nojautuminen asioissa, joita ei empiirisesti voi todistaa, olivat myös viitteitä diskordianismin uskonnon luonteesta. Eris ei kuitenkaan esiintynyt niin konkreettisena, kuin uskonnolle tyypillisesti koettiin tarpeelliseksi. Eris määriteltiin primääriseksi kaaokseksi, personoinniksi, symboliksi ja vapaudeksi. Eristä ei kutsuttu paikalle ja sitä käytettiin puheessakin usein vain symbolisena viitteenä kaaoksen määrään elämässä. Jumaluus koettiin osaksi uskontoa, mutta Eris jumaluutena esitettiin lähinnä nimikkeeksi primäärille kaaokselle sisäisessä uskonnon tasossa.

Diskordianistisiin kirjoituksiin viitattiin useampaankin otteeseen: Principia Discordia ja Illuminatus! -trilogiaan liittyvät lainaukset esiintyivät ajoittain, mutta lähinnä kuriositeetteina kuten viittaus viidenteen käskyyn. Yhteisö oli merkityksellinen diskordianisteille, joilla oli aktiivisesti diskordianistista toimintaa muiden diskordianistien kanssa. Jos yhteyksiä ei aktiivisesti ollut, nousi yksilöllisyys tärkeäksi osaksi diskordianismia. Kun siis määriteltiin diskordianismia uskonnoksi – joka sanana on jo toisaalla määritelty – muutamat haastateltavista valittelivat tietämättömyyttään uskonto-sanan ns. virallisesta määritelmästä. Haluttiin tehdä selväksi, että uskonto sanana oli nimenomaan ulkoa tarjottu, eikä diskordianismin ole pakko siihen sopeutua,

¹⁹²

Sähköinen: I

vaikka se täyttääkin tarvittaessa määritelmän vaateet. Sisäinen uskonnollisuus ja ulkoinen uskonto erottuivat selkeästi, vaikka ulkoisen uskonnon toivottiinkin ajoittain olevan kyllin joustava, jotta sen voisi liittää sisäiseen uskonnollisuuteen. Haastattelu-
vastauksissa ilmeni myös halua ottaa uskonto-termi tavallaan uudelleenmäärittely alle, jotta notkean uskonnon edustajat voisivat myös käyttää sitä.

Valinnanvapauden vastakohtana esitettiin useaan otteeseen kaavoihin kangistunut tai omasta päätöksyvyydestä riistetty uskonnollisuus, joka miellettiin kielteiseksi ja välteltäväksi ilmiöksi. Ilmiöksi, joka oli ongelmana pääosin muissa uskonnoissa ja jota diskordianismin päätehtävä oli välttää. Puheessa painottui muiden uskontojen rajallisuus ja rajoittavuus. Uskonnessa miellettiin yleensä olevan kaavoja, joita tulisi noudattaa ja varsinkin fundamentalistinen usko oli asia, josta tuli pitäytyä mahdollisimman kaukana. Fundamentalismi miellettiin lähinnä tietämättömyydeksi oman uskonnon eri puolista, jolloin kirjaimellinen tulkinta olisi mahdollista: jos fundamentalisti tulisi tietoiseksi ristiriidoista, ei kirjaimellisuutta enää pidetty mahdollisena. Diskordianismin opeissakin mainittu kielto uskoa luettuun parodioi uskontojen usein ristiriitaisia oppeja. Vaikka diskordianismi miellettiin järkeilyn välttelyksi, pidettiin epädiskordianistista käyttäytymistä tyhmän ja tiedostamattoman ihmisen merkkinä. Diskordianistiset aatteet edustivat siis samaan aikaan sekä tyhmyyttä että viisautta, mutta niiden ero diskordianistisesta näkökulmasta oli juurikin oman viisautensa tai tyhmyytensä kyseenalaiseksi asettaminen ja itsen sekä maailman tietoinen tarkastelu. Älyllinen pohdinta ja lukeneisuus olivat arvostettuja tekijöitä diskordianistien kesken. Arvostelun kohteena oli oman itsensä ja lukemansa liian vakavasti ja kirjaimellisesti ottaminen.

Yleisestikin haastateltavien tapa puhua diskordianismista vapauttavana ja helpottavana tekijänä ja kirjoituksiin sekä symboleihin viittaaminen kuulosti retoriikaltaan pitkälti samanlaiselta, kuin voisi kuvitella esimerkiksi kristityn viittaavan omaan uskoonsa ja pyhiin kirjoituksiinsa, joskin haastateltavat tahtoivat tehdä selväksi, että heidän ratkaisunsa ei ollut ainoa oikea ratkaisu. Vain täysin päinvastaista ratkaisua ei arvostettu sellaisen passiivisuuden takia: aivopesty on muiden johdateltavissa, kuten fundamentalistikin, joka noudattaa vain yhtä tulkintaa uskonnollisesta perinteestään luomatta omia näkemyksiään kokonaisuudesta.

Diskordianismi nähtiin vapautuksena arjen toistuvuudesta ja jämähtäneisyydestä, joka

haastateltavien mielestä uhkaa, jos ei kyseenalaista ajatteluaan kylliksi. Järkeistämistä luopuminen ja näennäisten rajojen rikkominen olivat myös diskordianismissa houkuttelevia puolia. Diskordianismi antoi välineet käsitellä ahdistavia tilanteita vapauttavalla ideallaan ajattelumallien rikkomisesta. Hallintaan ja järjestykseen pyrkivässä yhteiskunnassa katsottiin miellyttäväksi kaaoksen hyväksyminen osaksi totuutta, jolloin vapautuminen neuroottisesta järjestyksen vaatimisesta olisi mahdollista ja tasapaino järjestyksen ja kaaoksen välillä toteutettavissa ilman turhaa stressiä kummastakaan. Kaaoksen voikin mieltää olennaiseksi osaksi diskordianismin vapautusta, kuten huumorinkin.

Uskonnollinen ja maailmankatsomuksellinen pohdinta (vrt. diskordianismi uskontona vitsin viitassa) oli yhtäläillä osa diskordianismia kuin erilaisten huvittavien tempausten tekeminen (vrt. diskordianismi vitsinä uskonnon viitassa). Uskonnollisten ilmiöiden parodioiminen, kuten kaalin palvominen, ei vähentänyt niiden henkilökohtaista merkitystä uskonnollisena sisältönä. Kuten yksi haastateltavistakin totesi, diskordianismi onnistuu olemaan sekä vitsi että uskonto samaan aikaan, eikä se aiheuta minkäänlaista konfliktitilannetta näiden kahden tulkinnan välille, koska konflikti on korkeintaan näennäinen. Diskordianismi sisälsi sekä hauskaa, että erilaisissa elämäntilanteissa käyttökelpoista symboliikkaa, joka toimi kuten uskonto henkilökohtaisena kokemuksessa perinteisemmässäkin uskonnollisissa yhteyksissä.

Uskonto-termi perinteisessä merkityksessään oli sovellettavissa diskordianismiin päällisin puolin, mutta sisäinen kokemus yhdisti uskontoon paikoilleen jämähtämisen, jolloin itseä ei kuvattu uskonnollisena ihmisenä. Uskonto-termi haluttiin siis ikään kuin määritellä uudestaan ja omia uuteen käyttötarkoitukseen. Toisaalta vastauksista oli myös havaittavissa asennetta, ettei teoriaa tarvitsisi päivittää, koska se oli muiden teoria, eikä siis tarvinnut päteä diskordianismiin: muut saisivat ajatella siitä mitä ajattelevat, sillä diskordianistille diskordianismilla on hyvinkin tärkeä merkitys. Se merkitys on sisäinen, eikä se asetu ulkoisiin määritelmiin ainakaan niissä puitteissa, mitä ”järjestelmä” uskonnolle asettaa. Samaan tapaan kuin uus pakanat ovat ottaneet pakana-sanana uuteen käyttöön perinteisistä negatiivisista määreistä huolimatta, tuntui diskordianistien joukossa olevan halua käyttää uskonto-sanaa uusin merkityksin – huolimatta määritelmän aiemmista konnotaatioista.

Passiivisen ja tiedostamattoman notkistumisen sijaan diskordianismi toimi ikään kuin rajojen venyttäjänä tai notkistajana. Tairan teoriaan suhteutettuna on mielenkiintoista, miten diskordianismi 1950-luvulta lähtien on ikään kuin tietoisesti pyrkinyt rikkomaan niin yhteiskunnan kuin uskonnollisen viitekehyksen määritelmiä ja rajoja. Notkistuva uskonnollisuus ei siis välttämättä ole ollut vain automaattisesti muun yhteiskunnan notkistumisen rinnalla tapahtuva ilmiö vaan myös asenne, johon tietynlaiset yksilöt ovat tarkoituksella pyrkineet. On haluttu luopua uskonnon eriarvoisuudesta suhteessa muihin identiteetin rakennuspalikoihin ja luoda kokonaisuus, jossa myös uskonnollisuus on itsen tietoisesti käytettävissä itsen rakentamisen prosessissa. Diskordianismi toisaalta tuo mukanaan myös aivan oman zenmäisen vivahteensa ja asenteensa tietoiseen notkistamiseen. Diskordianismi asenteena oli kaava, jota diskordianistit yhdistivät monenlaisiin tilanteisiin elämässään käyttäessään diskordianistisia symboleja.

7.1. Katsaus tutkimuksen kulkuun ja kysymyksiä jatkotutkimukseen

Lähtökohtani diskordianismia tutkimaan ryhtyessäni oli selvittää, miten diskordianismin saattaisi määritellä uskonnoksi, mutta haastattelututkimusta tehdessä nousi entistä selkeämmin esiin se, ettei diskordianismin määrittely uskonnoksi ole oleellinen kysymys. Kysymys diskordianismin ja muiden uusien uskontojen uskonnoiksi määrittely nykyisistä lähtökohdista on yhtä epäoleellista kuin buddhalaisuuden määrittely teismin näkökulmasta. Notkistuessaan käsitys uskonnosta ei enää vastaa aiempaa näennäistä määritelmää, jolloin kenties tarkentava termi diskordianismin kaltaisille uskonnoille olisi hyvä työkalu jatkotutkimuksen kannalta. Parodinen uskonto, keksitty uskonto tai fiktiopohjainen uskonto eivät termeinä sovi määrittelemään diskordianismia. Diskordianismissa ei suoranaisesti parodioida: kyse on enemmän kyseenalaistamisesta ja mielen uudelleenohjelmoinnista – vaikka se välillä olisikin hauskaa. Erilaisille tabuille nauraminen on osa kahleista vapautumisen oppia, joka diskordianismissa on keskeisenä. Provokatiivisuudessaan keksityt uskonnot -termi puolestaan herättää lähinnä kysymyksiä ja lisämäärittelyn tarvetta kuin antaa mitään lopullisia vastauksia. Fiktiopohjaisuus sopii matrixismiin ja jedismiin, muttei varsinaisesti diskordianismiin. Tämänkaltaisen erilainen uskonnollisuus olisi kuitenkin jopa marginaalisuudessaan tärkeä tutkimuskohde, sillä se kertoo samalla myös niistä rajoista, jotka perinteisille

institutionalisoituneille uskonnoille asetetaan. Empiirisen tutkimuksen ja tieteellisen keskustelun kautta lienee mahdollista löytää oma nimikkeensä myös määrittelyjä pakenevalle uskonnollisuuden muodoille tai vain laajentaa käsitystämme uskonnoista pikkuhiljaa. Uskonnon harrastuneisuusasteen vaihtelu ei ole uusi ilmiö perinteisissäkään uskontoinstituutioissa, mutta ainoastaan tässäkin tutkielmassa käsiteltyjenkaltaisissa uskonnoissa löyhin määritelmä on kenties pelkän tapauskonnollisuuden sijaan jonkinasteinen hupiuskonnollisuus.

Vertailu Tairan notkistuvan uskonnon kaavioon tuntui työni yhteydessä hedelmälliseltä. Diskordianismi näytti pintapuolin sopivan notkistuvan uskonnon viitekehukseen täydellisesti, mutta lopulta siitä nousi esiin piirteitä, jotka kyseenalaistivat Tairan esittämän kaavion yleispätevyyden. Kyseenalaistaminen ei kohdistunut koko teoriaan vaan vain osaan sitä ja mielestäni onnistui osin myös tarkentamaan Tairan esittämää viitekehystä. Vaikka teoreettinen viitekehys ei näkynyt diskordianisteille esitetyissä kysymyksissä, se ei kuitenkaan vähentänyt aineiston toimivuutta vertailussa, mikä puolestaan tukee teorian sovellettavuutta.

Diskordianismi määrittyi usean haastatellun vastauksissa uskonnoksi yhtäältä, mutta melkeinpä antiuskonnoksi toisaalta katsottuna. Ulkopuolisille haluttiin painottaa diskordianismin uskottavuutta elämäkatsomuksellisenä valintana kutsumalla sitä uskonnoksi. Itseä ei kuitenkaan koettu uskonnolliseksi käsitteen perinteisessä mielessä. Terminologinen ristiriita syntyykin siitä, mitä perinteinen uskonto-termi diskordianisteille merkitsee. Uskonto määritelmänä on kehittynyt rajaavaksi, kun uuspakanuudessa yleensä ja varsinkin diskordianismissa rajojen käsitys halutaan tahallisesti hämärtää ja kyseenalaistaa, mikä mahdollistaa uskonnollisuuden sulautumisen osaksi muutakin elämää kuin vain niin sanottuun uskonnolliseen viitekehukseen yksityisenä ja instituution ohjaamana toimintana. Notkistuva uskonnollisuus on enemmän oman kokemuksellisen totuuden ja henkisyyden etsintää sen sijaan, että tyydyttäisiin valmiisiin uskontoihin rajattuine oppeineen ja käytäntöineen. Koska diskordianismi näyttäisi kykenevän tarjoamaan sen sanomaan samaistuville niin opinkappaleita, filosofiaa, rituaaleja kuin potentiaalisen yhteisönkin – tarpeen vaatiessa – kysymys siitä, onko diskordianismi uskonto vai ei tulisi muotoilla ennemminkin, missä määrin diskordianismi on uskontotieteellisesti kiinnostava tutkimuskohde. Käsitteiden tulkinnalliset ristiriidat puolestaan ovat haasteita tulevalle tutkimukselle.

Tutkielman otos on todella pieni, joten suuria hypoteeseja ei tuloksista voi esittää, mutta tulosten vertailtavuus aiemmin esitettyyn¹⁹³ todistaneekin otoksen pätevyyden tähän astisen tutkimuksen valossa. Tutkimuksesta nousi esiin myös havaintoja, joiden katsotaan olevan hyödyllisiä myöhemmässä tutkimuksessa, kun diskordianismin profiilia tarkennetaan. Tämän tutkielman tarkoitus on muun muassa ollut herättää ajatuksia ja luoda pohjaa tulevalle tutkimukselle. Jatkotutkimukselle esitettyjä mahdollisia kysymyksiä olisikin lisävertailu eri diskordianististen tahojen välillä. Onko diskordianismi Suomessa samanlaista kuin syntykodissaan Yhdysvalloissa, vai onko painotuksissa tai teemoissa joitain eroavuuksia? Koska haastateltujen diskordianistien tausta oli niin yhteneväinen Pakanaverkon vahvan taustavaikutuksen ansiosta ja kaikkien ollessa suomalaisia sekä melko samanlaisista yhteiskunnallisista piireistä, olisi mielenkiintoista selvittää laajemminkin diskordianistiksi itseään nimittävien ominaisuuksia: minkälaiset ihmiset samastuvat diskordianismin oppeihin ja mikä niissä eniten viehättää?

Olisi myös mielenkiintoista selvittää eklettiseen maailmankuvaan nojaavien ihmisten tapaa puhua eri uskonnollisista viitekehyksistä kysyttäessä: millä tavalla esimerkiksi tässä haastateltu suomenuskoinen diskordianisti kertoisi uskonnollisesta elämäntutkimuksestaan suomenuskoa koskevassa haastattelussa? Entä millä tavalla haastatellut kuvaisivat maailmankuvaansa täysin maallisissa yhteyksissä, kun haastattelu ei varsinaisesti koskisi uskontoja? Myös diskordianististen tai muiden hupiuskonnollisuutta tukevien uskontojen rituaalit saattaisivat olla mielenkiintoinen kohde tutkimukselle. Minkälaisista palasista keksityt, fiktiopohjaiset tai parodiset uskonnot kokoavat rituaalinsa ja miten niiden toimivuus on suhteessa perinteisten uskontojen ns. vakavampiin rituaaleihin? Miksi vakava uskonto on pätevämpää kuin iloitteleva, mutta tosissaan otettu ja miten helluntailainen nauruherätys eroaa diskordianistisesta lolkaalirituaalin loppuhuipentumasta? Tämänkaltaisista kysymyksistä voisi erityyppisten uskonnollisuuksien rajapintojen tavoittaminen ja käsitteellistäminen luoda pohjaa myöhemmälle postsekulaarin ja notkistuvan uskonnon tutkimukselle. Mitkä rajat notkistuvat ja mitkä säilyvät? Näen tässä potentiaalinen uskonnollisuuden ydinajatuksen tavoittamiseen ja niiden laajempaan tuntemukseen maailmassa, jossa uskonnot ovat selvinneet sekularisaatioteorioiden ennustamasta varmasta tuhosta ja nousevat aivan uudenlaiseen arvoon niin yksilö- kuin yhteisötasolla.

¹⁹³

Cusack; Smith; Narizny; Lehtinen

7.2. Lopuksi

Diskordianismi asenteena ja uskonnollisuutena on mielenkiintoinen ilmiö uskonnollisuuden kentällä, jolla on totuttu siihen, että parodioita ei oteta tosissaan ja uskonnot otetaan vakavissaan. Diskordianismi enemmän kuin kyseenalaistaa tämän näkemyksen: se onnistuu luomaan kantavan perustan kokonaiselle elämäkatsomukselle ottamatta edes itseään kovinkaan vakavissaan. Nykyaikana elämäkatsomuksen rakentaminen eri osasista on usein kuvattu erilaisin ”helpoin” termein, kuten supermarket-uskonnollisuus¹⁹⁴. Vaikka myös haastatteluissa diskordianismi ainoana uskontona nähtiin nimenomaan helppona uskontona, ”koska se ei velvoita mihinkään”, ei diskordianistinen kyseenalaistamisen asenne lopultakaan vaikuta millään tavalla helpolta vaihtoehdolta maailman tulkitsemiseen. Vaikka diskordianismi ei määrittele sitä muotoa, millä yksilö itseään toteuttaa, se toimii vahvana vaikuttavana asenteena halki koko ihmisen identiteetin ja ajattelumaailman. Diskordianismilla oli haastatteluvastauksissa oma retoriikkansa, symbolijärjestelmänsä, rituaalisuutensa, uskomuksensa ja erityisesti asenteensa, jolla muuta maailmaa ja itseä tulkittiin. Se onnistuu valtaamaan alaa yksilön elämäkatsomuksesta aivan joka puolelta, eikä vain niinsanotusta uskonnollisuuslokerosta, johon kiinteä moderni aikanaan pyrki uskontoa määrittelemään.

¹⁹⁴ Partridge, 2006: 309

8. Lähteet ja kirjallisuus

Aarnio, Topi

- 2001 Vanhat jumalat, uudet pakanat (s. 196–208, teoksessa Vanhat jumalat, uudet tulkinnat, toim. Jussi Niemelä, Limes Ry, Helsinki)

Aitamurto, Kaarina

- 2011 Paganism, Traditionalism, Nationalism : Narratives of Russian Rodnoverie (julkaisematon väitöskirja, Helsingin yliopisto)

Arola, Iiro

- 2010 ”Ni sit mä tajusin, et on muitakin kuin minä” – Suomenuskoisten sosiaalinen identiteetti (julkaisematon pro gradu -työ, luettavissa os. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/24871/nisitmat.pdf?sequence=1>)

Adler, Margot

- 1986 Drawing Down the Moon. Witches, Druids, Goddess- Worshipers, and Other Pagans in America Today. Revised and Expanded edition (Beacon Press, Massachusetts, 1986 – alkuperäinen teos 1979)

Bauman Zygmunt

- 2002 Notkea moderni (Vastapaino, Tampere)

Beckford, James A.

- 2003 Social Theory & Religion (University Press, Cambridge, UK)

Berger, Peter L.

- 2002 Secularization and de-secularization (s. 291–298 teoksessa Religions in the Modern World, toim. Linda Woodhead, 2002, Routledge, Lontoo)

Chidester, David

- 2005 Authentic Fakes. Religion and American Popular Culture
(University of California Press, 2005, Los Angeles, USA)

Cotter Christopher

- 2011 Toward a Typology of 'Nonreligion'. A Qualitative Analysis of
Everyday Narratives of Scottish University Students. (A
dissertation submitted to the School of Divinity of The
University of Edinburgh. Julkaisematon maisterin tutkielma
Edinburghin yliopistossa, Iso-Britannia)

Cusack, Carole M.

- 2010 Invented Religions Imagination, Fiction and Faith (Ashgate
Publishing Limited, Surrey, England)

Dauidsen, Markus

- 2011 “Jediism: a convergence of Star Wars fan culture and salad bar
spirituality” (julkaisu De Filosoof 51, Utrecht, Toukokuu 2011, s. 24)
- 2012 Fiction-based Religion: From Star Wars to Jediism”. (teoksessa
Words: Situating Religion in Language, toim. E. van den Hemel, A.
Szafraniec ja J. Bremmer, New York: Fordham University Press.
Tuleva julkaisu.)

Eskola, Jari & Suoranta, Juha

- 1998 Johdatus laadulliseen tutkimukseen (Vastapaino, Tampere)

Greer, John Michael

- 2006 Element Encyclopedia of Secret Societies and Hidden Histories
(Harper Element, Lontoo)

Gorightly, Adam

- 2003 The Prankster and the Conspiracy The Story of Kerry Thornley and
How He Met Oswald and Inspired the Counterculture (Paraview
Press, New York)

Hanegraaff, Wouter J.

2002 New Age religion (s.249–263 teoksessa Religions in the Modern World, toim. Linda Woodhead, 2002, Routledge, Lontoo)

Harner, Michael

1980 The Way of the Shaman: A Guide to Power and Healing (Harper & Row Publishers, New York)

Harvey, Graham

1997 Contemporary Paganism: Listening People, Speaking Earth (New York University Press, NY, USA)

Hirsjärvi Sirkka & Hurme, Helena

2011 Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö (Gaudeamus, Helsinki University Press, Helsinki)

Hutton, Ronald

1999 The Triumph of the Moon. A History of Modern Pagan Witchcraft (Oxford University Press, Oxford, 1999)

Itami

2009 Pyhän LOL Kaalin Rituaali (s.20–21, Vox Paganorum 4/09)

Lassander, Mika

2010 From security to self-expression – The emergent value pattern and the changing role of religion (julkaisematon väitöskirja, The Open University, Iso-Britannia)

Lehtinen, Hanna

2011 Suhteellisuuden uskonto – Kartoitusta suomalaisten diskordianistien elämänkatsomuksesta (julkaisematon kandidaatin työ, Turun yliopisto)

Leland, Charles G.

1899 Aradia. Or the Gospel of the Witches (Phoenix Publishing, 1999)

Lång, Hanna-Maria

2007 ”WICCA = ...” Sosiaalisen identiteetin vaikutus wiccan

määrittelyyn Suomiwicca-keskustelulistalla (julkaisematon pro gradu työ, luettavissa osoitteessa <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/21677/wiccasos.pdf?sequence=1>)

McGuire, Meredith B.

2002 Religion – The Social Context (Wadsworth Thomson Learning, Belmont, CA, USA, 5. painos)

Miles, Matthew & Huberman, A. Michael

1985 Qualitative Data Analysis. A Sourcebook of New Methods (SAGE Publications, Inc., Kalifornia)

Murray, Margaret

1921 The Witch-Cult in Western Europe (Oxford University Press, Clarendon, 1921, tässä käytetty e-kirjaa osoitteessa <http://www.gutenberg.org/files/20411/20411-h/20411-h.htm>)

Niiniluoto, Ilkka

2002 Tieteen tunnuspiirteet (s.30–41 teoksessa Tutkijan eettiset valinnat, toim. Sakari Karjalainen, Helsinki)

Partridge, Christopher

2004 The Re-Enchantment of the West Vol. 1 (T&T Clark International, London)

2006 Uusien uskontojen käsikirja (alkup. Encyclopedia of New Religions. New Religious Movements, Sects and Alternative Spiritualities, Lion Publishing, 2004. Suomenkielinen laitos 2006, Kirjapaja Oy, Helsinki)

Pearson, Joanne

2007 Wicca and the Christian Heritage. Ritual, Sex and Magic (Routledge, Oxon, UK, 2007)

Principia Discordia

1994 Principia Discordia or How I Found Goddess, and What I Did to Her When I Found Her Wherein is Explained Absolutely Everything

Worth Knowing About Absolutely Anything (Peter Jackson Games,
Austin TX)

Sakaranaho, Tuula

2001 Uskontotieteen kohtaustaikka Retorisen tutkimuksen tavat ja mahdollisuudet (sivut 7–27 teoksessa Retorinen tutkimus uskontotieteessä, toim. Sakaranaho, Helsingin yliopiston uskontotieteen laitos, Helsinki)

Sjöblom, Tom

2000 Contemporary Paganism in Finland (s. 223–240, teoksessa Beyond the Mainstream, toim. Jeffrey Kaplan, SKS, Helsinki, 2000)

Smart, Ninian

1998 Uskontojen maailma (Otava, Keuruu, 2005 – alkuperäinen Laurence King Publishing Ltd., London, 1989)

Smith, Richard Lloyd

1996 Neophilic Irreligions (MA Thesis Presented to the Graduate Faculty at the University of Virginia Department of Sociology, 1996, <http://www.chaosmatrix.org/library/chaos/texts/neophile.html>)

Stark Rodney & Bainbridge, William Sims

1985 The future of religion : secularization, revival and cult formation (Berkeley, University of California Press)

Taira, Teemu

2006 Notkea uskonto (Eetos, Tampere)

Taylor, Charles

2007 A Secular Age (The Belknap Press of Harvard University Press, Massachusetts, USA)

Troeltsch, Ernst

1960(1931) The Social Teaching of the Christian Churches (Vol. 1 & 2. Library of Theological Ethics, Westminster John Knox Press, Louisville,

Kentucky, USA)

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli

2012 Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (Tammi, Helsinki, 9. uudistettu laitos)

York, Michael

2003 Pagan Theology: Paganism as a world religion (New York University Press, New York)

8.1. Käytettyjä internet-osoitteita

Bertrand Russell

<http://www.skeptically.org/thinkersonreligion/id15.html>
(9.3.2012)

Fnord Wikipediassa ja internetissä

<http://en.wikipedia.org/wiki/Fnord>
<http://www.fnord.org/occult/discordia/text/what.is.fnord>
(9.3.2012)

Iiro Arolan pro gradu -työ

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/24871/nisitmat.pdf?sequence=1>
(9.3.2012)

Laurel Nariznyn maisterin tutkielma

<https://scholarsbank.uoregon.edu/xmlui/bitstream/handle/1794/9336/Thesis%20Laurel%20Narizny.pdf?sequence=1>
(9.3.2012)

Pakanaverkko ry:n esittely

<http://www.pakanaverkko.fi/pakanaverkosta>

Pastafarien kirkko

Pastafarien kirkon yhdyskuntajärjestys

<http://pastafarismi.files.wordpress.com/2010/05/yhdyskuntajarjestys.pdf>
(9.3.2012)

Virallistamisprosessista

<http://pastafarismi.wordpress.com/2010/04/03/pastafarinen-kirkko-hakee-virallista-tunnustusta/>
(9.3.2012)

Richard Lloyd-Smith III:n maisterin tutkielma

<http://www.chaosmatrix.org/library/chaos/texts/neophile.html>
(9.3.2012)

The Religion Studies Project: Carole Cusackin haastattelu

<http://www.religiousstudiesproject.com/2012/01/30/podcast-carole-cusack-on-invented-religions/>
(9.3.2012)

Troijan sota Iliassa

http://www.iliadtranslation.com/Trojan_War.html
(9.3.2012)

Uskonnonvapauslaki

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030453>
(9.3.2012)

9. Liitteet

9.1. Sähköisen haastattelun vastaukset vastaajittain

I:

1. Kerro ensin ikäsi, sukupuolesi ja asuinpaikkasi (jos et halua ilmoittaa asuinpaikkakuntaasi, ilmoita edes, missä läänissä asut)

- 26 vuotta, nainen Jyväskylästä.

2. Miten määrittelisit uskonnon (omin sanoin)?

- Uskonto on jossain maailman ajassa ja paikassa tiettyjen uskomusten ja elämänohjeiden rajapyykin ohittanut järjestelmällisempi systeemi, joka kompaktina pakettina puhuttelee ihmisiä. Se sisältää yleensä elementin jumalallisesta aspektista, jonka olemassaoloon voi vain uskoa, sitä ei voi tietää tarkasti. Kun erilaisista psykologisista ja uskonnollisista kokemuksista/ajatuksista tulee Uskonto, on sen sisältö varovaisempi muuttumiselle, kuin hajanaisemmat uskomukset.

3. Pidätkö diskordianismia ensisijaisesti uskontona, elämäkatsomuksena, filosofiana, kaikkena näistä vai jonain muuna? Perustelee.

- Diskordianismi on uskonto, sillä sillähän on Pyhä kirja, dogmat, jumala jota palvoa ja sekalainen seurakuntansa. Mutta en silti pidä sitä ensisijaisesti uskontona enkä elämäkatsomuksena, vaan Elämänsisällön tuottajana.

4. Pidätkö itseäsi pääosin diskordianistina? Entä kuuluuko maailmankuvaasi elementtejä myös muista uskonnoista?

- En, vaikka olenkin vahingossa läpikäynyt seitsenasteisen itse-imitaation (käsitteenä niin diskordianistinen ettei mitään rajaa) diskordianismiin. Mutta uskonelämäni pohjalla ovat silti noituus ja shamanismi.

5. Mitkä ovat mielestäsi diskordianismin viisi tärkeintä elementtiä tai asiaa, jotka koskettavat omaa elämääsi ja ajattelutapaasi eniten?

- Luonnollisesti kaaoksen ja järjestyksen kitka on puhuttelevin. Myös järjeistämisen unohtaminen on terapeutista. Tarkoituksellinen tarkoituksettomuus ja suoranainen itsepilkkou nousivat top vitoseen. Tärkein diskordianistinen oppi on silti "If life gives you lemons, keep them, because hey... free lemons".

6. Mitä mieltä olet diskordianismin tutkimisesta tieteellisin menetelmin?

- Joka sellaiseen yritykseen ryhtyy, on ehkä diskordianistein ikinä. Jos löydätte tutkiessanne Sen Muinaisen diskordianistisen salaseuran, haluan mukaan.

7. Tulisiko diskordianismin tai jonkun diskordianistisen yhteisön mielestäsi hakea/saada virallisen uskonnon asema Suomessa? Perustelee kantasi.

- No olen aikalailla varma juuri mainitsemani diskordianistisen salaseuran olemassaolosta. Sellaisen seuran päivänvaloon nostaminen jo itsessään järkyttäisi maailmanjärjestyksestä sen verran, että "viralliset" uskonnot kävisivät vähintään merkityksettömiksi.

Mutta jos vastaan kysymykseen nuolematta käpyrauhasta ensin, niin diskordianismillahan on edellytykset nousta virallistetun uskonnollisen yhdyskunnan asemaan. Ja maailma tarvitsee lisää diskoa, niinku ihan oikeesti.

8. Harjoitatko diskordianismia jotenkin käytännössä (esim. rituaalit, riitit, harjoitteet, meditaatio, yms.)? Jos, niin miten?

- En uskalla. Ja jälkeempäin huomaankin tehneeni jotain älyttömän diskordianistista.

9. Millä tasolla diskordianismi eniten vaikuttaa elämääsi?

- Keskustelu- ja vuorovaikutustasolla. Diskoiluni nousee esiin vain muiden diskojen läsnäollessa (nuo pirut!) mutta yksikseni harvemmin ajaudun käpyrauhashierontaan.

10. Tiedätkö, mikä on fnord ja miten kuvailisit sitä?

- Tiedän mutten muista. Eikös se ollut se sana, joka ei ole sana, jolla kuvataan kaikkea älyttömyys-kaoksellista? Jokatapauksessa "Fnordin" rinnalle pitäisi nostaa "Narf!" sekä "Poit!" esivanhempiamme Pinky ja Brainia kunnioittaen.

11. Eris Discordia on diskordianismin jumalatar. Kuka ja millainen hän on? Millainen hänen roolinsa diskordianismissä on? Millainen on oma suhteesi häneen?

- Eris on se hävytön, joka viskelee ihmisiä kultaisilla omenoillaan aiheuttaen eripuraa ja lopulta älynväläyksen siitä, kuinka elämän tarkoitus on nähtävissä vain tarkoituksettomuuden kautta. Miksi taistella valmiissa maailmassa, kun voi tanssahdella ympäriinsä keskeneräisessä elämässään? Hänen roolinsa diskordianismissa jääköön salaisuudeksi, en initoituna voi oikein paljastaa sitä...

12. Onko kaiken takana salaliitto?

- Vähintäänkin Se Muinainen salaseura.

13. Tunnetko toisia diskordianisteja Suomessa / muualla maailmassa esimerkiksi Internetin välityksellä? Pidätkö heihin yhteyttä?

- Jos tämä on Supon naamioitu yritys paikallistaa ja löytää maailman diskordianistit, niin kieltäydyn vastaamasta. Mutta jos ei ole, niin voin kertoa, että kuulun Diskojen postituslistalle, tapaan heitä irkin as-traalitemppeleissä ja jos joskus kohtaan diskordianistin livenä, ajaudun vähintäänkin mielenkiintoisiin tapahtumasarjoihin.

14. Saako sinut pyytää jatkohaastatteluun?

- Totta Mooses. Ja Eris.

15. Anna palautetta kyselystä: risut, ruusut ja kehitysehdotukset ovat kaikki tervetulleita

- Hankalaa, kun lupasin itselleni etten enää korjaile vastauksiani enkä siis myöskään palaa kysymyksiin. Mutta ottakaa palautteena nämä sitruunat, koska hei, ilmaisia sitruunoita...

M:

1. Kerro ensin ikäsi, sukupuolesi ja asuinpaikkasi (jos et halua ilmoittaa asuinpaikkakuntaasi, ilmoita edes, missä läänissä asut)

- 26 vuotta, mies, Espoo

2. Miten määrittelisit uskonnon (omin sanoin)?

- Uskonto on enemmän tai vähemmän jäsentynyt kokoelma henkisiä oppeja, joita ihmiset pyrkivät toteuttamaan omassa elämässään. Joissakin uskonnoissa tämän voi vain tarkoittaa pelkää uskomista. Toisille kysymys on enemmän metodeista kohti jonkinlaista totuutta.

Tämä on siinä mielessä vaikea kysymys, että en itse koe olevani uskonnollinen asian tyypillisessä mielessä. Olen magian harjoittaja, ja pidän sitä ihan toisenlaisena asiana pitääkö minun uskoa johonkin vai ei. Tavanomainen uskonnollinen pohdinta, joka liittyy nimenomaan uskoon, on itselleni varsin vierasta.

3. Pidätkö diskordianismia ensisijaisesti uskontona, elämäkatsomuksena, filosofiana, kaikkena näistä vai jonain muuna? Perustele.

- Kaikki näistä tai jotain muuta. Minä koen diskordianismin siitä hankalaksi puhuttavaksi, että se on kävelevä paradoksi. Siitä ei voi sanoa, että onko se uskonto vai onko se vitsi. Se oikeastaan onnistuu olemaan molempia.

Diskordianismin synty itsestään tuntuu eräänlaiselta maagiselta toimitukselta: sen keksijöillä oli varmaan paljon pilkettä silmäkulmassa, mutta toisaalta se alkoi muuttua eläväksi ja elää ihan omaa elämäänsä riippumatta sen luojista. Se tekee koko asiasta ihanan määrittelemättömän.

4. Pidätkö itseäsi pääosin diskordianistina? Entä kuuluuko maailmankuvaasi elementtejä myös muista uskonnoista?

- Diskordianismi on yksi vivahde koko ajatteluni kokonaisuudessa. Ensisijainen näkökulmani on buddhalainen dzogchen ja toissijainen kaaosmagia. Nämä katsomukset ovat sen luonteisia, että niiden huomassa diskordianismin on helposti mahdollista elellä.

En osaisi kuvitella diskordianismia aivan ensisijaiseksi henkiseksi järjestelmäksi, koska sen tausta ei tarjoa itselleni riittävää inspiraatiota. Diskordianismi on oma juttunsa ja sellaisena se pysyy. Tunnustan elämän jatkuvan muutoksen ja kaoottisuuden. Se käsittää enemmän kuin vain diskordianismin, mutta sitä voi lähestyä myös sen keinoilla.

5. Mitkä ovat mielestäsi diskordianismin viisi tärkeintä elementtiä tai asiaa, jotka koskettavat omaa elämääsi ja ajattelutapaasi eniten?

- Kaaos. Maailmankaikkeus on muuttuvainen. Se ei ole harmoniaa ja järjestystä.

Huumori. Elämässä pitää olla hilpeyttä.

5. $23 = 2+3 = 5$.

Baijerin Illuminaatit. Selitä tätä sitten.

Diskordianistinen yhteisö. Ihmiset, ne ihmiset.

6. Mitä mieltä olet diskordianismin tutkimisesta tieteellisin menetelmin?

- Kaikkea voi yrittää tutkia tieteellisin menetelmin. Se onkin siten ihan eri asia, että mitä sillä saa asiasta irti.

Minä tosin uskon määrittelemisen ongelmaan ja se voi tulla vastaa. Kuikan määritellä diskordianismin kaltainen elävä paradoksi? Vai voiko diskordianismia tutkia määrittelemättä sitä?

7. Tulisiko diskordianismin tai jonkun diskordianistisen yhteisön mielestäsi hakea/saada virallisen uskonnon asema Suomessa? Perustele kantasi.

- Ei. Virallisen uskonnollisen yhteisön aseman hakeminen tuhlaa vain ihmisten aikaa ja vaivaa. Tietenkin, jos sitä haluttaisiin tehdä ihan tieteen tahtoon vain "systemiä" ärsyttääkseen niin mikäs siinä.

8. Harjoitatko diskordianismia jotenkin käytännössä (esim. rituaalit, riitit, harjoitteet, meditaatio, yms.)? Jos, niin miten?

- Omat harjoitteeni ovat kyllä ihan muuta kuin selkeää diskordianismia. Mielestäni diskordianismi sinänsä tarjoaa hyvin vähän mitään menetelmiä. Toisaalta olen tehnyt jotain satunnaisempaa transsimatkatyöskentelyä diskordianismin tiimoilta.

9. Millä tasolla diskordianismi eniten vaikuttaa elämääsi?

- Huumori. Minä taivun helposti aika suureen vakavuuteen. Diskordianismi tarjoaa omanlaisensa tujauksen huumoria. Ilman Robert Anton Wilsonin ja tiettyjen ihmisten tapaamisen yhdistelmää saattaisin etsiä huumoria jotenkin toisin.

10. Tiedätkö, mikä on fnord ja miten kuvailisit sitä?

- Fnord on käsitteellistämisen yläpuolella. Vain jos pystyy edes hetkellisesti näkemään maailman ilman käsitteellistämisen muodostamaa turvaa voi nähdä fnordit. Fnord.

11. Eris Discordia on diskordianismin jumalatar. Kuka ja millainen hän on? Millainen hänen roolinsa diskordianismissa on? Millainen on oma suhteesi häneen?

- Eris on kaaoksen symboli. Sen on jotain, jota on napattu kreikkalaisesta tarustosta, mutta joka on kyllä diskordianismissa ihan omassa muodossaan. Minulle ei ole kovinkaan henkilökohtaista suhdetta Erikseen. Minulle hän on jäänyt symbolismin tasolle.

12. Onko kaiken takana salaliitto?

- Siis kaiken takana on muotoaan muuttavien liskoihmisten salaliitto, joka juo ihmislasten verta. Kysykää vaikka David Ickelta.

Mutta vakavissaan, pidän salaliittoteorioihin hairahtumista yhtenä suurimpana mokana, mitä voi tehdä. Sillä ihminen vahingoittaa vain omaa mielenterveyttään ja alkaa suhtautua lamaan tunteen passiivisesti suhteessa muuhun yhteiskuntaan.

Tunnen salaliittoteorioita kyllikseni pitääkseni monia niistä perusteettomina. Robert Anton Wilson sanoi joskus: "Minun mielestäni salaliittoteoreetikot ovat maailman nöyrimpiä ihmisiä. Heillä on vaikka kuinka jänniä ideoita, mutta he eivät väitä keksineensä niitä omasta päästänsä."

13. Tunnetko toisia diskordianisteja Suomessa / muualla maailmassa esimerkiksi Internetin välityksellä? Pidätkö heihin yhteyttä?

. Suomessa minulla on tiettyä kaveripiiriä, joilla on taipumusta diskordianismiin. Tapaan heitä suhteellisen usein. Erikseen nimenomaan internetittävina minulla ei ole diskordianisteja. Olen kaikki ihmiset tavannut myös ihan "oikeassa elämässä".

14. Saako sinut pyytää jatkohaastatteluun?

- Saa pyytää.

15. Anna palautetta kyselystä: risut, ruusut ja kehitysehdotukset ovat kaikki tervetulleita

- Minusta se kysymys olisi ollut kiinnostava, että minkä vuoksi haastateltavat on ylipäänsä päätenyt diskordianistien piiriin ja minkä vuoksi ylipäänsä kokee sen mielekkääksi. Koska diskordianismi on mitä on, olisi kivä tietää, miksi näin. Miksi ei keskittyä vaikka johonkin, jolla esimerkiksi on tunnetusti pidempi historia?

A:

1. Kerro ensin ikäsi, sukupuolesi ja asuinpaikkasi (jos et halua ilmoittaa asuinpaikkakuntaasi, ilmoita edes, missä läänissä asut)

- 22, nainen, Vaasa

2. Miten määrittelisit uskonnon (omin sanoin)?

- Jokin määrä ei-välttämättä-loogisia/järkeviä uskomuksia jotka on sysätty yhteen ja samaan järjestelmään jolloin syntyy kokonaisuus jolle voi antaa nimen. Sisältää usein (useimmiten?) jumaluuksia tai ainakin henkiolentoja.

3. Pidätkö diskordianismia ensisijaisesti uskontona, elämäkatsomuksena, filosofiana, kaikkena näistä vai jonain muuna? Perustele.

- Kaikkia. Uskonto koska Eris on jumalatar ja jumaluudet soveltuvat noin yleensä parhaiten uskonto-nimityksen alle. Toisaalta elämäkatsomus jossa muistetaan kaaoksen ja epäjärjestyksen luovaa puolta (myös nimellä Eris) ja iloitaan siitä. Ja filosofia aikalailla samoista syistä kuin elämäkatsomus, järjestelmä jossa pohditaan järjestyksen ja epäjärjestyksen näennäistä vastakkaisuutta ja harmaanaamaisuuden ...tuota... harmautta.

4. Pidätkö itseäsi pääosin diskordianistina? Entä kuuluuko maailmankuvaasi elementtejä myös muista uskonnoista?

- Olen pääosin kaaosmaagisen filosofian mukaisesti ”en mitään”. Olen silti ottanut diskordianismin ja suomenuskon lähemmäs itseäni kuin muut uskonnot; diskordianismin koska se täyttää minun henkisen tarpeeni olla kaaottinen idiootti, ja suomenuskon koska se tuo minut lähemmäs synnyinmaani jumaluuksia ja luontoa. Omena. [oli pakko lisätä toi sen meiän keskustelun jälkeen =D]

5. Mitkä ovat mielestäsi diskordianismin viisi tärkeintä elementtiä tai asiaa, jotka koskettavat omaa elämääsi ja ajattelutapaasi eniten?

- * Järjestyksen ja epäjärjestyksen filosofia primäärisen kaaoksen eri puolina

* Leikkisä ja huumorintajuinen suhtautuminen maailmaan

*Yhteisö

*Surrealistisuus

* Uskonto luovana prosessina, kehittyvänä ja muuttuvana järjestelmänä

6. Mitä mieltä olet diskordianismin tutkimisesta tieteellisin menetelmin?

- Mielenkiintoinen idea kieltämättä =P

7. Tulisiko diskordianismin tai jonkun diskordianistisen yhteisön mielestäsi hakea/saada virallisen uskonnon asema Suomessa? Perustele kantasi.

- Pitäisi. Uskontojen tasa-arvon edistämisen takia ja jotta ylipäättään käsitys siitä, mikä on uskonto (oikeaoppinen sellainen), laajentuisi koskemaan muitakin kuin lähi-Idän monoteistisiä uskontoja ”ja niitä kummajaisia idässä”.

8. Harjoitatko diskordianismia jotenkin käytännössä (esim. rituaalit, riitit, harjoitteet, meditaatio, yms.)? Jos, niin miten?

- Sattumanvaraisesti. Olen yhdistänyt shamanistisia perinteitä diskordianismiin ja tehnyt muutaman muun kanssa kokeen jossa piti löytää diskordianistinen voimaeläin. Olemme myös erään ryhmän kanssa palvoneet kaalinpäättä Helsingin keskustassa ja yhden ryhmäläisen asunnolla (luoden näin ollen aivan uuden diskordianistisen rituaalin =D). On myös erinäisiä epämääräisiä ilmoituksia yliopiston ja esim. kauppojen ilmoitustauluilla ja joskus tullut kirjoiteltua kummallisia viestejä lumeen ja katuille (liidulla). Nämä on nyt ensimmäiset mitä tulee mieleen. Kaikenmuotoinen kaaoksen lisääminen järjestelmässä tukee Eristä joten lasken sen uskonnonharjoittamiseksi. Kaikki mitä yleensä teen on kuitenkin muiden diskordianistien seurassa vaikka uskonnon filosofia onkin mukana arkipäivässä.

9. Millä tasolla diskordianismi eniten vaikuttaa elämääsi?

- Se tuo randomfactoria arkipäivään ja muistuttaa ettei se päivä olekaan niin arkinen => Aina voi keksiä jotain älytöntä muiden ihmisten kiusaksi ja omaksi piristykseksi.

10. Tiedätkö, mikä on fnord ja miten kuvailisit sitä?

- Fnord on sana jota käytetään ihmisten aivopesuun. Lapset opetetaan jo kouluissa pelkäämään fnordia ja olemaan näkemättä sitä (sillä silloin se ei voi vahingoittaa), ja sen jälkeen aina kun ihminen näkee tekstin mihin on lisätty fnord, esimerkiksi sanomalehden uutisissa, hän tuntee sen aiheuttaman pelontunteen mutta koska ei voi nähdä tämän tunteen aiheuttajaa, hän yhdistää ahdistuksen lukemaansa uutiseen fnordin sijaan. Esiintyi kai alunperin Illuminatus!-trilogiassa.

11. Eris Discordia on diskordianismin jumalatar. Kuka ja millainen hän on? Millainen hänen roolinsa diskordianismissa on? Millainen on oma suhteesi häneen?

- Eris on sodanlietsojasta kehittynyt kaaoksen jumalar joka on tainnut Malaclypse Nuoremman ynnä muiden käsissä saada hieman positiivisemmän maineen kuin mikä se alunperin oli. En silti kutsuisi häntä ihan minne tahansa (tai ollenkaan paikalle) vaan pidän hänestä enemmän taustalla vaikuttavana voimana.

12. Onko kaiken takana salaliitto?

- Ei ole, vaan useampi. (even wrong things are true)

13. Tunnetko toisia diskordianisteja Suomessa / muualla maailmassa esimerkiksi Internetin välityksellä? Pidätkö heihin yhteyttä?

- Tunnen Suomessa ja pidän heihin yhteyttä kokoajan =>

14. Saako sinut pyytää jatkohaastatteluun?

- Saapi pyytää.

15. Anna palautetta kyselystä: risut, ruusut ja kehitysehdotukset ovat kaikki tervetulleita

- Mielenkiintoinen kysely, piti yrittää metsästää haavilla aivoja tässä kun vastaili. Toivoitavasti vastaukset olivat jotakuinkin käyttökelpoisia.

N:

1. Kerro ensin ikäsi, sukupuolesi ja asuinpaikkasi (jos et halua ilmoittaa asuinpaikkakuntaasi, ilmoita edes, missä läänissä asut)

- Ikä 27, asuinpaikka Tampere, juridinen sukupuoli nainen

2. Miten määrittelisit uskonnon (omin sanoin)?

- Auttaisi varmaan, jos olisin tutustunut käytössä oleviin määritelmiin, mutta näin käpylisäkkeen sijaan lonkalla mietittynä: Kokonaisvaltaiseen metayysiseen käsitykseen pohjautuvaa toimintaa. Erityyppisissä uskonnoissa voi korostua mystinen, ritualistinen, yhteisöllinen tai opillinen puoli, ja diskordianismi kuuluu ehdottomasti näistä ensimmäiseen ryhmään.

3. Pidätkö diskordianismia ensisijaisesti uskontona, elämäkatsomuksena, filosofiana, kaikkena näistä vai jonain muuna? Perustelee.

- Niin, mitenkäs nuo käsitteet eroavat toisistaan? Väittäisin, että diskordianismi voi olla niitä kaikkia. Ensisijaisesti käyttäisin kuitenkin täsmällisintä sanaa "uskonto", koska "elämäkatsomus" saa ensimmäisenä ajattelemaan yhteiskunnallisia katsomuksia, ja toisaalta sanojen etymologiaan mennä - diskordianisti ei suoranaisesti rakasta viisautta. Toisinaan olen jopa leikkisästi käyttänyt toiminnastani nimitystä "misosofia".

4. Pidätkö itseäsi pääosin diskordianistina? Entä kuuluuko maailmankuvaasi elementtejä myös muista uskonnoista?

- Diskordianismi ei ole tällä hetkellä ensisijaisin harjoittamani uskonto, mutta jossain mielessä kylläkin se perustavanlaatuisin. Ajattelen diskordianismia työkalupakkina, jonka sisään sijoitan kaikki muut uskonnot. Diskordianismi auttaa minua suhteuttamaan uskontoja ja ymmärtämään, mihin tilanteeseen mitäkin työkalua sopii käyttää.

5. Mitkä ovat mielestäsi diskordianismin viisi tärkeintä elementtiä tai asiaa, jotka koskettavat omaa elämäsi ja ajattelutapaasi eniten?

- Höö, onkohan nämä nyt sitten varmasti ne kaikkein tärkeimmät? Noh. Ilman mitään järjestystä (heh heh):
- Ajatus, että erilaiset (epä)järjestykset ovat vain hetkellisiä ikkunoita kaaokseen. Vaikka pitäisikin tietyistä karmeista enemmän kuin toisista, niiden paikka on syytä tiedostaa ja silloin tällöin vilkaista myös ikkunaa talon vastapuolella. Toisaalta en usko, että ihmismieli kykenisi käsittämään todellisuutta paljaltaan, vaan luultavasti sekoaisi sen kohdatessaan.

- Eristisen eskalaation laki. Tämä käy ilmeiseksi, jos tutustuu esimerkiksi kunnallishallintoon tai Pohjanmaan historiaan. Jos olisin fiksumpi kuin olen, ymmärtäisin kenties olla yrittämättä järjestellä ja aikatauluttaa elämäni liiaksi.

- Harmaanaaman kirous. Elämä on kuin huono parodia, josta voi nurista koko esityksen ajan tai sitten voi rentoutua, nauraa sille ja nauttia olostaan. Harvoin, jos koskaan, kukaan itsensä ja tekemisensä tosissaan ottava tyyppi on saanut mitään merkityksellistä aikaan.

- Pentaparin viides käsky, joka kieltää diskordianistia uskomasta mihinkään lukemaansa, eli paradoksaalisesti myöskään itseensä. Siis ihan sama juttu kuin käpylisäkkeen kanssa. Ylipäätään ei kannata uskoa, ainakaan kovin tosissaan.

- Fnord. Tästä tuonemmin.

6. Mitä mieltä olet diskordianismin tutkimisesta tieteellisin menetelmin?

- Huippua! Ensinnäkin on äärettömän kiintoisaa nähdä, miten omat käsitykseni suhteutuvat diskordianismiin laajemmin. Toisekseen, nivaska yliopiston leimaamaa paperia helpottanee suuresti yrityksiä kertoa ummikoilta, että mikä juttu tämä nyt oikein on, kun omat sanat eivät aina oikein riitä. Ja

kolmannekseen, jos uskontotiede kohtelee diskordianismia "oikeana" uskontona silkan parodian sijaan, joutuvat näin todennäköisemmin tekemään myös viranomaiset.

7. Tulisiko diskordianismin tai jonkun diskordianistisen yhteisön mielestäsi hakea/saada virallisen uskonnon asema Suomessa? Perustele kantasi.

- Toivoisin sitä kovasti. Kaikilla uskonnoilla pitäisi mielestäni olla samat oikeudet. Erityisesti juuri diskordianismin "virallinen" asema olisi kuitenkin symbolisessa mielessä erityisen hieno juttu, koska se jos mikä haastaisi ummehtuneet käsitykset uskonnoista. Järjestyksiä on helpoin murtaa sisältäpäin. Nykyisten käytäntöjen aikana en tosin usko, että hakemuksella olisi mitään mahdollisuuksia tulla hyväksytyksi.

8. Harjoitatko diskordianismia jotenkin käytännössä (esim. rituaalit, riitit, harjoitteet, meditaatio, yms.)? Jos, niin miten?

- Kutsun diskordianismin harjoittamista käytännössä Operaatio mielenpanoksi. Sen tarkoitus on murtaa vallitsevia järjestyksiä (sekä oman että toisten päissä) tekemällä ne naurettaviksi, ja sen ilmenemismuodot vaihtelevat. Toisiin kohdistettuna ne pyrkivät järkyttämään ihmiset hetkeksi tavanomaisesta robottimoodistaan, itseen kohdistettuna kyse on ennemminkin itseohjelmoinnista eli sen kyseenalaistamisesta, kuka minä olen. Olen esimerkiksi jaellut lukuisissa tilaisuuksissa Paavo Väyrysen nuoruudenkuva -tarroja, pukeutunut hassuun asuun ilman syytä, tilannut kaverille hänen inhoamansa puolueen jäsenlehden, taivuttanut sanoja tahallaan "väärin" ja kirjoittanut sanomalehteen kolumnin siitä, miten ilmastonmuutosta kannattaa edistää. Saatan myös käyttää vaihtoehtoista kalenterijärjestelmää, opetella väkisin kuuntelemaan outoa musiikkityyliä, alkaa kirjoittaa jonkin tietyn kirjaimen eri tavalla kuin ennen tai matkustaa yksin vieraaseen paikkaan vailla suunnitelmaa, mitä siellä tekisin. Melko usein käytännön pilat, parodiauskonnot, piratismi, vastamainokset ja katuperformanssit ovat myös hyviä esimerkkejä mielenpanosta.

9. Millä tasolla diskordianismi eniten vaikuttaa elämääsi?

- Millä mistä tasoista? Eniten varmaankin siellä pohjakerroksessa, taustavaikuttimena vähän kaikessa. Ei tosin haittaisi, vaikka se sukeltaisi pinnalle asti vähän tämänhetkistä useamminkin.

10. Tiedätkö, mikä on fnord ja miten kuvailisit sitä?

- Fnordin koko idea on, ettei sitä ole mahdollista määritellä. Lähimmäksi sitä pääsevät kiertävät paradoksit, joiden mukaan fnord on "reikä donitsissa", "hiljaisuuden aiheuttama kaiku", "paikka, johon sukut katoavat pyykissä" tai "syy siihen, että ankat syövät puita". Itse tyypillisesti kuvaan sillä asioita, jotka ovat kaikkien nenän edessä, mutta joita kukaan ei näe. Fnord vaikuttaa tärkeältä ja ylevältä, mutta vie todellisuudessa huomion olennaiselta eikä liity itse asiaan. Fnord on sitä, että puolet vauvoista puetaan vaaleansiniseen potkupukuun tai että elämän tavoitteena on kerätä mahdollisimman paljon rahaa.

11. Eris Discordia on diskordianismin jumalatar. Kuka ja millainen hän on? Millainen hänen roolinsa diskordianismissa on? Millainen on oma suhteesi häneen?

- Eris on lumoavan kaunis ja samaan aikaan kauhistuttava. Hän on epäjärjestyksen jumalatar, kun kaikki muut jumalani edustavat järjestystä. Hän on äärimmäisen tarpeellinen vastavoima liialliselle järjestykselle, jota diskordianismissa pyritään tasapainottamaan, mutta toisaalta kukaan järjissään oleva ei halua häntä sotkemaan elämäänsä. Suhteeni Erikseen on tämän takia kunnioittavan etäinen, enkä esimerkiksi menisi suoraan kutsumaan häntä, paitsi silloin kun olen niin tehnyt. Eris ei ole pahantahtoinen[, mutta kylläkin kujeilija, joka ymmärtää pyynnöt tahallaan aina kaikkein odottamattomimmilla tavalla. Hän ei kummemmin mieti tekojensa seurauksia, ja niillä onkin tapana aiheuttaa massiivisia ketjureaktioita.

12. Onko kaiken takana salaliitto?

- Salaliittojahan riittää joka niemeen ja notkoon, mutta useimmat niistä eivät onnistu oikein missään tavoitteissaan, paitsi jos tyhmyys ymmärretään salaliitoksi. Oikeasti kaiken takana on kaikkein salaisin

salaliitto, joka ei ole kaiken takana vaan kaikkien nenän edessä. Toisin sanoen fnord. Jos siis palataan esimerkiksi klassisiin poliittisiin salaliittoteorioihin maailmaa hallitsevasta salaseurasta, niin tosielämän maailmanherruudessa ei ole yhtään mitään salaista. Tosin se on paljon heikommin järjestäytynyt ja epäsuunnitelmallisempi kuin foliohattukansan kuvaama illuminati.

Kuten tuosta ehkä voi päätellä, en varsinaisesti arvosta vallan liiallista keskittymistä ja hierarkioita. Voisi jopa sanoa, että diskordianismi vaikuttaa vahvasti myös yhteiskunnallisten näkemysten taustalla. Ihannoin esimerkiksi suoraa demokratiaa, vapaata kulttuuria, avoimen vertaiskehityksen yhteisöjä ja John Stuart Millin muotoilemaa eettistä liberalismia.

13. Tunnetko toisia diskordianisteja Suomessa / muualla maailmassa esimerkiksi Internetin välityksellä? Pidätkö heihin yhteyttä?

- Kaikki tuntemani diskordianistit ovat suomalaisia, mutta omalta paikkakunnaltani en tunne yhtään. Useimpien kanssa tulee pidettyä epäsäännöllisesti yhteyttä netin kautta ja tavattua kasvokkain noin pari kertaa vuodessa. Ensimmäisen kohtaamani toisen diskordianistin eli vanhan kirjekaverin kanssa olen edelleen väleissä, mutta emme ole koskaan tavanneet nokikkain.

14. Saako sinut pyytää jatkohaastatteluun?

- Kysyä aina voi.

15. Anna palautetta kyselystä: risut, ruusut ja kehitysehdotukset ovat kaikki tervetulleita

- Huh huh, ei helppoja ollenkaan. Voi olla, että vastaisin huomenna eri lailla. Toivottavasti tästä oli kuitenkin teille apua. Hyviä perslihaksia lopputyölle!

J:

1. Kerro ensin ikäsi, sukupuolesi ja asuinpaikkasi (jos et halua ilmoittaa asuinpaikkakuntaasi, ilmoita edes, missä läänissä asut)

- 30v mies Espoosta, hei.

2. Miten määrittelisit uskonnon (omin sanoin)?

- Uskonto on sarja erilaisia uskomuksia siitä minkälainen maailma on, miten se on olemassa, ja miksi asioita sattuu tapahtumaan. Moni uskonto laittaa vastuun maailmasta ja sen tapahtumista jonkun jumalan (tai useamman) harteille, ja siten selittää asioita joita ei muuten ymmärretä. Toiset taas eivät. :)

3. Pidätkö diskordianismia ensisijaisesti uskontona, elämäkatsomuksena, filosofiana, kaikkena näistä vai jonain muuna? Perustele.

- Mielestäni Diskordianismi on työkalu itsensä ja ajattelunsa vapauttamiseen enemmän kuin varsinainen uskonto, vaikka uskonnon määritelmä toteutuukin Diskordialaisuudessa. Tietääkseni Diskordialaisuus ei ole saanut vielä virallisen uskonnon asemaa missään maassa.

Samaan aikaan se on hauskaa ja mielenkiintoista, aivoja aktivoivaa, ja rohkaisee ajattelemaan laatikon ulkopuolellakin.

4. Pidätkö itseäsi pääosin diskordianistina? Entä kuuluuko maailmankuvaasi elementtejä myös muista uskonnoista?

- Kun minulta kysytään uskontoani, sanon olevani Diskordialainen. En kuitenkaan pidä itseäni erityisen uskonnollisena, enkä ole varsinaisesti napannut mukaan muista uskonnoista elementtejä - ainakaan tietoisesti.

5. Mitkä ovat mielestäsi diskordianismin viisi tärkeintä elementtiä tai asiaa, jotka koskettavat omaa elämäsi ja ajattelutapaasi eniten?

- 1. Yksilön- ja uskonnonvapaus. Diskordialaisuus sanoo aivan joka vaiheessa että olemme vapaita elämään miten haluamme ja tulkitsemaan Diskordialaisuutta miten haluamme. Käsitän tämän tarkoittamaan myös sen että olemme vapaita heivaamaan koko Diskordialaisuuden huithiiteen jos niin haluamme, kunhan ymmärrämme että olemme vapaita niin tekemään.

2. Terveellisyys. Diskordialaisuus auttaa näkemään asioita paljon "järkevämmältä" kannalta laittamalla asioita mukavasti perspektiiviin ja auttamalla ymmärtämään mikä on tärkeää ja mikä ei.

3. Viihteellisyys. Tämä on todella hauskaa! Hajoilen Diskordialaiselle tekstille aina sitä lukiessani, ja huumori sekä hauskuus ovat molemmat lähellä sydäntäni ja iso osa elämäni yleisestikin.

4. Omenat. Terveellisiä. Naminami.

5. Yksilöllisyys. Jokainen meistä saa olla juuri se mikä haluaakin, ja mitään organisaatiota ei ole vääntämässä sääntöjä aiheesta. Sen huomaa kaikessa disko-tekstissä oikein selvästi.

6. Mitä mieltä olet diskordianismin tutkimisesta tieteellisin menetelmin?

- Siitä vain! Mielenkiintoista nähdä mihin tutkimukset johtavat. Tieteellisellä menetelmällä on kuitenkin aika hyviä saavutuksia tähän mennessä, onkin jännä nähdä onko Diskordialaisuudella memeettisiä tai kulttuurihistoriallisia vaikutuksia tulevaisuudessakin.

7. Tulisiko diskordianismin tai jonkun diskordianistisen yhteisön mielestäsi hakea/saada virallisen uskonnon asema Suomessa? Perustele kantasi.

- En tiedä paljoa siitä miten uskonto virallistetaan ja mitä vaatimuksia kyseisellä uskonnolla on. Olisihan se ihan kiva juttu, ja mahdollinen uskonnontunnistus valtion tasolta voitaisiin sitten printata ja liimata seinälle ihasteltavaksi. Ongelmia voi tulla vastaan jos touhuun täytyy lyödä jokin virallinen säännöstö tai turhan tiukka määritelmä, joka taas pilaisi koko meiningin.

Toisaalta taas sekin kuuluu asiaan omalla tavallaan - muut Diskordialaiset sanovat että bullshit, ja ryhtyvät anomaan omia lahkolupiaan ja sitten yhtäkkiä Diskordialaisuutta on kuin kukkia kedolla :D

8. Harjoitatko diskordianismia jotenkin käytännössä (esim. rituaalit, riitit, harjoitteet, meditaatio, yms.)? Jos, niin miten?

- Jaan paavikortteja ihmisille jotka ilmeisesti niitä tarvitsevat/ansaitsevat , ja yritän nähdä asioista vähän diskordialaisemman puolen. En myöskään syö hodareita, sekä siksi että Eristä siten loukattiin, ja koska en tykkää niistä. :)

9. Millä tasolla diskordianismi eniten vaikuttaa elämääsi?

- Joudun selittämään niiden paavikorttien merkitystä aika usein! Se on myös kätevä tapa välttyä Helluntai- ja Jehovasaarnaukselta.

10. Tiedätkö, mikä on fnord ja miten kuvailisit sitä?

- Aika ovelasti kysytty, mutta tiedät kyllä että jos sitä pitää kysyä, niin turvaluokitukseksi sen tietämiseen on liian alhainen.

11. Eris Discordia on diskordianismin jumalatar. Kuka ja millainen hän on? Millainen hänen roolinsa diskordianismissa on? Millainen >on oma suhteesi häneen?

- Eris on alunperin Kreikkalainen epäjärjestyksen/riidanhaluisuuden jumalatar jota syytettiin lähinnä siitä kun ihmiset tappelivat keskenään väärinkäsitysten vuoksi - eräänlainen väkivaltainen saippuaopperan henkilöitymä. Antiikin aikoina hän ei ollut sinänsä suosittu jumala, mutta koska aivan kaikella piti olla jumala/pyhä henkilöitymä ja kyseinen aihe oli sen verran abstrakti ja kuitenkin tarpeeksi suuri niin kokonainen jumala tarvittiin tähän hommaan. Roomalaiset, nuo vanhat kunnon mielikuvituksettomat maailmanvalloittajat, nyysiessään Kreikkalaisilta kaiken kulttuurin mihin pienillä kätösillään pääsi tarttumaan, nimesivät Eriksen Discordiaksi.

Eris ei ole kuitenkaan läheskään niin julma kuin antiikin aikoina uskottiin. Syynä oli todennäköisesti antiikin Kreikkalaisten ja Roomalaisten patriarkaalinen yhteiskunta jossa voima-asemassa oleva nainen oli joko uhka tai vitsi. Nämä lähteet eivät ole täysin luotettavia, vaikka niissä varmasti onkin totuuden siemen - päästäkseen minkäänlaiseen valta-asemaan naisen piti olla tuplasti fiksumpi, kovempi ja voimakkaampi kuin kilpailevat miehet. Nykyään (hieman) valaistuneempina aikoina Eris on huomattavasti lähestyttävämpi, kiitos närästyslääkkeiden.

Eris on siis Diskordialaisuuden keulakuva, jumalatar joka antoi ihmisille lahjaksi vapauden perusteettomasta järjestelmällisyydestä ja pakkomielleisestä kontrollista. Oma näkemykseni on että jos Eris haluaa minuun tutustua niin täällä ollaan, olisihan se kivaa, mutta arvatenkin jopa nykyaikana jumalattarena oleminen on täysipäiväinen homma joten kiirettä varmasti pitää. Ei tässä mitään kiirettä ole, jaksan kyllä odotella!

12. Onko kaiken takana salaliitto?

- Sekä on että ei ole. Se riippuu siitä mistä roikkuu.

13. Tunnetko toisia diskordianisteja Suomessa / muualla maailmassa esimerkiksi Internetin välityksellä? Pidätkö heihin yhteyttä?

- Hyvin harvoja, ja pidän niihin yhteyttä lähinnä yhteisten harrasteiden kuin diskordialaisuuden kautta. Olen pitkälti ns. vapaa agentti joka toimii Diskordialaisuuden puolesta itsenäisesti ja matalalla profiililla

14. Saako sinut pyytää jatkohaastatteluun?

- Toki saa!

15. Anna palautetta kyselystä: risut, ruusut ja kehitysehdotukset ovat kaikki tervetulleita

- Aika hyviä kysymyksiä. Kyllä näillä liikkeelle pääsee. :)

O:

1. Kerro ensin ikäsi, sukupuolesi ja asuinpaikkasi (jos et halua ilmoittaa asuinpaikkakuntaasi, ilmoita edes, missä läänissä asut)

- 26 v, Mies, Helsinki

2. Miten määrittelisit uskonnon (omin sanoin)?

- Minusta uskonto on henkilökohtaisesti merkittävä näkemys maailmaan. Uskonto eroaa uskomuksesta, nimenomaan merkittävyyden ja kaikkikattavuutensa puolesta. Lisäksi uskonto on osa nimen omaan uskomista, sen ei ole pakko olla siis osa ns tieteellistä mitattua maailmaa, vaan voi olla myös tuon kaiken toisella puolella, uskomuksena.

3. Pidätkö diskordianismia ensisijaisesti uskontona, elämäkatsomuksena, filosofiana, kaikkena näistä vai jonain muuna? Perustelee.

- Uskonto, diskordianismi sisältää ehdottomasti asioita joita ei voi pitää selkeästi filosofisina, jossa johtopäätöksiä pyritään jollain tavalla älyllistämään eikä myöskään pelkkänä elämäkatsomuksena sillä se tietyllä tapaa edellyttää myös uskoa eikä ole vain maailmankatsomus, toki se on vahvasti myös maailman katsomus mutta on se myös enemmän uskonto

4. Pidätkö itseäsi pääosin diskordianistina? Entä kuuluuko maailmankuvaasi elementtejä myös muista uskonnoista?

- Koen olevani diskordianisti, mutta myös suomenuskoinen, tässä suhteessa olen vähän jakautunut, tietyllä tapaa suomenuskon rauhallinen perinne on hieno ja koen läheisyyttä myös esi-isiin toisaalta diskordianismin moderni ilmaisu ja luova kaaos häkellyttää ihastuttaa ja lämmitteää. En kuitenkaan näe näitä asioita toisiaan pois sulkevinä, vaan huomaan jakavani asioita kuuluvan eri puolille luontaisesti, esimerkiksi saunakäytös voi olla selkeästi rauhottavampi suomenuskoinen pyhä perinne kun taas sitten avannossa häröily selkeästi taas diskordianismia

5. Mitkä ovat mielestäsi diskordianismin viisi tärkeintä elementtiä tai asiaa, jotka koskettavat omaa elämääsi ja ajattelutapaasi eniten?

- Maailman erottomaton kahtia jako kaaokseen ja järjestykseen, sekä tarve molempien olemassa olon tasapainolle

Eris, Rakas lady, hämmennyksen ja kaiken oudon kummallisen personointi,

Muistutus siitä että ero nerouden ja hulluuden välillä on hyvin häilyvä (keisari norton)

Tietynlainen filosofiaa lähentävä ajattelu ettei tule ottaa itseään liian vakavasti

Kaikki on maagista kun vain tarpeeksi tahtoo (pyöristetään lähimpään maagiseen alkulukuun)

6. Mitä mieltä olet diskordianismin tutkimisesta tieteellisin menetelmin?

- Hienoa että saa olla labrarottana, tai siis minusta on hienoa että asiaa tutkitaan tieteellisesti ja pyritään saada meidät ihan oikeasti ymmärretyksi (siinä määrin kuin se on mahdollista) ja saada myös jollain tasolla tunnustettu asia, minun uskontoni on minun eikä määriteltävissä kenenkään raamien mukaisesti, se ei silti tee siitä yhtään vähäarvoisempaa

7. Tulisiko diskordianismin tai jonkun diskordianistisen yhteisön mielestäsi hakea/saada virallisen uskonnon asema Suomessa? Perustele kantasi.

- Ehdottomasti pitäisi. Tällä hetkellä laki takaa uskonnonvapauden ja tasa-arvon mutta varsinkin tuo tasa-arvo toteutuu käytännössä vain rekisteröityneiden uskontojen osalta, arkielämässä tämä näkyy esim siinä että vain rekisteröitynyttä uskontoa vastaan tehty loukkaus voidaan nähdä loukkaksena ko uskontoa kohtaan (entinen jumalan pilkka) eli siis sinun uskontoasi voidaan vähätellä panetella ja mustamaalata kunhan se ei ole rekisteröitynyt. Lisäksi vaikka organisaatio on löyhä ja järjestäytymätön ei tarkoita ettei se olisi olemassa; tästä esimerkkinä esimerkiksi internetin trollipooli anonyymit, jotka ovat miltein malliesimerkki itseohjautuvasta organisaatiosta ja viraali ryhmistä.

8. Harjoitatko diskordianismia jotenkin käytännössä (esim. rituaalit, riitit, harjoitteet, meditaatio, yms.)? Jos, niin miten?

- Etsin ympäristöstäni fnoordeja ja viitosisia. Tulipa sitä eräänlaisena ryhmärituaalina etsittyä diskordianista voimaeläintä, myös hodarin syöminen tai syömättämyys on tietynlainen pohdiskelua aiheuttava asia, myös epämääräinen hämmingin löytäminen ja aiheuttaminen on eräänlainen riitti jossa pyritään muistuttamaan itseä ja ulkopuolisia elämän rajallisuudesta. Yhteyden pito muihin diskoihin aiheuttaa välillä kummallisia aivopieruja jotka toimivat harjoitteena.

9. Millä tasolla diskordianismi eniten vaikuttaa elämääsi?

- Syvällisellä välitasolla. tai vaihtoehtoisesti tasolla 23? mikä taso tässä nyt on minun diskordianismi on ainakin välillä täysin tasotonta, melkein luokatonta

10. Tiedätkö, mikä on fnord ja miten kuvailisit sitä?

- en tiedä mitä tarkoittaa mikä on ja miten sitä kuvaillaan jos siinä ei sanota mitä siinä pitäisi kuvailla, ainakin rupesi ahdistamaan kovasti kun luin tämän tekstin

11. Eris Discordia on diskordianismin jumalatar. Kuka ja millainen hän on? Millainen hänen roolinsa diskordianismissa on? Millainen on oma suhteesi häneen?

- Hän on naurava leikkisä hulmuava vapaa henki, hän ei ole paha eikä hyvä, hän voi olla vaarallinen koska se mikä on hauskaa ei välttämättä ole turvallista, hän on se luova hulluus joka on ajanut eteenpäin taiteilijoita ja tiedemiehiä, liikemiehiä ja muita. Hän on jumalallinen (no daa) hän on no eläväinen. Hänen roolinsa diskossa on eräänlainen voimakas ydin taustavoima jonka nauru kuuluu hiljaa hämmennyksessä. Hän on tietynlainen korkein periaate estoista vapaa kulkia.

Oma suhteeni häneen on läheinen, tai ainakin niin koen sen en rukoile häntä (se nyt on vaan riskialtista) vaan näen hänet eräänlaisena sisarena joka kujeilee muiluttaa rakastaa ja ärsyttää samaanaikaan, tietynlainen luotsi hän on myös se hurrikaanin rauhallinen keskipiste.

12. Onko kaiken takana salaliitto?

- ei osa liitoista on täysin julkisia.

13. Tunnetko toisia diskordianisteja Suomessa / muualla maailmassa esimerkiksi Internetin välityksellä? Pidätkö heihin yhteyttä?

- Kyllä pidän lähinnä suomessa kun on tullut pidettyä sen verta tiivistä yhteyttä niin ei ole tarvinnut noita ulkomaanapuja hakea

14. Saako sinut pyytää jatkohaastatteluun?

- saa edottomasti

15. Anna palautetta kyselystä: risut, ruusut ja kehitysehdotukset ovat kaikki tervetulleita

- olipa kerran rangifer tarandus joka päätti lähteä arolta rannalle uimaan, matkalla rannalle rangifer tarandus törmäsi hyvään kavereiinsa rangifer tarandus ragifer tarandukseen. "Hei rangifer tarandus rangifer tarandus" Rangifer tarandus sanoi "no hei Rangifer tarandus" mikä sinut tänne toi" Rangifer tarandus rangifer tarandus vastasi... jatkuu sitten joskus

T:

1. Kerro ensin ikäsi, sukupuolesi ja asuinpaikkasi (jos et halua ilmoittaa asuinpaikkakuntaasi, ilmoita edes, missä läänissä asut)

- Olen 39-vuotias helsinkiläismies.

2. Miten määrittelisit uskonnon (omin sanoin)?

- Uskonnon määritelmä riippuu pitkälti siitä, miltä kannalta sitä kulloinkin tarkastellaan[.En ryhdy tähän hommaan. :)

3. Pidätkö diskordianismia ensisijaisesti uskontona, elämäkatsomuksena, filosofiana, kaikkena näistä vai jonain muuna? Perustele.

- Pitäisin omalla tahollani diskordianismia lähinnä elämäkatsomuksena. Ehkä filosofiana, tosin en ole tässä yhteydessä varma, mitä tarkoittatte termillä filosofia. Uskontokin se voi joskus olla, silloin kun Eris ilmentyy kovin konkreettisesti.

4. Pidätkö itseäsi pääosin diskordianistina? Entä kuuluuko maailmankuvaasi elementtejä myös muista uskonnoista?

- Olen jokseenkin eklektien nykypakana. Diskordianismi on yksi tärkeä sivujuonne uskonnollisuudessani ja/tai elämäkatsomuksessani ja maailmankuvassani. Mikään näistä piirteistä ei ole kovinkaan voimakas. Diskordianismi ja muut mainitsemani taipumukset ovat hiljaisia taustatekijöitä, jotka muodostavat yhden osan minuutta.

5. Mitkä ovat mielestäsi diskordianismin viisi tärkeintä elementtiä tai asiaa, jotka koskettavat omaa elämääsi ja ajattelutapaasi eniten?

- En tiedä viidestä, mutta tärkein on se, että yrittää katsoa asioita useilta tahoilta ja välillä niksauttaa oman katsantonsa johonkin aivan toiseen vinkkeliin.

6. Mitä mieltä olet diskordianismin tutkimisesta tieteellisin menetelmin?

- Erinomainen idea. Olin itse ajatellut tehdä uskontotieteen graduni Eriksestä ja käsityksistä hänestä historiassa, mutta sitten totesin, että haluan enemmänkin keksittyä kognitiiviseen uskontotieteeseen kuin uskontohistoriaan. Edelleenkin kiinnostaa tuo epäjatkumokohta 1950-luvulla.

7. Tulisiko diskordianismin tai jonkun diskordianistisen yhteisön mielestäsi hakea/saada virallisen uskonnon asema Suomessa? Perustele kantasi.

- Ei. Diskordianismi ei tarvitse virallisuutta, se tarvitsee vain yksilöitä, jotka ajoittain yrittävät ajatella oman pienen lokeronsa ulkopuolella. Virallistaminen luo sääntöjä, jotka eivät mielestäni sovi diskordia-

nismiin. Eris on vapaus.

8. Harjoitatko diskordianismia jotenkin käytännössä (esim. rituaalit, riitit, harjoitteet, meditaatio, yms.)? Jos, niin miten?

- Lähinnä sillä tasolla, että mahdollisimman usein yritän katsoa muiltakin kannoilta, kuin miltä heti aluksi niitä katson. Esimerkiksi kirotessani ihmisiä ruokakaupassa, saatan sen jälkeen miettiä olevani itse aivan samanlainen ja sen jälkeen mietin meitä kaikkia siellä ruokakaupassa muurahaisina, jotka toimivat aistiensa varassa ja etsivät ruokaa. Kummasti mieliala tyyneytyy. Onko tämä diskordianismia? Mielestäni se on se tärkein osa diskordianismia: muuta ajatteluasi (ja toimintaasi). Tuo tosin oli mahdollisimman tylsä esimerkki, mutta eipä diskordianisminkaan tarvitse aina olla räväkkää ja silmillehyppivää.

9. Millä tasolla diskordianismi eniten vaikuttaa elämääsi?

- Kts. edelliset vastaukset.

10. Tiedätkö, mikä on fnord ja miten kuvailisit sitä?

- En voi kerto, etteivät Muinaiset Suurhamsterit tule ja pure.

11. Eris Discordia on diskordianismin jumalatar. Kuka ja millainen hän on? Millainen hänen roolinsa diskordianismissa on? Millainen on oma suhteesi häneen?

- Eris on se siro nelivitonen, joka ajoittain elämäntiellä pläjähtää päin pläsiä. Joskus hänen läsnäolonsa on ollut elämässäni hyvinkin konkreettinen, usein vain sellainen hauska muistutus siitä, ettei pidä ottaa itseään liian vakavasti.

12. Onko kaiken takana salaliitto?

- Yleensä se on asioiden edessä, selkeästi näkyvillä. Toisinaan myös sylissä

13. Tunnetko toisia diskordianisteja Suomessa / muualla maailmassa esimerkiksi Internetin välityksellä? Pidätkö heihin yhteyttä?

- Kyllä. Kyllä.

14. Saako sinut pyytää jatkohaastatteluun?

- Saa.

15. Anna palautetta kyselystä: risut, ruusut ja kehitysehdotukset ovat kaikki tervetulleita

- Alkupään uskontotieteellisiä termejä olisitte voineet määritellä paremmin kyselyn osalta, jotta ihmiset olisivat ymmärtäneet, mitä oikeastaan kysytte.

9.2. Sähköinen, tarkentava haastattelu

I:

1. Edellisessä kyselyssä annoit oman määritelmäsi uskonnolle. Miten mielestäsi uskonto

eroaa elämäkatsomuksesta tai filosofiasta? Koetko olevasi uskonnollinen ihminen?

- Uskonto voi olla yhtä elämäkatsomuksen ja filosofian kanssa, mutta eroavaisuuksia ilmenee käsittääkseni siinä, kun aletaan puhumaan jonkinlaisesta pysyvämmästä rakenteesta. Ja omasta mielestäni uskontoon kuuluu palvontamenoja ja tukeutumista uskonnon keskiössä olevaan hahmoon tahi ajatukseen. Elämäkatsomus ja filosofia ei välttämättä vaadi palvontaa tai tukeutumista, ne voi olla silkkaa tutkimista.

Hmm, pitäisi varmaan olla tutustunut teologisiin määritelmiin tarkemmin, mutta jos pelkkään omaan mutu-tuntumaan nojaa, niin sanoisin että en ole uskonnollinen. Jonkun muun mielestä varmasti olen, koska elämäkatsomuksessani on asioita jotka vaativat uskoa tietämisen ollessa mahdotonta, mutta itselläni kyseessä on ennemmin tutustuminen asioihin, joita en vielä tunne.

2. Miten koet diskordianismin sopivan eklektiseen uskontojen yhdistelyyn - joko omalla osallasi tai ylipäättään. Vastasit, ette ole diskordianismi pääosin, vaan noituus ja shamanismi ovat itselläsi tärkeimpiä maailmankuvasi rakentajia. Miten diskordianismi sopeutuu tähän ympäristöön? Haluatko kertoa "vahingossa" tapahtuneesta itse-initiaatiostasi: mitä teit, miten se tapahtui vahingossa?

- Noituus ja shamanismi ovat niin syväluotaavia ja juuriaravistelevia asioita elämässäni, että haluan joskus keventää hengellistä elämäni. Ei sillä, että diskordianismi olisi mikään kepeä tai kevyt asia itsessään, mutta minulla se on. Se on tie palauttaa mieli takaisin lapsenomaiseen tilaan, ottaa etäisyyttä joskus painolastiksi kertyviin normeihin ja tutkia asioita toiselta kantilta. Diskordianismi tuo vaihtelua noituuden ja shamanismin Työhön. En liitä diskordianistisiin tapoihin mitään systemaattista tahtotyöskentelyä, annan asioiden vain mennä ja tulla, ja ennenkaikkea annan luvan nauraa.

Itseinitiaationi tapahtui tosiaan puolivahingossa Pakanaverkon ekskursionella Eurassa. Kiertelimme alueen muinais- ym. kohteita ja jokaisessa kohteessa poimin jonkin huomioni kiinnittävän asian, ja kiinnitin sen tukkaani. Siitä kehkeytyi muiden pakanoiden kanssa leikki, ja sanoimme sitä Seitseenasteiseksi impiaatioksi, jossa seitsemän vaiheen kautta minusta tulee impiaani. Seitsemän siksi, koska ihmisellä on seitsemän aukkoa ruumiissaan. Jossain vaiheessa joku tokaisi, että "Ja sä et muka ole diskordianisti..."

Initiaation viimeinen vaihe oli, kun kuljin yksin metsässä Viikinkikylästä takaisin leirintäalueelle, ja suuren hongan luona, johon oli kiinnitetty eläinten kalloja, löysin maasta yksinäisen poronsarven. Siinä vaiheessa tukassani oli kuusi pientä esinettä: kasvinpalasia, naruja etc. Nostin sarven maasta ja sovitteilin sitä kallooni ja noh. Kyllähän siinä vähän värisytti, että tähänkö tämä sitten meni!

3. Mikä diskordianismissa eniten vetää/veti sinua puoleensa?

- Ihmiset, ihan ehdottomasti. Diskordianismi on parhaimmillaan yhteinen ilo. Yksinäänkin huomaan olevani varsin disko aina välillä, mutta keskusteluyhteys on itselleni ollut aina tosi tärkeä. Harmittaa, kun täälläpäin ei juuri diskoja asustele, joten joutuu turvautumaan internetin apuun. Ja satunnaisiin kohtaamisiini esim. leireillä.

4. Millaisena koet uskonnollisten yhdistysten virallistamismallin Suomessa? Onnistuuko virallistamisprosessi valikoimaan uskontoja mielestäsi perustellusti? Onko malli mielestäsi hyvä, tulisiko sitä muuttaa jotenkin vai poistaa koko yhdyskuntien "virallistaminen"?

- En ole tutustunut kovinkaan syvällisesti tuohon virallistamismalliin. Tietenkin tuntuu hassulta, että virallistettavalla yhdyskunnalla on oltava se uskontunnustus, sillä kuinka harvalla uskonnolla sellainen yleensäkin on.

- Pitäisi ehkä olla laajempi tietämys asiaan ja sen yhteiskunnallisiin vaikutuksiin, jotta voisin muodostaa mielipiteen tuon mallin toimivuudesta. Saatika siitä, että se pystyy valikoimaan uskontoja perustellusti. Tietenkin harmittaa, että varsinkin pakanauuskontojen kohdalla tuntuu olevan hankaluuksia saada virallista yhdyskunnan asemaa, kun koko pakanakenttä on niin polveileva.

5. Kuinka merkityksellisenä pidät yhteyksiäsi muihin diskordianisteihin? Minkälaisia diskordianismiin tai uskonnollisuuteen liittyviä asioita teet muiden diskordianistien kanssa? Jos olet ollut jossain diskordianistisessa rituaalissa, voisitko kuvailla sitä?

- Yhteyteni ovat surkeita. Juttelen diskordianistien kanssa lähinnä netissä ja sielläkin harvoin. Minulla on muutama läheinen pakanaystävä, jotka kyllä tietävät diskordianismista paljon ja pitävät sitä vähintäänkin hauskana, että minä tuon välillä yhteisiin pakanahetkiimme ripauksen diskoa. Mutta mitään diskordianistista rituaalia en ole kokenut, ainakaan tahallisesti. Itseasiassa diskordianismin rituaalinen puoli on minulle sangen vierasta, en ole päässyt tutustumaan siihen muuten kuin lukemalla aiheesta.

6. Mitä on kaaos?

- Se on sitä kun koettaa vastata näihin kysymyksiin vain kahden kahvikupillisen voimin. Aivoissani on käynnissä pingpong -matsi ja häviän jatkuvasti.

Kaaos on myös kaiken sisältävä tyhjiys. Siinä on kaikki mahdollisuudet ja kaikki todennäköisyydet, mutta ne tulevat toteen vasta, kun joku on havainnoimassa kaaosta.

7. Minkälaisena näet tai koet Eriksen? Voitko kuvailla, miltä Eris näyttää?

- Koen hänet suhteellisen kaukaisena hahmona. Hän manifestoituu minulle hyvin usein Wikipediassa. Hän ei jää päähäni eikä muistoihini, vaan häilyy jossain ikäänkuin juuri kielenpäällä. Eris siis synnyttää eripuraa synapseissani, aiheuttaen blokin jotta en voisi muistella häntä.

Mielikuvissani Eris on kaunis, mutta rikkoutuneella, pisamaisella tavalla. Hän juoksee usein, eikä sillälailla viehkeästi kuin kiusoittelevat kaunottaret, vaan pituushyppääjän tavoin. Isoja loikkia ja paljon voimaa.

Huh, tein sen! Toivottavasti on apua ja naurua vastauksistani.

Eris kanssanne, lol.

9.3. Nauhoitettu ryhmähaastattelu ja litteraatio

Nauhoitettu ryhmähaastattelu on litteroitu ja sekä nauhoitteet että litteraatio ovat kirjoittajan hallussa. Nauhoitteet on talletettu SKS:n äänitearkistoon arkistointikoodilla SKSÄ 1. 2011 ja litteraatio kansanrunousarkistoon koodilla SKS KRA: SP 2011:5.